



**ΕΘΝΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ &
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΚΑ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ

Οικονομικές Σχέσεις Ε.Ε. – Κίνας και οι επιπτώσεις στην Ελλάδα

ΤΜ. ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Επιβλέπων:

Μπλαβούκος Σπυρίδων

Σπουδάστρια:

Πουλιανίτη-Ζαγκλαβάρα Αικατερίνη-Αναστασία

ΑΘΗΝΑ - 2017

**Οικονομικές Σχέσεις Ε.Ε. – Κίνας και οι επιπτώσεις
στην Ελλάδα**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι οικονομικές αλληλεπιδράσεις Ε.Ε.-Κίνας έγιναν όλο και ισχυρότερες τις τελευταίες δεκαετίες, με όλους τους παράγοντες να δείχνουν αισιόδοξα σημάδια για περαιτέρω αύξηση του εμπορίου και των επενδύσεων μεταξύ Ε.Ε.-Κίνας. Ωστόσο, στην οικονομική σχέση Βρυξελλών –Πεκίνου παρουσιάζονται συχνά τριβές. Ο ενισχυμένος ρόλος της Κίνας στην παγκόσμια οικονομία αποτελεί πρόκληση για την Ε.Ε. Οι διαπραγματεύσεις για μια Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας Ε.Ε.-Κίνας, οι οποίες ξεκίνησαν το 2007, δεν έχουν αποδώσει ακόμα καρπούς, ενώ οι διαπραγματεύσεις για μια Διμερή Επενδυτική Συμφωνία προχωρούν με σταθερό ρυθμό. Πιο πρόσφατα, η πρόταση της Κίνας για την έναρξη συνομιλιών για μια Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών μεταξύ Ε.Ε.-Κίνας συνάντησε τη χλιαρή αντίδραση της Ε.Ε.

Η αυξανόμενη ανταγωνιστικότητα της Κίνας απαιτεί μια συντονισμένη και ευθυγραμμισμένη ευρωπαϊκή προσέγγιση έναντι του Πεκίνου, η οποία καθίσταται συχνά αδύνατη λόγω των αποκλίσεων στα οικονομικά συμφέροντα των κρατών-μελών. Η "επενδυτική επιθετικότητα" της Κίνας, ιδιαίτερα σε χώρες που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, προκαλεί την έντονη ανησυχία της Ε.Ε. Ο Νέος Δρόμος του Μεταξιού μπορεί να προσφέρει μια νέα σειρά ευκαιριών και προκλήσεων για την Ε.Ε. Στο πλαίσιο αυτό, οι σχέσεις Ε.Ε.-Κίνας διέρχονται μία περίοδο προβληματισμού και προσαρμογής. Ο μακροπρόθεσμος στόχος της Ε.Ε. είναι η δημιουργία ισχυρών οικονομικών δεσμών με την Κίνα, ώστε να καταστεί εφικτή η οικοδόμηση μιας σταθερής πολιτικής και στρατηγικής σχέσης, προς επίτευξη αμοιβαίων ωφελειών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ

Εμπόριο, Ξένες Άμεσες Επενδύσεις, Διμερής Επενδυτική Συμφωνία Ε.Ε.-Κίνας, Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας Ε.Ε.-Κίνας, "Νέος Δρόμος του Μεταξιού", Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών Ε.Ε.-Κίνας.

ABSTRACT

EU-China economic interactions have become more and more frequent in the past decades. All factors show optimistically that China-EU trade and investments will continue to flourish. However, Brussels-Beijing economic relationship is not without friction. China's strengthened role in the world economy is posing a challenge to the EU. Negotiations for an EU-China partnership and cooperation agreement, initiated in 2007, have yet to be concluded, while negotiations of a bilateral investment agreement are progressing steadily. More recently, Europe's reaction in China's suggestion of opening talks for an EU-China Free Trade Agreement, has been lukewarm.

China's growing competitiveness requires a coordinated and aligned European approach towards Beijing, which is often impossible due to divergences in the economic interests of member states. China's "investment aggressiveness" towards countries facing financial problems, including Greece, is a matter of deep concern for the European Union. Tomorrow's Silk Road can offer a whole new raft of both opportunities and challenges for Europe. Therefore, EU-China relations are in a stage of reflection and adjustment. EU's long-term goal is to forge economic ties strong enough to create a stable political and strategic relationship for the sake of mutual benefits.

KEYWORDS

Commerce, FDI, EU-China Bilateral Investment Agreement, EU-China Partnership and Cooperation Agreement, One Belt One Road, EU-China Free Trade Agreement.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ	3
ABSTRACT	4
KEYWORDS	4
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	5
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ-ΚΙΝΑΣ	13
1.1 Γενικά.....	13
1.2 Η αναβάθμιση των σινο-ευρωπαϊκών σχέσεων (1995-2005)	17
1.3 Οι οικονομικές σχέσεις ΕΕ - Κίνας από το 2005 έως σήμερα.....	21
1.4 Η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας ΕΕ- Κίνας	24
1.5 Η Ατζέντα Στρατηγικής Συνεργασίας (2020) ΕΕ-Κίνας	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ ΜΕ ΤΗΝ Ε.Ε. ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	26
2.1 Γενικά.....	26
2.2 Από τις διαπραγματεύσεις για μια Διμερή Επενδυτική Συμφωνία σε μια Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου	26
2.3 Οι διενέξεις Ε.Ε.-Κίνας στο πλαίσιο της εμπορικής και οικονομικής τους σχέσης	30
2.4 Η Κίνα ως εμπορικός εταίρος της Ε.Ε.....	32
2.5 Οι εμπορικές ροές μεταξύ Ελλάδας και Κίνας	38
2.6 Επενδυτικές πρωτοβουλίες της Κίνας στις χώρες της Ε.Ε.	41
2.7 Οι κινεζικές επενδύσεις στην Ελλάδα	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ Ε.Ε.-ΚΙΝΑΣ	48
3.1 Γενικά.....	48
3.2 Τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στις διμερείς σχέσεις Ε.Ε.- Κίνας: ο διμερής διάλογος και το ευρωπαϊκό εμπάργκο όπλων	49

3.3 Η πολιτική αιρεσιμότητας στη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας	51
3.4 Οι σχέσεις Ε.Ε.- Κίνας στο πλαίσιο του Π.Ο.Ε και το καθεστώς "οικονομίας της αγοράς"	55
3.5 Οι σχέσεις Ε.Ε.-Κίνας την περίοδο της οικονομικής κρίσης.....	57
3.6 Η συνεργασία Ε.Ε.- Κίνας στις περιφερειακές διενέξεις και τα ζητήματα παγκοσμίου ενδιαφέροντος.....	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ONE BELT ONE ROAD ΚΑΙ Η ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΕ-ΚΙΝΑΣ	62
4.1 Γενικά.....	62
4.2 Η Πρωτοβουλία One Belt One Road.....	62
4.3 Ο Νέος Δρόμος του Μεταξιού και επιπτώσεις στις χώρες της Ε.Ε.	65
4.4 Η Ελλάδα στο Θαλάσσιο Δρόμο του Μεταξιού: ανάμεσα σε προοπτικές και επιφυλάξεις.....	67
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	70
ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ	72
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	76

ΕΣΔΔΑ, Πουλιανίτη-Ζαγκλαβάρα Αικατερίνη-Αναστασία, © 2017

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Δήλωση

«Δηλώνω ρητά ότι, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας, δεν παραβιάζει καθ' οιονδήποτε τρόπο πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής»

Αθήνα 30/10/2017

Υπογραφή

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ

ACP	African, Caribbean and Pacific (countries)
ΑΚΕ	Χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού
ΑΙΙΒ	Asian Infrastructure Investment Bank
APEC	Asia-Pacific Economic Cooperation
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations
ASEM	Asia–Europe Meeting
BIA	Bilateral Investment Agreement
BIT	Bilateral Investment Treaty
CCE(countries)	Central and Eastern European (countries)
CDB	China Development Bank
CETA	Comprehensive Economic and Trade Agreement
CFIUS	Committee on Foreign Investment in the United States
CMEC	China Machinery Engineering Corporation
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development
ΕΤΑΑ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη
EEAS	European External Action Service
ΕΥΕΔ	Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης
EEC	European Economic Community
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας
EFSF	(European Financial Stability Facility)
ENP	European Neighbourhood Policy
Eurostat	European statistics
FDI	Foreign Direct Investment
ΞΑΕ	Ξένες Άμεσες Επενδύσεις
FRN	Federal Republic of Nigeria
FTA	Free Trade Agreement/Free Trade Area
ΣΕΣ	Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών
FTA*	Foreign Trade Association

GA	General Assembly
GIs	Geographical indications
HED	High-Level Economic and Trade Dialogue
ICCPR	International Covenant on Civil and Political Rights
IFDI	Inward Foreign Direct Investment
IMF ΔΝΤ	International Monetary Fund Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
IPRs	Intellectual Property Rights
MES	Market Economy Status
MOFCOM	PRC Ministry of Commerce
MSRI	Maritime Silk Road Initiative
OBOR	One Belt and One Road Initiative
OFDI	Outward Foreign Direct Investment
PCA ΣΕΣΣ	Partnership and Cooperation Agreement Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας
PCA*	Permanent Court of Arbitration
PPA S.A. ΟΛΠ Α.Ε.	Piraeus Port Authority SA Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς Α.Ε.
PRC	People's Republic of China
SDR ΕΤΔ	Special Drawing Right Ειδικά Τραβηκτικά Δικαιώματα
SOEs	State-owned Enterprises
SPS	Sanitary and Phytosanitary
SREB	Silk Road Economic Belt
TECA	Trade and Economic Cooperation Agreement-
TEN-T	Trans-European Transport Network
TPP	Trans-Pacific Partnership
TRIPs-plus	Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights

TTIP	Transatlantic Trade and Investment Partnership
UN ΟΗΕ	United Nations Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
UNCLOS	United Nations Convention on the Law of the Sea
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Investment
WTO ΠΟΕ	World Trade Organization Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
ΑΔΜΗΕ	Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας
ΑΕγχΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΟΖ	Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη
ΔΕΗ Α.Ε.	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού Α.Ε.
ΕΕ ΕU	Ευρωπαϊκή Ένωση European Union
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα/Ευρωπαϊκές Κοινότητες
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΖΕΣ	Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΙΝ.ΕΜ.Υ (ΕΣΕΕ)	Ινστιτούτο Εμπορίου & Υπηρεσιών (Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου & Επιχειρηματικότητας)
ΛΔΚ	Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας
ΣΑ (Ο.Η.Ε.)	Συμβούλιο Ασφαλείας (Ο.Η.Ε.)
ΣΕΠ Α.Ε	Σταθμός Εμπορευματοκιβωτίων Πειραιά Α.Ε.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ραγδαία μεταβολή των οικονομικών, πολιτικών και γεωστρατηγικών συγκυριών, 42 χρόνια από την καθιέρωση διπλωματικών σχέσεων μεταξύ της Ε.Ε. και της Κίνας, φέρει τους δύο εταίρους αντιμέτωπους με νέες προκλήσεις. Η άνοδος της Κίνας την τελευταία δεκαετία και η βαρύνουσα σημασία της διεθνώς, καθώς και οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες του Πεκίνου με στόχο τη μετάβαση σε μια ισόρροπη ανάπτυξη, συνέβαλαν στην αισθητή ενίσχυση των σινο-ευρωπαϊκών σχέσεων και συνακόλουθα στη προσπάθεια διαμόρφωσης ενός πλαισίου κοινών επιδιώξεων και οικοδόμησης αμοιβαίων συμφερόντων.

Η διαφορετική προσέγγιση των δύο εταίρων σε ζητήματα, όπως η επίλυση διενέξεων, αλλά και η προσέγγιση της αναπτυξιακής βοήθειας, οι παραβιάσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου (με αποκορύφωμα τις καταστολές στην Tiananmen), η απροθυμία της Κίνας να εφαρμόσει πλήρως τις δεσμεύσεις της έναντι του Π.Ο.Ε., η διατήρηση του εμπάργκο όπλων και η συνεχιζόμενη άρνηση της Ε.Ε. να χορηγήσει στο Πεκίνο το καθεστώς "οικονομίας της αγοράς", δημιουργούν προστριβές και επιβραδύνουν την πορεία προς την οικοδόμηση μιας εταιρικής συνεργασίας, που θα αποτελούσε τη βάση για την περαιτέρω ενίσχυση των οικονομικών τους σχέσεων.

Η αλληλεπίδραση των οικονομικών συμφερόντων και των επιδιώξεων εξωτερικής πολιτικής είναι έντονη στην σχέση της Ε.Ε. με την Κίνα. Για το λόγο αυτό παρατηρείται η διάσπαση της σχέσης των δύο εταίρων σε διαφορετικά επίπεδα, με σκοπό να επιτυγχάνονται συνέργειες σε τομείς που οι δύο πλευρές συμφωνούν. Προς την κατεύθυνση αυτή, η θεσμοθέτηση του διαλόγου μεταξύ Ε.Ε. και Κίνας σε όλα τα πεδία συνεργασίας και σε επίπεδο συνόδων κορυφής προκρίνεται από τις Βρυξέλλες ως το αποτελεσματικότερο μέσο βελτίωσης των σινο-ευρωπαϊκών σχέσεων.

Οι συνεχείς διαπραγματεύσεις από το 2007 για την υιοθέτηση μιας Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας δεν έχουν αποδώσει ακόμη καρπούς, με αποτέλεσμα οι σχέσεις των δύο εταίρων να εδράζονται στη Συμφωνία Εμπορίου και Συνεργασίας του 1985, η οποία θεωρείται ξεπερασμένη ως προς τις επιδιώξεις της και αδυνατεί να προσφέρει το απαραίτητο θεσμικό πλαίσιο, που θα καλύψει την ένταση και το εύρος των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων Ε.Ε.-Κίνας, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί τα τελευταία χρόνια.

Η ευρωπαϊκή κρίση χρέους μετέβαλε εκ νέου τη δυναμική και τους όρους των σινο-ευρωπαϊκών σχέσεων. Η επένδυση τεράστιων συναλλαγματικών αποθεμάτων της Κίνας σε ομόλογα των κρατών της ευρωζώνης την περίοδο της κρίσης ενισχύει τις απόψεις περί ισχυροποίησης των νομισματικών δεσμών, στο πλαίσιο ενός διαμορφούμενου νομισματικού άξονα Ε.Ε.-Κίνας.

Οι επενδυτικές ροές μεταξύ Ε.Ε.-Κίνας επεκτείνονται τις δύο τελευταίες δεκαετίες, καθιστώντας απαραίτητη την επικαιροποίηση των προτύπων προστασίας των επενδύσεων και την εξάλειψη της νομικής αβεβαιότητας για τους επενδυτές. Κατά την 16η Διάσκεψη Κορυφής, οι δυο εταίροι υπέγραψαν την Ατζέντα Στρατηγικής Συνεργασίας Ε.Ε.-Κίνας 2020 και ξεκίνησαν τις διαπραγματεύσεις για την σύναψη μιας Διμερούς Επενδυτικής Συμφωνίας. Παράλληλα, η αυξητική τάση (τριπλασιασμός) των εμπορικών ροών μεταξύ Ε.Ε. και Κίνας από το 2000 μέχρι σήμερα, ως αποτέλεσμα της ραγδαίας κινεζικής οικονομικής ανάπτυξης, ενδέχεται να επιβραδυνθεί λόγω του επικείμενου Brexit.

Η διασπορά των κινεζικών επενδύσεων στον ευρωπαϊκό χώρο σε χώρες του ευρωπαϊκού νότου (συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας), της Benelux, όπως και σε χώρες της εξελισσόμενης σχέσης «16 + 1» σε συνδυασμό με τις ηγεμονικές τάσεις που μπορεί να υποκρύπτει η πρωτοβουλία OBOR (One Belt One Road) προκαλούν την έντονη ανησυχία των Βρυξελλών. Ταυτόχρονα, τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. εμφανίζονται πρόθυμα να αναπτύξουν εθνικές προσεγγίσεις, προκειμένου να επωφεληθούν από επικερδείς διμερείς συμφωνίες. Για τον λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσανατολίζεται στη δημιουργία ενός μηχανισμού ελέγχου των επενδύσεων.

Οι οικονομικές σχέσεις δεν μπορούν να ιδωθούν χωριστά από το γενικότερο πλαίσιο των πολιτικών και γεωστρατηγικών αλληλεπιδράσεων που αναπτύσσονται μεταξύ Βρυξελλών και Πεκίνου. Για την πληρότητα της παρούσας μελέτης, κρίνεται απαραίτητη η εξέταση όλων των ζητημάτων εξωτερικής πολιτικής που βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη των σχέσεων Ε.Ε. – Κίνας, συμπεριλαμβανομένου του κινεζικού οράματος για έναν "Νέο Δρόμο του Μεταξίου", αφού, όπως έχει αποδειχθεί, δύνανται να επιδράσουν αποφασιστικά στην περαιτέρω διεύρυνση ή συρρίκνωση των οικονομικών δεσμών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ-ΚΙΝΑΣ

1.1 Γενικά

Η συνεχής εξέλιξη και αναθεώρηση των διμερών σχέσεων Ε.Ε.- Κίνας, συνέβαλε στην αισθητή θεσμοθέτηση της εταιρικής σχέσης τόσο σε οικονομικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Μολαταύτα, υφίστανται αρκετές διαφωνίες σε διμερές επίπεδο μεταξύ των δύο εταίρων, όπως και ζητήματα παγκοσμίου ενδιαφέροντος που επιβραδύνουν την πορεία προς την οικοδόμηση μιας εταιρικής συνεργασίας.

Η μακρά περίοδος διπλωματικών σχέσεων ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Κίνα, έχει αποδείξει, πως παρά τις διαφορές που ανακύπτουν λόγω των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών συγκυριών, οι δύο πλευρές τείνουν να προκρίνουν τα κοινά τους συμφέροντα στις οικονομικές και εμπορικές σχέσεις καθώς και τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Με τον τρόπο αυτό έχει δομηθεί ένα πλέγμα σχέσεων σε διαφορετικά επίπεδα που εστιάζει σε εκείνα που οι δύο εταίροι συμφωνούν, αποδεχόμενοι ότι σε πολλά άλλα διαφωνούν.

Η επιτυχής ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων που βρίσκονται σε εξέλιξη για την σύναψη μιας Εταιρικής Συμφωνίας Συνεργασίας, που θα αντικαταστήσει τη Συμφωνία Εμπορίου και Συνεργασίας του 1985, θα σηματοδοτήσει την περαιτέρω θεσμοθέτηση των σχέσεων Ε.Ε.-Κίνας, επισφραγίζοντας την πολύχρονη συνεργασία τους και θέτοντας τις βάσεις για την μελλοντική ανάπτυξής της.

1.2 Το πλαίσιο των οικονομικών σχέσεων Ε.Ε.-Κίνας από το 1975 μέχρι το 1995

Η καθιέρωση των εμπορικών σχέσεων μεταξύ Ευρώπης και Κίνας τοποθετείται ιστορικά στις περιόδους των πολέμων του οπίου (1839-1842 και 1856-1860). Ωστόσο, από τη δεκαετία του 1970 παρατηρείται έντονο κινεζικό ενδιαφέρον για τη γέννηση και την ανάπτυξη της νέας πολιτικής οντότητας, αυτή της ολοκληρωμένης Ευρώπης.

Οι σχέσεις μεταξύ της Ε.Κ. και της Κίνας «πάγωσαν» κατά τη θητεία του Μάο Τσε Τουγκ και αναθερμάνθηκαν το 1975 με την επίσημη διπλωματική επίσκεψη (στο Κινεζικό Ινστιτούτο Διεθνών Σπουδών) του Christopher Soames, αντιπροέδρου της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αρμοδίου για τις εξωτερικές σχέσεις. Σκοπός

της επίσκεψης ήταν η σύναψη διπλωματικών σχέσεων μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και της Κίνας.¹ Ήδη, από το 1974, οι υπηρεσίες της Επιτροπής άρχισαν να συντάσσουν ένα μνημόνιο με μια διμερή εμπορική συμφωνία που απευθυνόταν στην κινεζική κυβέρνηση (Möller 2002: 11).

Την εποχή εκείνη, στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (εκτός της Γιουγκοσλαβίας) απαγορευόταν από τη Σοβιετική Ένωση η διπλωματική αναγνώριση των «Βρυξελλών». Η επίσκεψη του αντιπροέδρου της Επιτροπής των Ε.Κ. κατέληξε σε συμφωνία για την αναγνώριση τους από τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας και στη διαπίστευση του πρεσβευτή της Κίνας στο Βέλγιο ως πρεσβευτή και στις Ε.Κ. Η Κίνα ήταν η πρώτη χώρα του "σοσιαλιστικού στρατοπέδου" που αναγνώρισε την ολοκληρωμένη Ευρώπη ως πολιτική οντότητα (Caira 2012: 282).

Το 1978, υπεγράφη η πρώτη Εμπορική Συμφωνία (Trade Agreement)² μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Ε.Ο.Κ.) που την περίοδο εκείνη αριθμούσε 9 μέλη και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, για λόγους όμως, κυρίως πολιτικούς, καθώς η κινεζική οικονομία παρέμενε ακόμη σχεδόν τελείως κλειστή. Η συμφωνία προέβλεπε και τη σύσταση μιας μεικτής επιτροπής Ε.Κ.-Κίνας (EEC-China Joint Committee for Trade)³ για την παρακολούθηση της εφαρμογής των διαφόρων διατάξεων της συμφωνίας, η οποία αποτέλεσε και το πρώτο βήμα για τη σταδιακή θεσμοθέτηση των διμερών τους επαφών (Mergenthale 2015: 29). Ένα χρόνο αργότερα ο Roy Jenkins έγινε ο πρώτος Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που επισκέφτηκε την Κίνα μετά από πρόσκληση του Deng Xiaoping (Schweisgut 2015: 8).

Επτά χρόνια μετά την πρώτη συμφωνία, το 1985, υπεγράφη η Συμφωνία Εμπορίου και Οικονομικής Συνεργασίας (Trade and Economic Cooperation Agreement-TECA)⁴

¹ Το 2015, συμπληρώθηκαν 40 χρόνια από την καθιέρωση διπλωματικών σχέσεων μεταξύ της Ε.Ε. και της Κίνας. Κατά τη διάρκεια αυτών των τεσσάρων δεκαετιών, οι διμερείς οικονομικές και εμπορικές σχέσεις γνώρισαν ραγδαία ανάπτυξη. Σήμερα, η Ε.Ε. και η Κίνα θεωρούνται δύο από τους μεγαλύτερους εμπόρους στον κόσμο, με την Ε.Ε. να είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Κίνας και η Κίνα είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Ε.Ε. μετά τις Η.Π.Α.

² European Communities (1978) Trade Agreement between the European Economic Community and the People's Republic of China, Official Journal of the European Communities, No L123/2, 11.05.1978 [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:21978A0403\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:21978A0403(01)&from=EN)

³ "An EEC-China Joint Committee for Trade shall be set up, comprising representatives of the European Economic Community on the one hand and representatives of the People's Republic of China on the other". (Article 9)

⁴ European Communities (1985) Agreement on Trade and Economic Cooperation between the European Economic Community and the People's Republic of China - 1985. Official Journal of the European Communities, No L 250/2, 19.09.1985.

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/international/files/f1748_en.pdf, accessed on 28 May 2009.

μεταξύ Ε.Κ. και Κίνας, η οποία συνέπεσε χρονικά με τη πρώτη περίοδο των οικονομικών μεταρρυθμίσεων στην Κίνα. Η εν λόγω συμφωνία που είναι επικεντρωμένη στο εμπόριο, επισημοποίησε τους υφιστάμενους μηχανισμούς συνεργασίας διευκρινίζοντας τους ρόλους και τις αρμοδιότητες της μεικτής επιτροπής (άρθρο 15). Επιπλέον, επέκτεινε τις λειτουργίες της σε σχέδια οικονομικής συνεργασίας με συγκεκριμένες γραμμές χρηματοδότησης από τον προϋπολογισμό των Ε.Κ. σε τομείς όπως η βιομηχανία, η εξορυκτική βιομηχανία, η τεχνολογία, η ενέργεια, οι μεταφορές, η περιβαλλοντική προστασία, κ.λπ. (Mergenthale 2015: 30-31). Τέλος, παρείχε καθεστώς "πλέον ευνοούμενου κράτους" ("most favoured nation"-MFN) στην Κίνα για ορισμένες κατηγορίες αγαθών (άρθρο 3 παρ.1).⁵

Η Συμφωνία Εμπορίου και Οικονομικής Συνεργασίας του 1985 παραμένει μέχρι και σήμερα η νομική βάση στην οποία βασίζονται οι διμερείς εμπορικές και οικονομικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κίνας.⁶ Οι Ε.Ε. προσεγγίζει την Κίνα βάσει της συμφωνίας αυτής σαν να πρόκειται για μια αναδύομενη δύναμη. Είναι χαρακτηριστικό ότι η συμφωνία του 1985 ήταν εν μέρει σχεδιασμένη για να βοηθήσει την Ευρώπη να αντιμετωπίσει το ζήτημα του εμπορικού της πλεονάσματος με την Κίνα (Fox and Godement 2009:19).

Εντούτοις, ενώ η σταδιακή θεσμοθέτηση και η επέκταση των επαφών σε τεχνικό επίπεδο προχωρούσαν, καμία πλευρά δεν είχε κατανοήσει πλήρως τις δυνατότητες της διμερούς συνεργασίας. Παρά τις αυξανόμενες δυνατότητες αλληλεπίδρασης σε διαφορετικά επίπεδα χάραξης πολιτικής, οι εμπλεκόμενοι καθ' όλη της δεκαετίας του 80' δεν είχαν αντιληφθεί τις πολιτικές και οικονομικές επιδιώξεις της άλλης πλευράς (Algieri 2002: 70).

Το 1988 οι Ε.Κ. προχώρησε στο άνοιγμα γραφείου αντιπροσωπείας στο Πεκίνο, αλλά ένα χρόνο αργότερα οι σχέσεις της με την Κίνα "πάγωσαν" ξανά. Η καταστολή των φοιτητικών διαμαρτυριών στην Πλατεία Tiananmen από την κινεζική κυβέρνηση το

⁵ "In their trade relations, the two Contracting Parties shall accord each other most-favoured-nation treatment in all matters regarding: (a) customs duties and charges of all kinds applied to the import, export, re-export, or transit of products, including the procedures for the collection of such duties or charges;(b)regulations, procedures and formalities concerning customs clearance, transit, warehousing and transshipment of products imported or exported;(c) Taxes and other internal charges levied directly or indirectly on products or services imported or exported; (d) administrative formalities for the issue of import or export licences" (Article 3 p.1).

⁶ Όπως αναφέρεται στο προοίμιο της, η συμφωνία αυτή «aims to introduce a new stage, to promote and intensify trade and to encourage the steady expansion of economic cooperation in the mutual interest of both parties».

1989 οδήγησε στην δέσμευση από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα των διμερών συμφωνιών, την επιβολή κυρώσεων (συμπεριλαμβανομένου ενός εμπάργκο όπλων), μέτρα παρόμοια με εκείνα που έλαβαν και οι Ηνωμένες Πολιτείες.

Ωστόσο, η Κίνα συνέχισε τις οικονομικές της μεταρρυθμίσεις και παρέμεινε σταθερά προσανατολισμένη στην επίτευξη ανάπτυξης. Το 1992, η Ε.Κ. αποφάσισε την εξομάλυνση των δεσμών της με την Κίνα διατηρώντας εν ισχύ το εμπάργκο όπλων⁷ (Shambaugh 2013: 50). Υιοθέτησε έκτοτε μια προσέγγιση πιο ρεαλιστική που ήθελε την Ε.Ε. να μην αφήνει "ενδεχόμενα γεγονότα", να παρεμποδίζουν την ανάπτυξη των διμερών σχέσεων, ιδίως των εμπορικών, ώστε να μην χάνονται πιθανές ευκαιρίες συναλλαγών που θα προέκυπταν από την συνεχή οικονομική ανάπτυξη της Κίνας (Dai 2006: 11-12).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1994 συνέταξε έγγραφο για μια «Νέα Στρατηγική για την Ασία».⁸ Στόχος της Ε.Κ. ήταν η διατήρηση του ηγετικού της ρόλου στην παγκόσμια οικονομία, ενισχύοντας την παρουσία της στην Ασία, μέσω της προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης, της δημοκρατίας, της σταθερότητας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου (Snyder 2009: 310).

Η Επιτροπή διαπίστωσε την ύπαρξη πολλών κοινών συμφερόντων ανάμεσα σε Ευρώπη και Κίνα, όπως η μη διάδοση των πυρηνικών όπλων, η προστασία του περιβάλλοντος, η σταθερότητα της παγκόσμιας οικονομίας και η ένταξη της Κίνας στη διεθνή κοινότητα. Στο πλαίσιο αυτό, το 1995, εξέδωσε το πρώτο κείμενο πολιτικής, υιοθετώντας για πρώτη φορά μια παγκόσμια προσέγγιση για την Κίνα,⁹ η οποία διαθέτει μακροπρόθεσμη προοπτική και καλύπτει διαφορετικές διαστάσεις (πολιτική, οικονομική, εμπορική, προτεραιότητες συνεργασίας, κ.λπ.).

Η μακροπρόθεσμη αυτή στρατηγική ήταν βασισμένη σε διάφορα ειδικά προγράμματα συνεργασίας, με στόχο την ενθάρρυνση της ανάπτυξης του κινεζικού εμπορίου, αλλά και την προώθηση της κοινωνίας των πολιτών στη Λ.Δ.Κ., την εξάλειψη της φτώχειας και την προστασία του περιβάλλοντος. Σύμφωνα με την Ε.Κ., τα μέτρα αυτά θα

⁷ EU Council Secretariat, EU arms and dual use exports policy and EU embargo on China, CHINA/00 (initial) February 2005. https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/050228_China-initial.pdf

⁸ Commission of the European Communities (1994) Communication from the Commission to the Council: "Towards a New Asia Strategy", 314 final Brussels, 13.07.1994. <http://aei.pitt.edu/2949/1/2949.pdf>

⁹ European Commission (1995) A long term policy for China-Europe relations, Communication from the Commission COM (95) 279 final, 5 July 1995. <http://aei.pitt.edu/2784/1/2784.pdf>

συνέβαλαν στην απελευθέρωση του εμπορίου και την ενίσχυση της δημοκρατίας στην Κίνα και συνακόλουθα στην εδραίωσή της στο παγκόσμιο σύστημα (Mendes 2010: 220).

Η στόχευση της νέας αυτής πολιτικής, ήταν η δημιουργία μιας "εποικοδομητικής δέσμευσης" ("constructive engagement") που θα αποτελούσε τον πρόγονο της μελλοντικής στρατηγικής εταιρικής σχέσης. Η νέα πολιτική βασίστηκε στη σταδιακή εμπλοκή της Κίνας στη διεθνή κοινότητα, τόσο σε περιφερειακό επίπεδο (πυρηνική σταθερότητα στην κορεατική χερσόνησο όσο και το ζήτημα της Ταϊβάν), όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο (υψηλότερη ανταγωνιστικότητα, έλεγχος των εξοπλισμών, μη διάδοση και αφοπλισμός) (Casarini 2006: 21).

1.2 Η αναβάθμιση των σινο-ευρωπαϊκών σχέσεων (1995-2005)

Στα μέσα της δεκαετίας του 1990, η Κίνα εγκαινιάζει την "διπλωματία της εταιρικής συνεργασίας" ("strategic partnership diplomacy"), με στόχο την αποκατάσταση της εικόνας της διεθνώς μετά τα γεγονότα της Tiananmen και τη δεκαετή αδράνεια στις διμερείς της σχέσεις. Το 1993 η Κίνα προχώρησε στη σύναψη διμερούς συνεργασίας με την Βραζιλία, το 1996 με τη Ρωσία και το 1997 με τις Η.Π.Α. (Zhongping and Jing 2014: 10).

Μετά την έναρξη του διμερούς πολιτικού διαλόγου το 1992 και μέχρι το 1994, ο πολιτικός διάλογος της Ε.Ε. με την Κίνα περιορίστηκε σε σύντομες ετήσιες συναντήσεις στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών και άλλες διεθνείς συναντήσεις. Ωστόσο, στα μέσα της δεκαετίας του 1990, η Ε.Ε. άρχισε να δημιουργεί ένα πιο φιλόδοξο πλαίσιο, συμπεριλαμβανομένων των ετήσιων συνόδων κορυφής (EU-China Summit) σε επίπεδο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων, ενώ τακτικές ήταν και οι υπουργικές επαφές (Barysch 2005: 8). Το 1996, η Κίνα και η Ε.Ε. συμμετείχαν στην πρώτη συνάντηση Ασίας-Ευρώπης (ASEM) ξεκινώντας το διάλογο για τα δικαιώματα του ανθρώπου, τον οποίον ανέστειλαν το ίδιο έτος.

Επιπλέον, αρχής γενομένης της σύνταξης του κειμένου για την "μακροπρόθεσμη πολιτική" της Ε.Ε. για την Κίνα, εγκαινιάζεται μια περίοδος που χαρακτηρίζεται από την περιοδική τροφοδότηση του πλαισίου συνεργασίας των δύο εταίρων από κείμενα πολιτικής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η ανακοίνωση του 1995 αποσκοπούσε στη δημιουργία μιας νέας σχέσης με την Κίνα για τη μελλοντική ανταγωνιστικότητα των

ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, μέσω της ενσωμάτωσης της Κίνας στη διεθνή κοινότητα (Barysch et al. 2005: 7).

Σκοπός της προσέγγισης των δύο εταίρων ήταν η επίλυση προβλημάτων μέσα από τη δημιουργία ενός πλαισίου κοινών βάσεων και την οικοδόμηση αμοιβαίων συμφερόντων (Möller 2002: 22). Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην προώθηση της προσχώρησης της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, με σκοπό την επιτάχυνση της οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής μεταρρύθμισης της Κίνας, ώστε η κινεζική οικονομία να «ανοιχτεί» στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.

Το 1998, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την υιοθέτηση μιας «συνεκτικής εταιρικής σχέσης με την Κίνα»¹⁰. Μέσω της εταιρικής σχέσης, αναβαθμίστηκε και ο διάλογος μεταξύ των δύο εταίρων, αφού από το 1998 ξεκίνησαν οι ετήσιες σύνοδοι κορυφής μεταξύ ηγετών (EU-China Summits), με τον Κινέζο πρωθυπουργό να συναντιέται στην πρώτη σύνοδο κορυφής, που πραγματοποιήθηκε στο Λονδίνο, με μια "τρίκα" ηγετών της Ε.Κ. (Schweisgut 2015:8).

Τον Δεκέμβριο του 2001 η Κίνα, αν και εξακολουθεί να είναι επίσημα ένα σοσιαλιστικό κράτος, γίνεται μέλος του Π.Ο.Ε.¹¹ μετά από 15 χρόνια σκληρών διαπραγματεύσεων (Mendes 2010: 220). Η ιδιότητα του μέλους του Π.Ο.Ε. συμβάλει εν μέρει στην αναπόσπαστη συμμετοχή της κινεζικής οικονομίας στη παγκόσμια οικονομία. Ταυτόχρονα, η Κίνα έχει κατορθώσει να υιοθετήσει ένα οικονομικό μοντέλο της αγοράς, διατηρώντας παράλληλα τις αυταρχικές πολιτικές της δομές (Comino 2007: 818).

Ωστόσο, η προσχώρηση της Κίνας στον Π.Ο.Ε. δεν σήμαινε και τον πλήρη μετασχηματισμό του εμπορικού της συστήματος. Τα μέλη του Π.Ο.Ε. αναγνώρισαν ότι η Κίνα χρειάζεται να προβεί σε τεράστιες μεταρρυθμίσεις, σε διάστημα ετών πριν από την πλήρη συμμόρφωσή της με όλες τις υποχρεώσεις στο πλαίσιο της συμμετοχής στον οργανισμό. Με την προσχώρηση της Κίνας στον Π.Ο.Ε., βελτιώθηκε η πρόσβαση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην κινεζική αγορά, κυρίως εξαιτίας της μείωσης των δασμών εισαγωγής, αλλά εξακολούθησαν να υφίστανται πολλά μη δασμολογικά εμπόδια.

¹⁰ European Commission (1998) Building a Comprehensive Partnership with China. Communication from the Commission, COM (1998) 181 final. <http://aei.pitt.edu/4353/1/4353.pdf>

¹¹ Protocol on the Accession of the People's Republic of China to the WTO, Decision of 10 November 2001, WT/L/432, 11 December 2001. <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/APCITY/UNPAN002120.pdf>

Προηγήθηκε η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τον Μάιο του 2001,¹² εφόσον λόγω της επικείμενης ένταξης της Κίνας στον Π.Ο.Ε. κρίθηκε απαραίτητη μια συνολική αναθεώρηση¹³ της πολιτικής του 1998. Μόλις δύο χρόνια μετά, το 2003, η Επιτροπή επέστρεψε με μια νέα ανακοίνωση για την αναβάθμιση της διμερούς σχέσης Ε.Ε.-Κίνας προς την κατεύθυνση της οικοδόμησης μιας “στρατηγικής εταιρικής σχέσης” σε ένα ευρύ φάσμα θεματικών τομέων.¹⁴

Η ανακοίνωση του 2003, αργότερα παραλληλίστηκε με την μόνη "επίσημη επικοινωνία" της Κίνας για το θέμα αυτό, το "έγγραφο πολιτικής της Ε.Ε."¹⁵ της κινεζικής κυβέρνησης, το οποίο απηχεί την αντίληψη της Κίνας για την εταιρική σχέση και καθορίζει μια ημερήσια διάταξη που διατηρεί τις αναπτυσσόμενες σχέσεις μεταξύ των δύο εταίρων σε ένα επίπεδο που μπορούν να είναι αποδεκτές για το Πεκίνο (Smith and Xie 2010: 438).

Το έγγραφο του 2003 αναγνωρίζει ότι «η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια μεγάλη δύναμη στον κόσμο». Επιπλέον, η κινεζική κυβέρνηση «εκτιμά τη σημασία που αποδίδει η Ε.Ε. και τα μέλη της στην ανάπτυξη σχέσεων με την Κίνα». Όπως αναφέρεται στο έγγραφο, η Κίνα ζητά από την Ε.Ε. «να τηρήσει την πολιτική της μίας Κίνας όσον αφορά την Ταϊβάν, να προωθήσει την κατανόηση του ζητήματος του Θιβέτ και να συνεχίσει τον διάλογο για τα ανθρώπινα δικαιώματα».

Για αρκετούς αναλυτές, η επέκταση των διμερών συμβάσεων μεταξύ Ε.Ε. και Κίνας δεν αποτελεί παρά τα σημάδια μιας «αναδυόμενης ομάδας εξισορρόπησης» ή ενός «στρατηγικού άξονα» ενάντια στην ηγεμονία των Η.Π.Α. Η αμερικανική επέμβαση στο Ιράκ, στις αρχές του 2003, σήμανε την έλευση ενός πολυπολικού κόσμου (multipolarity), που οδηγείται από μια πολιτικά ολοκληρωμένη Ευρώπη και την επανεμφανιζόμενη Κίνα (Scott 2007).

Το διάστημα 2003-2004, αποτέλεσε την "περίοδο του μέλιτος" ("honeymoon period") για τις σχέσεις της Ε.Ε. με την Κίνα. Οι δύο εταίροι υπέγραψαν συμφωνία για τη

¹²European Commission (2001) EU Strategy towards China: Implementation of the 1998 Communication and Future Steps for a more Effective EU Policy. Commission of the European Communities, COM (2001) 265 final. [http://aei.pitt.edu/38106/1/COM_\(2001\)_265.pdf](http://aei.pitt.edu/38106/1/COM_(2001)_265.pdf)

¹³ Ibid, σελ.3 “This Communication intends to contribute to a comprehensive and forward-looking review”.

¹⁴ European Commission (2003) A Maturing Partnership – Shared Interests and Challenges in EU-China Relations, Commission Policy Paper for Transmission to the Council and the European Parliament, COM (2003) 533 final. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2005/september/tradoc_124565.pdf

¹⁵ China's EU Policy Paper, Information Office of the State Council of the People's Republic of China, October 2003, Beijing. <http://china.org.cn/e-white/20050817/index.htm>

συμμετοχή της Κίνας στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα δορυφορικής πλοήγησης Calileo, ενώ η ανταλλαγή επισκέψεων κορυφαίων ηγετών και από τις δύο πλευρές έγινε πιο συχνή. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι επισκέψεις από την Ε.Ε. έφτασαν τις 206 το 2004, ενώ ο πρωθυπουργός της Κίνας Wen Jiabao ήταν ο πρώτος ηγέτης της χώρας που πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη στην Ε.Ε. μετά την ιστορική διεύρυνση της Ένωσης (Men 2008: 6). Την ίδια χρονιά η Ε.Ε. και η Κίνα υπογράφουν βασικές τελωνειακές συμφωνίες και συμφωνίες ανταγωνισμού και εμπορίου, κλωστοϋφαντουργίας και τουρισμού.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Romano Prodi, θέλοντας να εκφράσει την ικανοποίησή του για την εξέλιξη της εταιρικής σχέσης, δήλωσε στο επιχειρηματικό φόρουμ Ε.Ε.-Κίνας τον Μάιο του 2004, ότι «εάν δεν πρόκειται για γάμο, είναι τουλάχιστον μια πολύ σοβαρή δέσμευση».¹⁶

Η στρατηγική εταιρική σχέση μεταξύ της Ε.Ε. και της Κίνας θα έπρεπε να αποτελέσει την κινητήρια δύναμη για μια Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας (Σ.Ε.Σ.Σ.), μια συμφωνία πλήρη, που να ενσωματώνει την οικονομική αλλά και την πολιτική διάσταση της σχέσης των δύο εταίρων, καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα τομέων, συμπεριλαμβανομένων των υφιστάμενων μικρών χωριστών συμφωνιών.

Οι διαπραγματεύσεις για την υιοθέτηση μιας τέτοιας συμφωνίας ξεκίνησαν τον Ιανουάριο του 2007, όταν τον Σεπτέμβριο του 2006 οι δύο εταίροι συμφώνησαν να ξεκινήσουν συζητήσεις για μια νέα, συνολική διμερή συνθήκη, που θα λαμβάνει υπόψη την ένταση και την πολυπλοκότητα των σχέσεων και θα προωθεί την ενισχυμένη συνεργασία σε πολιτικά ζητήματα. Το παλαιό νομικό εργαλείο, η εμπορική και οικονομική συμφωνία του 1985, που ισχύει μέχρι και σήμερα, κρίθηκε ξεπερασμένη (Caira 2012: 284-285).

Με την πάροδο του χρόνου, η σχέση μεταξύ της Ε.Ε. και της Κίνας έχει καταστεί πιο περίπλοκη από ό,τι αρχικά αναμενόταν. Τη διεύρυνση του 2004 με την ενσωμάτωση στην Ε.Ε. δέκα "ατλαντικών", κεντρικών και ανατολικοευρωπαϊκών χωρών, ακολούθησε η απόφαση του Συμβουλίου το καλοκαίρι του 2005, για την κατάργηση του εμπόρου όπλων της Ε.Ε. στην Κίνα (Casarini 2013: 2).

¹⁶ Romano Prodi, "Relations between the EU and China: More than Just Business", 6 May 2004 europa.eu.int/comm/external_relations/news/prodi/sp04_227.htm.

1.3 Οι οικονομικές σχέσεις ΕΕ - Κίνας από το 2005 έως σήμερα

Η μη άρση του εμπάργκο όπλων της Ε.Ε. στην Κίνα τερμάτισε οριστικά την "περίοδο του μέλιτος" στις σχέσεις μεταξύ των δύο εταίρων. Παράλληλα, οι συνεχείς διαπραγματεύσεις από το 2007 για την υιοθέτηση μιας Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας δεν έχουν αποδώσει ακόμη καρπούς. Ένταση στις σχέσεις των δύο εταίρων προκαλούσε και η συνεχιζόμενη άρνηση της Ε.Ε. να χορηγήσει στην Κίνα το καθεστώς "οικονομίας της αγοράς" (Market Economy Status –MES), μολονότι η τελευταία θωρούσε ότι είχε πραγματοποιήσει μεταρρυθμίσεις, εφαρμόζοντας σε μεγάλο βαθμό πολιτικές φιλικές προς την αγορά.

Επιπροσθέτως, η κρίση χρέους που ξέσπασε στην Ευρωζώνη μετέβαλε εκ νέου τη δυναμική και τους όρους της εταιρικής σχέσης. Για τους παραπάνω λόγους, το διάστημα από το 2005 μέχρι και σήμερα, μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια περίοδος προβληματισμού, επαναπροσδιορισμού και προσαρμογής για τις σινο-ευρωπαϊκές σχέσεις.

Ωστόσο, στόχος της Ε.Ε. παρέμεινε και γι' αυτή την περίοδο η διεύρυνση και εμπάθυνση του διάλογου με την Κίνα, η υποστήριξη της διαδικασίας "ανοίγματος" της Κίνας και η μετάβαση της σε μια κοινωνία βασισμένη στο κράτος δικαίου και το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου, μέσω μιας ριζικής οικονομικής και κοινωνικής μεταρρύθμισης.

Στο πλαίσιο αυτό, το 2006 η Επιτροπή προέβη σε μια νέα ανακοίνωση, αυτή τη φορά με τίτλο «Ε.Ε.-Κίνα: στενότεροι εταίροι, αυξανόμενες ευθύνες»,¹⁷ που συνοδευόταν από έγγραφο εργασίας για το εμπόριο και τις επενδύσεις μεταξύ Ε.Ε. και Κίνας.¹⁸ Όπως αναφέρεται στο έγγραφο, Ε.Ε. και Κίνα δεσμεύονται σε μια εταιρική σχέση για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και της οικονομικής κρίσης και τη διατήρηση της ειρήνης και της σταθερότητας διεθνώς (Smith and Xie 2010: 439).

Μια σειρά συναντήσεων σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων μεταξύ σημαντικών ευρωπαϊκών χωρών (Γαλλία, Γερμανία) και του Dalai Lama, του

¹⁷ European Commission (2006) EU-China: Close Partners, Growing Responsibilities. Communication from the Commission, COM (2006) 631 final. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52006DC0631&from=EN>

¹⁸ European Commission (2006b) Accompanying COM 631 final: Closer Partners, Growing Responsibilities - A policy paper on EU-China trade and investment: Competition and Partnership'. Commission Working Document, COM (2006) 632 final.

εξόριστου θρησκευτικού ηγέτη του Θιβέτ, οδήγησε το 2008 στη ματαίωση επί γαλλικής Προεδρίας της ετήσιας συνάντησης κορυφής μεταξύ Ε.Ε. και Κίνας. Ακολούθως, το 2011 η Ε.Ε. ματαίωσε το τελευταίο λεπτό τη σύνοδο κορυφής Ε.Ε.-Κίνας στην πόλη Tianjin, με επιχείρημα την κρίση στην ευρωζώνη και τις επείγουσες εσωτερικές διεργασίες για την αντιμετώπισή της.

Ενώ οι σινο-ευρωπαϊκές σχέσεις αναπτύσσονταν ανέκφυαν σοβαρές παρερμηνείες και διαφορές σε θέματα, όπως το εμπόριο και τα δικαιώματα του ανθρώπου. Οι αναμενόμενες θετικές επιπτώσεις από τη προσχώρηση της Κίνας στον Π.Ο.Ε. διαψευστήθηκαν, δεδομένου ότι οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες προσαρμογής στις οποίες είχε επιδοθεί το Πεκίνο πριν την ένταξη, τερματίστηκαν. Οι ευρωπαϊκές χώρες άρχισαν να κατηγορούν την Κίνα για αθέμιτες πρακτικές εμπορίου, τεχνητή διατήρηση ενός αδύναμου νομίσματος και επιβολή πολιτικών εμποδίων. Ένα σύμπτωμα των ανωτέρω προβλημάτων ήταν η συνεχιζόμενη άρνηση της Ε.Ε. να χορηγήσει το καθεστώς "οικονομίας της αγοράς" στην Κίνα (Casarini 2013: 2).

Ως εκ τούτου, η Ε.Ε. με ανακοίνωσή της εξέθεσε μια σειρά πιθανών διορθωτικών μέτρων συμπεριλαμβανομένων, του διαλόγου, των διμερών διαπραγματεύσεων, αλλά και της χρήσης του μηχανισμού επίλυσης διαφορών του Π.Ο.Ε. (dispute settlement mechanism). Για την αντιμετώπιση αυτών και άλλων αμφιλεγόμενων ζητημάτων, η Ε.Ε.-27 και η Κίνα εγκαινίασαν τον διάλογο για τα οικονομικά και εμπορικά θέματα (High-Level Economic and Trade Dialogue - HED) τον Απρίλιο του 2008 (Ibid).

Την ίδια χρονιά σημειώθηκε άλλη μία οπισθοδρόμηση στις σχέσεις των δύο εταίρων με την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να αποκλείσει την Κίνα από τη δεύτερη φάση του προγράμματος δορυφορικής πλοήγησης Calileo, το οποίο θεωρούνταν σύμβολο της «στρατηγικής εταιρικής σχέσης» του 2003, για λόγους αθέμιτου ανταγωνισμού, έλλειψης εφαρμογής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και αμοιβαιότητας στις δημόσιες συμβάσεις της Κίνας (Zhimin 2013: 177). Επιπροσθέτως, διαφωνίες και εντάσεις στη σχέση των δύο εταίρων, εκδηλώθηκαν τόσο με τις εισαγωγές κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων κατά την περίοδο 2005-2007, αλλά και με το ζήτημα των ηλιακών συλλεκτών κατά την περίοδο 2012-2013.

Στη πολυπλοκότητα της σχέσης των δύο εταίρων προστέθηκαν και οι φόβοι της επιρροής των κινεζικών κρατικών επενδυτικών κεφαλαίων ιδίως μετά την έναρξη της

χρηματοπιστωτικής κρίσης στην Ευρωζώνη. Επιδίωξη της Σ.Ε.Σ.Σ.,¹⁹ είναι η συνολική διαχείριση της εταιρικής σχέσης μέσω της ενσωμάτωσης μιας μορφής τακτικής απεξάρτησης ή συγκράτησης στις διμερείς σχέσεις μεταξύ της Ε.Ε. και της Κίνας (Smith 2016: 153). Όσο η συνεργασία μεταξύ των δύο εταίρων ωριμάζει, οι τριβές που συνοδεύουν την άνευ προηγουμένου οικονομική ανάπτυξη της Κίνας δύνανται να επισκιάσουν την ανάπτυξη και εμβάθυνση της εταιρικής σχέσης.

Οι προσδοκίες και η προσέγγιση της Ε.Ε. και της Κίνας σχετικά με την Σ.Ε.Σ.Σ. διαφέρουν μεταξύ τους. Η Ε.Ε. παρουσιάζεται πιο φιλόδοξη και θέτει ως προτεραιότητα τη στήριξη της μετάβασης της Κίνας προς μια πιο ανοικτή και πλουραλιστική κοινωνία, την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, το εμπόριο και οικονομικές σχέσεις. Αντιθέτως, η Κίνα εμφανίζεται πιο ρεαλιστική και επικεντρώνεται στην αναβάθμιση της ΤΕCΑ του 1985, αναμένοντας ότι μέσω αυτής η Ε.Ε. θα αναγνωρίσει στην Κίνα το καθεστώς "οικονομίας αγοράς" (Zhang 2011: 5-8).

Οι διαπραγματεύσεις για την υιοθέτηση της Σ.Ε.Σ.Σ. μεταξύ Ε.Ε. και Κίνας, περιλάμβαναν ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων, όχι μόνο οικονομικού χαρακτήρα, αλλά και ρήτρες σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, την αειφορία και το περιβάλλον. Ωστόσο, οι ιθύνοντες της Κίνας και της Ευρώπης εξέφρασαν διαφορετικές αντιλήψεις σχετικά με έννοιες όπως η κυριαρχία, τα δικαιώματα του ανθρώπου, τη πολυμέρεια και τη παγκόσμια διακυβέρνηση, αλλά και σχετικά με την πρακτική εφαρμογή της στρατηγικής εταιρικής σχέσης. Εξαιτίας των αποκλίσεων μεταξύ των εντολών διαπραγμάτευσης και των προσδοκιών των δύο μερών οι συζητήσεις τερματίστηκαν το 2011 (Pan 2012).

Η σημαντικότερη πρόκληση, που θα αντιμετωπίσουν οι δύο εταίροι κατά τη διαπραγμάτευση της Σ.Ε.Σ.Σ., είναι η συμπερίληψη σε αυτήν μιας "ρήτρας αιρεσιμότητας" ("conditionality clause") ως "essential element" της συμφωνίας, με στόχο την προώθηση της δημοκρατίας, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του κράτους δικαίου.

¹⁹ Οι Σ.Ε.Σ.Σ. αποτελούν ένα είδος μεικτής συμφωνίας μεταξύ της Ε.Ε. και μιας τρίτης χώρας και διαθέτουν ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο για τις πολιτικές και οικονομικές σχέσεις και την προώθηση ευρωπαϊκών ή / και διεθνών προτύπων. Η ΕΕ έχει ξεκινήσει διαπραγματεύσεις ΣΕΣΣ με ορισμένες ασιατικές χώρες, μεταξύ των οποίων η Ινδονησία, η Μαλαισία, η Σιγκαπούρη, η Ταϊλάνδη, οι Φιλιππίνες, το Βιετνάμ, το Ιράκ και την Κίνα (τη "δεύτερη γενιά των ΣΕΣΣ").

1.4 Η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας ΕΕ- Κίνας

Η μέχρι ώρας αποτυχία των δύο εταίρων να καταλήξουν στη σύναψη Σ.Ε.Σ.Σ. εγείρει ζητήματα για η αξιοπιστία της Ε.Ε. ως συνεκτικού παράγοντα και στρατηγικού παίχτη, ενώ ταυτόχρονα ευνοεί τις διμερείς σχέσεις της Κίνας απευθείας με τα κράτη- μέλη. Τα τελευταία εμφανίζονται με τη σειρά τους πρόθυμα να αναπτύξουν εθνικές προσεγγίσεις, παρακάμπτοντας τις χρονοβόρες εσωτερικές διαδικασίες συντονισμού της Ε.Ε. και την ανεπαρκή νομική βάση για τις οικονομικές και εμπορικές σχέσεις μεταξύ Ε.Ε. και Κίνας, προκειμένου να επωφεληθούν από επικερδείς διμερείς συμφωνίες (Michalski A. and Pan Z. 2017: 14).

Στο πλαίσιο αυτό, η πολιτική της Ε.Ε. απέναντι στη Κίνα συχνά περιγράφεται ως μια "άνευ όρων δέσμευση", μια πολιτική που της παρέχει πρόσβαση σε όλα τα οικονομικά και άλλα οφέλη της συνεργασίας, ζητώντας λίγα σε αντάλλαγμα (Fox and Godement 2009:19). Εν πολλοίς, η "πολιτική αιρεσιμότητας" ("conditionality policy") της Ε.Ε. προς την Κίνα αποδυναμώνεται, αφού, εδράζεται στην υπόθεση ότι το Πεκίνο μπορεί να πεισθεί να ενσωματώσει μόνο του τις "ευρωπαϊκές αξίες" (Mergenthale 2015: 14).

Κατά τη 14^η Διάσκεψη Κορυφής μεταξύ Ε.Ε. και Κίνας που πραγματοποιήθηκε στο Πεκίνο (14 Φεβρουαρίου 2012), οι εταίροι με κοινό ανακοινωθέν²⁰ δήλωσαν ότι η ολοκληρωμένη στρατηγική εταιρική σχέση εισέρχεται σε ένα νέο σημαντικό στάδιο ανάπτυξης. Παράλληλα, εξήγγειλαν δύο νέες πρωτοβουλίες: τη δημιουργία του διαλόγου "People- to- People" και την έναρξη διαπραγματεύσεων για την υιοθέτηση μιας διμερούς επενδυτικής συμφωνίας.

Οι δύο πλευρές αναγνώρισαν ότι η εμπάθουση των σχέσεων και η αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των δύο λαών ήταν ζωτικής σημασίας για τη σταθερή και συνεχή ανάπτυξη των σχέσεων τους. Εκτός του στρατηγικού διάλογου υψηλού επιπέδου και τον υψηλού επιπέδου οικονομικού και εμπορικού διάλογου, εγκαινιάστηκε το φόρουμ υψηλού επιπέδου μεταξύ των λαών. Έκτοτε, θεωρείται ως ο τρίτος πυλώνας της στρατηγικής εταιρικής σχέσης Βρυξελλών και Πεκίνου (Havonnet and Raube 2017: 60; Paulo 2015: 96).

²⁰ Council of the European Union (2012) Joint Press Communiqué of the 14th EU-China Summit, Beijing, 14 February 2012, 6474/12 Presse 50.
http://eeas.europa.eu/archives/docs/china/summit/summit_docs/120214_joint_statement_14th_eu_china_summit_en.pdf

1.5 Η Ατζέντα Στρατηγικής Συνεργασίας (2020) ΕΕ-Κίνας

Κατά την 16η Διάσκεψη Κορυφής που πραγματοποιήθηκε στο Πεκίνο το 2013, οι δυο εταίροι υπέγραψαν την Ατζέντα Στρατηγικής Συνεργασίας ΕΕ-Κίνας 2020.²¹ Όπως αναφέρεται, η στρατηγική για τις σχέσεις Ε.Ε.- Κίνας θα είναι “principled, practical and pragmatic”, παραμένοντας πιστή στα συμφέροντα και τις αξίες της Ε.Ε. Κυριότεροι στόχοι της συνεργασίας είναι η ενίσχυση της αμοιβαιότητας και οι ίσοι όροι ανταγωνισμού σε όλους τους τομείς συνεργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, δίνεται έμφαση στην ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για τη συνολική συμφωνία επενδύσεων, προκειμένου να δημιουργηθούν νέες ευκαιρίες στην αγορά.²²

Το έγγραφο αυτό θα αποτελέσει σημείο αναφοράς για τη διάσκεψη κορυφής Ε.Ε.-Κίνας και τους περίπου 60 άλλους τακτικούς διαλόγους υψηλού επιπέδου. Η προσέγγιση της Ε.Ε. βασίζεται σε ένα θετικό πρόγραμμα εταιρικής σχέσης σε συνδυασμό με την εποικοδομητική διαχείριση των διαφορών και καλύπτει τους τομείς της ειρήνης και ασφάλειας, της ευημερίας, της βιώσιμης ανάπτυξης και των ανταλλαγών μεταξύ των ανθρώπων. Τέλος, αποτελεί πρότυπο για την περαιτέρω ανάπτυξη των τριών πυλώνων²³ που συγκροτούν τη σχέση Ε.Ε.-Κίνας (Schweisgut 2015: 9; Yang 2012: 6).

²¹ EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation, November 2013
http://eeas.europa.eu/archives/docs/china/docs/eu-china_2020_strategic_agenda_en.pdf

²² https://eeas.europa.eu/delegations/china/15394/china-and-eu_en

²³ The annual High Level Strategic Dialogue, The annual High Level Economic and Trade Dialogue and The bi-annual People-to-People Dialogue.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ ΜΕ ΤΗΝ Ε.Ε. ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 Γενικά

Στόχος της Ε.Ε. ήταν και παραμένει η εξισορρόπηση των συμφερόντων, η γεφύρωση των διαφορών και η εμβάθυνση των σχέσεων της με την Κίνα μέσω της περαιτέρω θεσμοθέτησης. Ήδη, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η Ε.Ε. και η Κίνα βρίσκονται σε διαπραγμάτευση για την σύναψη Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας ενώ παράλληλα υπό διαπραγμάτευση βρίσκεται και μια συνολική επενδυτική συμφωνία. Η σύναψη μιας τέτοιας συμφωνίας αναμένεται να δημιουργήσει πιο δίκαιους όρους ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις και να διευρύνει το άνοιγμα των δύο αγορών προς τη κατεύθυνση αμοιβαίων ωφελειών.

Προϋπόθεση για την επίτευξη των ανωτέρω είναι η προώθηση οικονομικών μεταρρυθμίσεων από την κινεζική κυβέρνηση που θα επιτρέψουν την ενίσχυση του ρόλου της αγοράς και την αύξηση του εμπορίου. Επιπλέον, σε ότι αφορά στις κινεζικές επενδύσεις, η Ε.Ε. τονίζει πως πρέπει να συνάδουν με την νομοθεσία και τους κανονισμούς της Ένωσης και προτείνει τη δημιουργία ενός κοινού πλαισίου κανόνων και προτύπων που θα έχει καθοριστικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη των οικονομικών σχέσεων. Οι κανόνες αυτοί θα αφορούν στα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, στην ασφάλεια τροφίμων και καταναλωτικών προϊόντων, κ.ά. Στο πλαίσιο αυτό, προτεραιότητα της Ε.Ε. είναι η συνέχιση του διαλόγου με την Κίνα για την προώθηση διεθνών προτύπων που να δύνανται να μειώσουν το κόστος και τα εμπόδια, καθώς και να προστατεύσουν τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις από τα κινεζικά προϊόντα που δεν ανταποκρίνονται στις ενωσιακές απαιτήσεις.

2.2 Από τις διαπραγματεύσεις για μια Διμερή Επενδυτική Συμφωνία σε μια Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου

Κατά τη 16η διάσκεψη κορυφής Ε.Ε.-Κίνας που πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2013, παράλληλα με την έγκριση της Στρατηγικής Ατζέντας Συνεργασίας 2020 Ε.Ε.-Κίνας, αμφότερες οι πλευρές ανακοίνωσαν την έναρξη των διαπραγματεύσεων για μια

διμερή επενδυτική συμφωνία (Bilateral Investment Agreement-B.I.A.).²⁴ Επιπλέον, μετά από πρόταση της κινεζικής κυβέρνησης συμφώνησαν, σε δεύτερο χρόνο, να προβούν σε συζητήσεις για μια συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών (Free Trade Agreement –F.T.A).

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2014), ο στόχος της διμερούς επενδυτικής συμφωνίας είναι η διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά για επενδυτές και από τις δύο πλευρές, μέσω της εξάλειψης των περιορισμών. Μια διμερής επενδυτική συνθήκη (Bilateral Investment Treaty-B.I.T.) με την Κίνα, μαζί με μια συνεκτική ευρωπαϊκή πολιτική έναντι των ξένων επενδύσεων, θα συμβάλλει στη ρύθμιση των όρων που θα διέπουν τις κινεζικές επενδύσεις στην Ευρώπη δημιουργώντας ισότιμους όρους ανταγωνισμού.

Επιπροσθέτως, θα παρέχει ένα απλούστερο νομικό πλαίσιο, ενώ παράλληλα θα αυξήσει την πρόσβαση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην κινεζική αγορά στον τομέα των υπηρεσιών και των δημοσίων συμβάσεων. Η Κίνα δεν υπήρξε πάντα θετική στις διαπραγματεύσεις για μια Β.Ι.Α. Ε.Ε.- Κίνας (όπως κατά τη διάρκεια των συνομιλιών για την Σ.Ε.Σ.Σ.), δεδομένου πως δεν θεωρεί πως έχει κάτι περισσότερο να της προσφέρει, αφού οι ευρωπαϊκές αγορές είναι ήδη ανοιχτές στις κινεζικές επενδύσεις.

Η Ε.Ε. κατά τις διαπραγματεύσεις της Διμερούς Επενδυτικής Συμφωνίας αναμένεται να ζητήσει από το Πεκίνο τη χρήση του μοντέλου αρνητικών καταλόγων (negative list model) για τη διαχείριση ξένων επενδύσεων, τη βελτίωση της διαφάνειας των κρατικών επιχειρήσεων της Κίνας, την αύξηση του επιπέδου προστασίας των δικαιωμάτων των εργαζομένων και της προστασίας του περιβάλλοντος, αλλά και την καθιέρωση κατάλληλου συστήματος επίλυσης εμπορικών διαφορών επενδυτή-κράτους (investor-state dispute settlement mechanism) (Xiaotong 2015).

Η συμφωνία Ε.Ε.-Κίνας με την οποία ξεκίνησαν οι επίσημες διαπραγματεύσεις, ανέφερε ότι η Β.Ι.Α Ε.Ε.-Κίνας θα περιλαμβάνει την προστασία των επενδύσεων και την πρόσβαση στην αγορά. Τον Φεβρουάριο του 2016, οι δύο εταίροι συμφώνησαν στο πεδίο εφαρμογής της συμφωνίας, ενώ εγγυήθηκαν τη μη διακριτική μεταχείριση(non-

²⁴ European Parliament resolution (2013) on the EU-China negotiations for a bilateral investment agreement (2013/2674(RSP)).
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2013-0411+0+DOC+PDF+V0//EN>

discriminatory treatment) (Reilly 2017: 3-4). ²⁵Η Ε.Ε. επιδιώκει την προσέλκυση κινεζικών επενδύσεων σε έργα υποδομής, στον τομέα των μεταφορών, της ενέργειας και των επικοινωνιών.

Παράλληλα, η Ένωση έχει ξεκινήσει διαπραγματεύσεις για ένα μεγάλο αριθμό Συμφωνιών Ελευθέρων Συναλλαγών, όπως η εταιρική σχέση μεταξύ των χωρών του Ειρηνικού (TPP), η Διατλαντική Εταιρική Σχέση Εμπορίου και Επενδύσεων (TTIP) και η συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών Ιαπωνίας-Ε.Ε. Με τις ενέργειες αυτές, φιλοδοξεί να αποδείξει ότι μπορεί να ενισχύσει το εμπόριο με άλλες μεγάλες δυνάμεις εταίρους της, πέραν της Κίνας (Godement and Stanzel 2015: 1; 5).

Η πιθανότητα μιας Διατλαντικής εταιρικής σχέσης για τις συναλλαγές και τις επενδύσεις (TTIP) με τις Η.Π.Α. οδήγησε την Κίνα να προτείνει την σύναψη μιας εμπορικής συμφωνίας με την Ευρώπη (Ewert 2016: 4). Ο Πρόεδρος Xi Jinping τόνισε ότι στόχος της Κίνας είναι η σύναψη μιας Σ.Ε.Σ. σε επίσκεψή του στις Βρυξέλλες, τον Μάρτιο του 2014, προκειμένου να μην απομονωθεί η Κίνα.²⁶

Απαντώντας στο κινεζικό αίτημα η Ε.Ε. διεμήνυσε ότι η έναρξη των διαπραγματεύσεων μιας Σ.Ε.Σ. μεταξύ Ε.Ε. και Κίνας εξαρτάται άμεσα από την επιτυχή έκβαση της διαπραγμάτευσης για τη Διμερή Επενδυτική Συμφωνία μεταξύ των δύο εταίρων.²⁷ Η Ε.Ε. παρουσιάζει με τον τρόπο αυτό την Β.Ι.Α. ως δέλεαρ, η ολοκλήρωση της οποίας μπορεί να οδηγήσει στο άνοιγμα των διαπραγματεύσεων για μια συμφωνία ελεύθερου εμπορίου (Ewert 2017: 21)

Η Κίνα έχει ήδη ξεχωριστές Β.Ι.Τ. με κάθε κράτος μέλος της Ε.Ε. εκτός της Ιρλανδίας. Ωστόσο, η νέα συμφωνία Ε.Ε.-Κίνας αναμένεται να αντικαταστήσει τις προηγούμενες

²⁵ Ως μη διακριτική μεταχείριση εννοείται, η ίση μεταχείριση των ξένων επενδυτών και των εγχώριων κινεζικών εταιρειών.

²⁶ Επιπλέον, μια Σ.Ε.Σ. Ε.Ε.-Κίνας θα συμβάλει στην εξάλειψη του κινδύνου των μέτρων αντιντάμπινγκ για την Κίνα για λόγους αθέμιτων επιδοτήσεων. Η Κίνα έχει συνάψει συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών με στενούς εταίρους της Ε.Ε., όπως η Ελβετία και η Ισλανδία.

²⁷ "A Comprehensive Agreement on Investment is the EU's immediate priority towards the objective of deepening and rebalancing our relationship with China. The conclusion of such an agreement, as well as progress in China's reforms towards liberalising its economy and therefore creating a level-playing field for business, would open new market opportunities and allow both sides to envisage broader ambitions such as a Free Trade Agreement", European Commission, 'Joint Communication to the European Parliament and the Council: Elements for a New EU Strategy on China', JOIN (2016) 30 final, Brussels 22 June 2016, σελ.6

http://eeas.europa.eu/china/docs/joint_communication_to_the_european_parliament_and_the_council_-_elements_for_a_new_eu_strategy_on_china.pdf

μεμονωμένες συμφωνίες.²⁸ Το ενδιαφέρον της Κίνας για τη συμφωνία Β.Ι.Α. αντανακλά αφενός την προτίμησή της για ένα ενιαίο ευρωπαϊκό πλαίσιο και αφετέρου την επιθυμία της να συμμετάσχει στη διαμόρφωση των παγκόσμιων επενδυτικών κανόνων.

Οι επενδυτικές ροές Ε.Ε.-Κίνας επεκτείνονται τις δύο τελευταίες δεκαετίες, αλλά με δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης. Η σύναψη μιας συμφωνίας επενδύσεων μεταξύ Ε.Ε.-Κίνας στοχεύει στην αύξηση των ξένων άμεσων επενδύσεων (Ξ.Α.Ε.) μεταξύ των χωρών, επικαιροποιώντας τα ισχύοντα διεθνή πρότυπα προστασίας των επενδύσεων και μειώνοντας τη νομική αβεβαιότητα για τους επενδυτές.

Η Κίνα προκειμένου να ανταποκριθεί σε μια τέτοια συμφωνία καλείται να ξεπεράσει τις πολιτικές τις ευαισθησίες και να αναθεωρήσει τα κεκτημένα συμφέροντά της, επανεξετάζοντας την πολιτική της για την προστασία των κρατικών επιχειρήσεων (SOEs) σε βασικούς οικονομικούς τομείς, συμπεριλαμβανομένης της υγείας, των δημόσιων υπηρεσιών και των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (Farnell and Crookes 2016: 11).

Το Πεκίνο εξακολουθεί να θέτει περιορισμούς στις ξένες επενδύσεις, με αποτέλεσμα οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και επιχειρήσεις να ζητούν επιτακτικά αμοιβαιότητα, ιδίως όσον αφορά στα σχέδια δημοσίων συμβάσεων. Στο πλαίσιο αυτό, η ευρωπαϊκή πλευρά διατηρεί ακόμη επιφυλάξεις για το κατά πόσο είναι δυνατή μια ισορροπημένη και αμοιβαία επωφελής οικονομική σχέση με την Κίνα. (Christiansen and Maher 2017: 124)

Ωστόσο, ως ένδειξη καλής θέλησης, η Κίνα τον Σεπτέμβριο του 2015 έγινε η πρώτη χώρα εκτός Ε.Ε. που θα συμμετέχει ως συνεισφέρων στα 315 δισ. ευρώ του επενδυτικού σχεδίου της Ε.Ε. ("Juncker Plan"). Η Ε.Ε. αντίστοιχα, δέχτηκε την Κίνα ως μέλος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (EBRD), ένα ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα με αντικείμενο την ευρωπαϊκή περιφερειακή ανάπτυξη (Liu 2016: 42).

Δεδομένης της αποτυχίας ολοκλήρωσης της Σ.Ε.Σ.Σ. μεταξύ Ε.Ε. και Κίνας και της ενίσχυσης των οικονομικών σχέσεων των δύο εταίρων εν μέσω της οικονομικής κρίσης

²⁸ Αν η Β.Ι.Α. με την Κίνα ολοκληρωθεί, θα αποτελεί τη δεύτερη διεθνώς ολοκληρωμένη επενδυτική συμφωνία της Ε.Ε. με σημαντική ισχύ μετά την σύναψη της C.E.T.A. (Comprehensive Economic and Trade Agreement) μεταξύ Ε.Ε. και Καναδά.

που μαστίζει την Ευρωζώνη, το μόνο σίγουρο είναι ότι τόσο η Ε.Ε. όσο και η Κίνα χρειάζονται απαραιτήτως ένα νέο πλαίσιο διμερών σχέσεων (Chen 2013: 18).

Σε ότι αφορά στη Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών (Σ.Ε.Σ), η επίσημη αντίδραση της Ε.Ε. δημιουργεί υποψίες σχετικά με την ετοιμότητα ή το ενδιαφέρον της ευρωπαϊκής πλευράς προς την κατεύθυνση αυτή. Ήδη, η Γερμανία και άλλα κράτη-μέλη δήλωσαν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να επιδιώξει τη σύναψη Σ.Ε.Σ.Σ με την Κίνα, για την οποία ήδη από το 2007 εκκρεμούν διαπραγματεύσεις, πριν εξετάσει την σύναψη μιας Σ.Ε.Σ. (Pelkmans 2016: 37).

Εν μέσω οικονομικής κρίσης, η Ε.Ε. επιδιώκει την διεύρυνση της εξωτερικής της ζήτησης μέσω διμερών διαπραγματεύσεων για τη δημιουργία Ζωνών Ελευθέρων Συναλλαγών (Ζ.Ε.Σ.) μεταξύ Ε.Ε.-Νότιας Κορέας, Ε.Ε.-Σιγκαπούρης, Ε.Ε.-Ιαπωνίας, Ε.Ε.-Ινδίας, Ε.Ε.-ASEAN και Ε.Ε.-Η.Π.Α.

Ωστόσο, οι Βρυξέλλες, προκειμένου να πιέσουν το Πεκίνο να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του για το πλήρες άνοιγμα της αγοράς και την προστασία των ξένων επενδύσεων, φαίνεται να ακολουθούν στις διμερείς τους πρωτοβουλίες μια ιδιότυπη αρχή –την "αρχή abc" ("Anybody but China")– δηλώνοντας απροθυμία για έναρξη διαπραγματεύσεων για μια Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών με την Κίνα (Ding and Li 2016: 43).

2.3 Οι διενέξεις Ε.Ε.-Κίνας στο πλαίσιο της εμπορικής και οικονομικής τους σχέσης

Λόγω των ενισχυμένων εμπορικών δεσμών, η Ε.Ε. αντιμετωπίζει συχνά "εμπορικές προκλήσεις", όπως για παράδειγμα, το ζήτημα των γεωγραφικών ενδείξεων και της πνευματικής ιδιοκτησίας, οι οποίες επιλύονται μέσω του διαλόγου τόσο σε διμερές επίπεδο όσο και στα πολυμερή φόρα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα διενέξεων μεταξύ Ε.Ε. και Κίνας στον εμπορικό τομέα είναι η υπόθεση των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων αλλά και η υπόθεση των ηλιακών συλλεκτών.

Την 1η Ιανουαρίου του 2005, το σύστημα ποσοτώσεων έληξε και η Ε.Ε. έπρεπε να καταργήσει όλες τις ποσοτώσεις για τις εισαγωγές κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων αλλά και ειδών ένδυσης από την Κίνα. Ωστόσο, τα ποσοστά ανάπτυξης της Κίνας κατά τους πρώτους μήνες του 2005 ήταν εντυπωσιακά, αφού όλες οι κατηγορίες προϊόντων παρουσίασαν μεγάλη αύξηση στις κινεζικές εισαγωγές, που σε ορισμένα προϊόντα

άγγιξε και το 500%. Ως αποτέλεσμα, οι τιμές στην Ε.Ε. μειώθηκαν σημαντικά, μέχρι σχεδόν 50% για ορισμένα προϊόντα σε λίγους μόνο μήνες.

Τον Απρίλιο του ίδιου χρόνου, η Επιτροπή ξεκίνησε έρευνες σχετικά με τις εισαγωγές από την Κίνα σε διάφορες κατηγορίες κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και ειδών ένδυσης. Επιπλέον, ανακοίνωσε την πρόθεση της να υιοθετήσει μέτρα διασφάλισης (“safeguard measures”) μετά από ενδελεχή αξιολόγηση των επιπτώσεων στην αγορά στις κατηγορίες προϊόντων που επηρεάζονται.

Τελικά, τον Ιουνίου του 2005, η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι η Ε.Ε. και η Κίνα υπέγραψαν ένα μνημόνιο συνεννόησης που εξασφάλισε μια περίοδο προσαρμογής (2005-2007) για τους παραγωγούς της Ε.Ε., για τους εισαγωγείς και τους λιανοπωλητές (Eckhardt 2010). Αυτό που η Ε.Ε. άρχισε να αντιλαμβάνεται για την Κίνα είναι ότι δεν αποτελεί μόνο μια κερδοφόρα αγορά για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις αλλά μπορεί να μετατραπεί και σε έναν ισχυρό ανταγωνιστή (Comino 2007: 819).

Ακολούθως, το 2012, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε έρευνα για ντάμπινγκ και παράνομες επιδοτήσεις σε ηλιακούς συλλέκτες που εισάγονται από την Κίνα μετά την υποβολή αίτησης από την Ένωση των Ευρωπαϊκών Κατασκευαστών Ηλιακής Ενέργειας (ProSun).

Δεδομένου ότι οι εισαγωγές ηλιακών πάνελ από την Κίνα το 2011 εκτιμήθηκαν σε περισσότερα από 20 δισεκατομμύρια ευρώ, ο έλεγχος αποτέλεσε τη μεγαλύτερη εμπορική έρευνα της Ε.Ε., καθιστώντας την υπόθεση, τη μεγαλύτερη μακράν εμπορική διαμάχη Ε.Ε.-Κίνας (Zhang 2014: 71). Οι Ευρωπαίοι κατασκευές ηλιακών συσσωρευτών υποστήριξαν ότι οι Κινέζοι κατασκευαστές έλαβαν μεγάλες επιδοτήσεις από την κυβέρνηση και τις τράπεζες (Plasschaert 2016: 6).

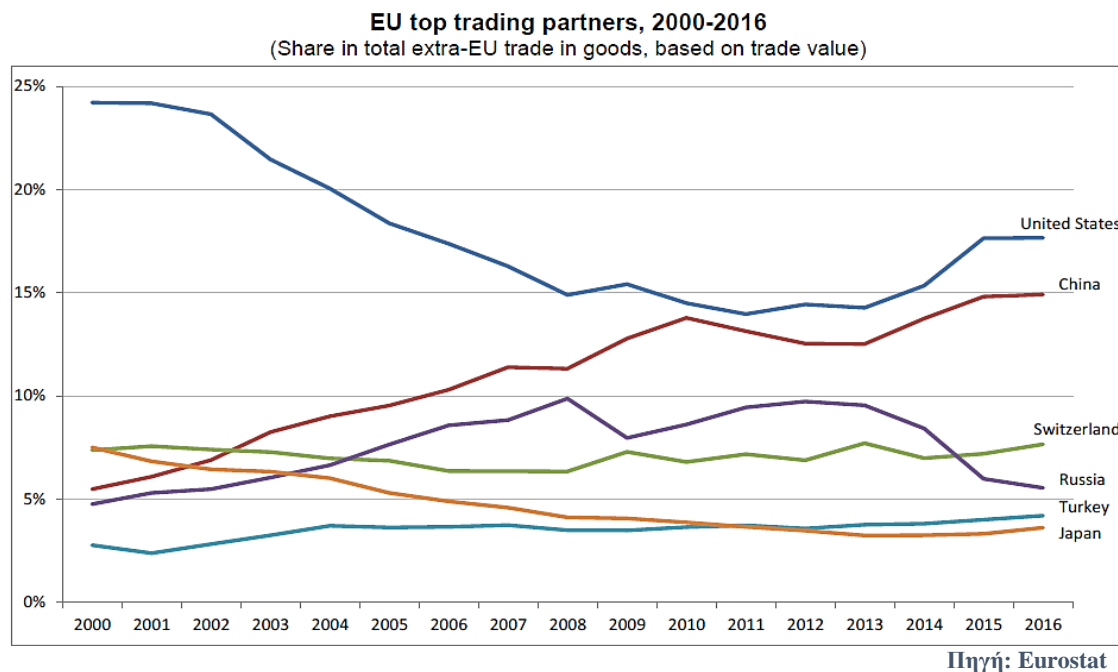
Τον Ιούλιο του 2013, επετεύχθη διευθέτηση μεταξύ της Ε.Ε. και της Κίνας. Η συμφωνία συνίστατο σε μια ελάχιστη τιμή (0,6 ευρώ ανά Wp) ως το τέλος του 2015 και σε περιορισμό του όγκου των εξαγωγών. Παρά τον διακανονισμό το 2013, οι Κινέζοι κατασκευαστές εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται επιφυλακτικά από την Ε.Ε. Το 2015, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε να μην επιτραπεί σε τρεις παραγωγούς των κινεζικών ηλιακών συλλεκτών να αποκτήσουν αφορολόγητη πρόσβαση στις αγορές της Ε.Ε. με το επιχείρημα της παραβίασης της συμφωνίας για την τήρηση της ελάχιστης τιμής πώλησης (Chen 2015).

2.4 Η Κίνα ως εμπορικός εταίρος της Ε.Ε.

Η Ε.Ε.-28 αντιπροσωπεύει το 15% περίπου των παγκόσμιων εμπορευματικών συναλλαγών, ενώ η αξία των διεθνών εμπορευματικών συναλλαγών υπερβαίνει κατά τρεις φορές περίπου την αξία του εμπορίου υπηρεσιών.

Το 2015 οι Ηνωμένες Πολιτείες (619 δισ. Ευρώ ή το 18%) και η Κίνα (521 δισ. ευρώ ή 15%) συνέχισαν να αποτελούν τους δύο κύριους εμπορικούς εταίρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντιπροσωπεύοντας μαζί περισσότερο του 1/3 του συνολικού εμπορίου της Ε.Ε. Ένα χρόνο αργότερα, το 2016, οι Η.Π.Α. (610 δισ. Ευρώ ή 17,7% του συνόλου των εμπορικών συναλλαγών της ΕΕ) και η Κίνα (515 δισ. Ευρώ ή 14,9%) συνέχισαν να είναι οι δύο κύριοι εμπορικοί εταίροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ακολουθούσαν η Ελβετία (€ 261 δισ. ή 7,6%), η Ρωσία (€ 191 δισ. ή 5,5%), η Τουρκία (€ 145 δισ. ή 4,2%) και Ιαπωνία (€ 125 δισ. ή 3,6%).²⁹

Παρατηρείται, ότι ο όγκος του εμπορίου μεταξύ της Ε.Ε. και του πρώτου εμπορικού της εταίρου, των Η.Π.Α. γνώρισε μία μεγάλη κάμψη, αφού σημειώθηκε σημαντική και σχεδόν συνεχής πτώση μέχρι το 2011. Το μερίδιο των Ηνωμένων Πολιτειών στο συνολικό εμπόριο στην Ε.Ε. άρχισε να αυξάνεται και πάλι, φθάνοντας το 18% το 2015.

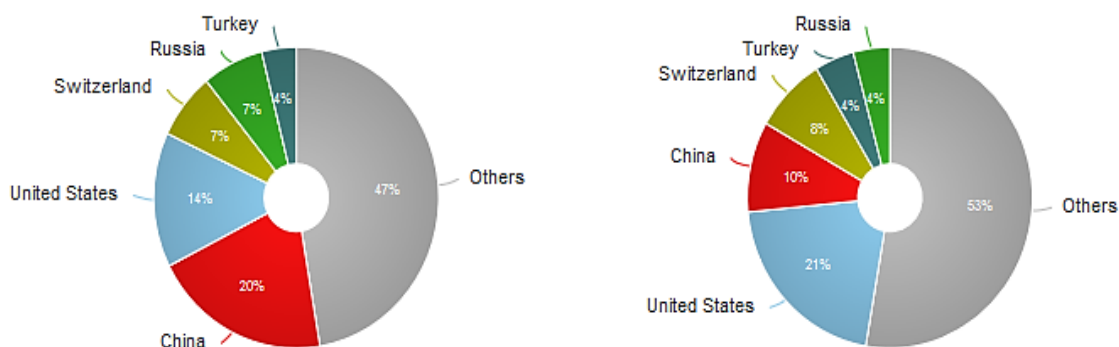


²⁹ Eurostat- News Release, International trade in goods in 2016: A third of EU trade with the United States and China. At Member State level, trade within the EU largely prevails though 51/2017-29, March 2017. <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7958465/6-29032017-AP-EN.pdf/6ab52f0c-de18-42c3-aa65-28e1a1675213>

Αντίθετα, το μερίδιο της Κίνας διπλασιάστηκε από το 2002 παρουσιάζοντας αύξηση από 7% (το 2002) σε 15 % το 2015. Η Κίνα, παρουσιάζει τη μεγαλύτερη αύξηση στο σύνολο των εμπορικών συναλλαγών της Ε.Ε., που όχι μόνο δεν αναχαιτίζεται από την οικονομική κρίση, αλλά ενισχύεται. Η εικόνα αυτή είναι το αποτέλεσμα της ταυτόχρονης ευρωπαϊκής οικονομικής κρίσης και της ραγδαίας κινεζικής οικονομικής ανάπτυξης των τελευταίων χρόνων.³⁰

Κατά τη δεκαετία 2006 - 2016, η εξέλιξη των εμπορευματικών εξαγωγών της ΕΕ-28 με τους σημαντικότερους εμπορικούς της εταίρους διαφοροποιείται σημαντικά. Είναι χαρακτηριστικό, ότι το μερίδιο της Κίνας στο συνολικό εμπόριο με την Ε.Ε. σχεδόν τριπλασιάστηκε από το 2000, παρουσιάζοντας αύξηση από 5,5% σε 14,9% το 2016. Η ραγδαία αυτή μεταβολή οφείλεται αφενός στον τριπλασιασμό των εξαγωγών της Ε.Ε. προς την Κίνα και αφετέρου στην αύξηση κατά 76 % των εισαγωγών από την Κίνα προς την Ε.Ε. για την δεκαετία αυτή.³¹

Trade in Goods by top 5 partners of the EU28, 2016



Πηγή: Eurostat

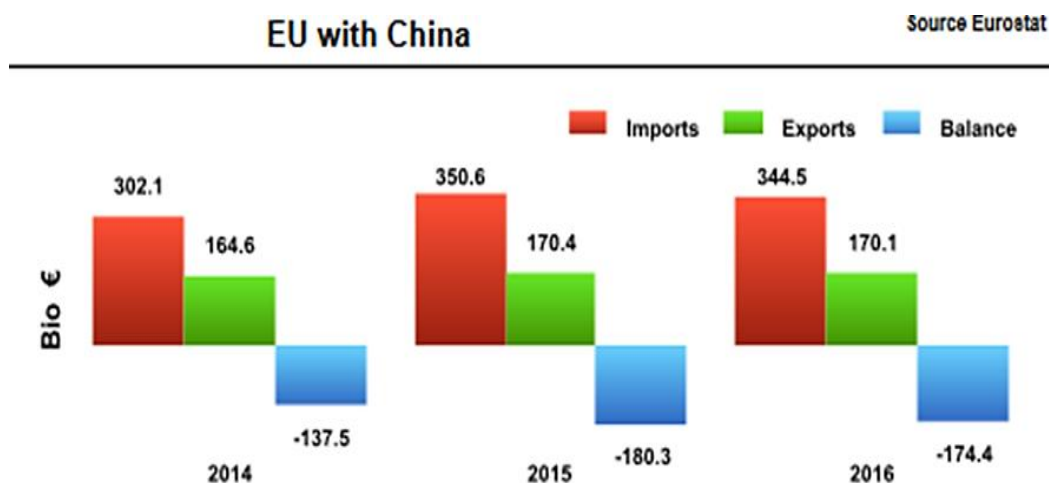
Σε ότι αφορά στο διεθνές εμπόριο αγαθών για το 2016, τα μηχανήματα και ο εξοπλισμός μεταφορών, τα άλλα μεταποιημένα αγαθά και οι χημικές ουσίες αντιπροσωπεύουν τις κύριες κατηγορίες προϊόντων που αποτελούν αντικείμενο εμπορίας από την Ε.Ε. προς την Κίνα. Η Κίνα αντιπροσωπεύει το 20% των εισαγωγών της Ε.Ε. σε αγαθά, ενώ οι ευρωπαϊκές εξαγωγές αγαθών προς την Κίνα αντιστοιχούν στο 10% του συνόλου των εξαγωγών αγαθών.

³⁰ Από το 2013, το μερίδιο της Ρωσίας στο σύνολο των εμπορικών συναλλαγών της Ε.Ε. μειώθηκε απότομα στο 6% το 2015. Το μερίδιο της Ελβετίας παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητο στο 7% για το σύνολο της χρονικής περιόδου. Ωστόσο, το 2016 άρχισε να αυξάνεται και πάλι, φθάνοντας το 17,7%.

³¹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_goods/el

Η Κίνα αποτελεί για την Ε.Ε. την μεγαλύτερη πηγή εισαγωγών, αλλά και την δεύτερη εξαγωγική της αγορά. Ο όγκος των συναλλαγών που διαπραγματεύονται Ε.Ε. και Κίνα αγγίζει κατά μέσο όρο πάνω από 1 δις € ημερησίως. Η Ε.Ε. εισάγει από την Κίνα κυρίως βιομηχανικά και καταναλωτικά αγαθά, μηχανήματα και εξοπλισμό, υποδήματα και είδη ένδυσης. Οι κύριες εξαγωγές της Ε.Ε. προς την Κίνα είναι μηχανήματα και εξοπλισμός, μηχανοκίνητα οχήματα, αεροσκάφη και χημικά.

Trade in Goods



Πηγή: Eurostat

Η Κίνα είναι ο δεύτερος σημαντικότερος εμπορικός εταίρος της Ε.Ε. μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες, αντιπροσωπεύοντας το 15% του συνολικού εμπορίου αγαθών εκτός χωρών Ε.Ε. το 2016 (έναντι 10% το 2006). Κατά τη διάρκεια αυτής της δεκαετούς περιόδου, το μερίδιο της Κίνας στις εισαγωγές εκτός Ε.Ε. αυξήθηκε από 14% το 2006 σε 20% το 2016 και το μερίδιο της στις εξαγωγές σχεδόν διπλασιάστηκε (6% το 2006 έναντι 10% το 2016). Εκτός από την πτώση που σημειώθηκε το 2009 ως αποτέλεσμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης, η αξία των εισαγωγών αγαθών από την Κίνα αυξήθηκε κατά την τελευταία δεκαετία, φθάνοντας τα 345 δις. ευρώ το 2016. (Eurostat)

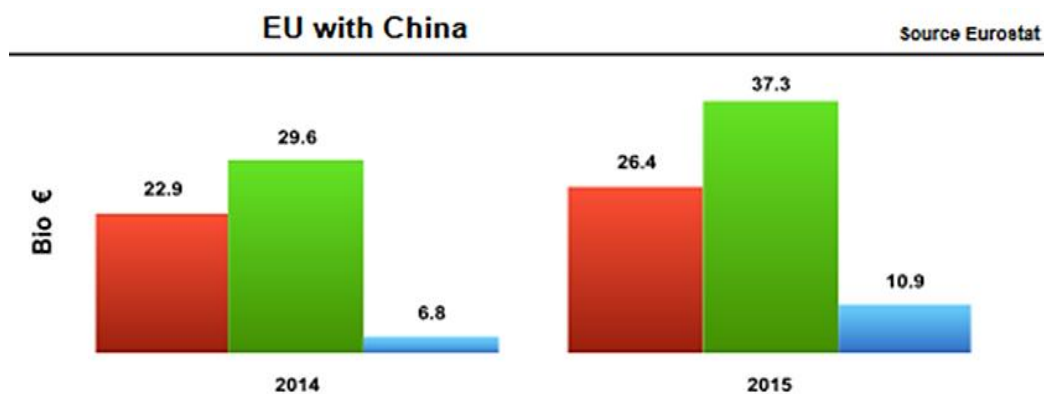
Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου της Ε.Ε. με την Κίνα,³² το οποίο συνεχίστηκε καθ' όλη την περίοδο, έφθασε στο ανώτατο σημείο του το 2015 (- 180 δις. ευρώ), προτού μειωθεί ελαφρά το 2016 (κάτω από - 175 δις. ευρώ).

³² Παρατηρείται έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο αγαθών με την Κίνα για κάθε κράτος-μέλος της Ε.Ε., εκτός της Γερμανίας, της Φιλανδίας και της Ιρλανδίας (Eurostat-2016).

Το εμπόριο υπηρεσιών Ε.Ε.-Κίνας ανέρχεται σε ποσοστό μεγαλύτερο του 10% του συνόλου των εμπορευματικών συναλλαγών και οι εξαγωγές υπηρεσιών της Ε.Ε. αντιπροσωπεύουν το 19% των συνολικών εξαγωγών αγαθών της Ε.Ε.³³

Το 2016, η Κίνα ήταν ο τρίτος σημαντικότερος εταίρος της Ε.Ε. στις υπηρεσίες, μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ελβετία. Αντιπροσώπευε λίγο περισσότερο από το 4% του συνολικού εμπορίου υπηρεσιών εκτός Ε.Ε.

Trade in Services



Πηγή: Eurostat

Το πλεόνασμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο εμπόριο υπηρεσιών με την Κίνα μειώθηκε το 2015 για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά. Το ποσό ανήλθε σε 145,9 δισ. ευρώ έναντι 170,4 δισ. ευρώ το 2014 και μέγιστο ύψος 177,7 δισ. ευρώ το 2013. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι εισαγωγές υπηρεσιών της Ε.Ε. από τον υπόλοιπο κόσμο αυξάνονται ταχύτερα (από 602,2 δισεκατομμύρια ευρώ το 2014 σε 685,7 δισεκατομμύρια ευρώ το 2015 ή + 14%) από ό, τι οι εξαγωγές (από € 772,5 δισ. το 2014 σε € 831,5 δισ. το 2015 ή + 8%).³⁴

Οι εξαγωγές υπηρεσιών της Ε.Ε. προς την Κίνα σχεδόν διπλασιάστηκαν μεταξύ 2010 και 2016, από λιγότερο από 20 δισ. ευρώ σε 38 δισ. ευρώ, ενώ οι εισαγωγές αυξήθηκαν από 17 δισ. ευρώ το 2010 σε 27 δισ. ευρώ το 2016. Ως εκ τούτου, το πλεόνασμα της Ε.Ε. στο εμπόριο υπηρεσιών με την Κίνα αυξήθηκε κατά 9 δισ. εκατομμύρια ευρώ σε αυτό το χρονικό διάστημα, από 2 δισ. ευρώ το 2010 σε 11 δισ. ευρώ πέρυσι.³⁵

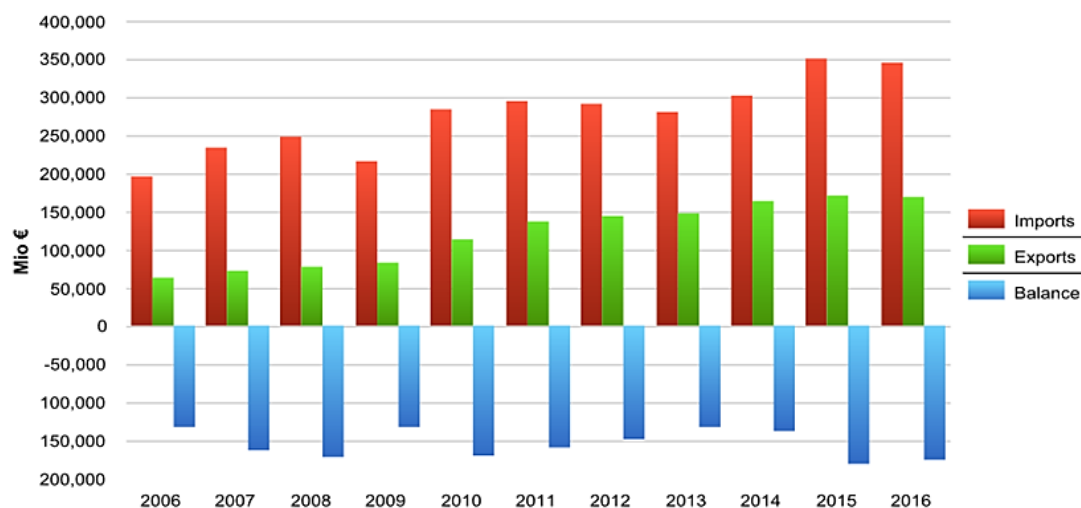
³³ <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/china/>

³⁴ Eurostat, News Release “International Trade in Services EU surplus down in 2015 for a second consecutive year. The USA, by far the main partner for both exports and imports”, 17 January 2017

³⁵ <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/EDN-20170601-1>

Total goods: EU Trade flows and balance, annual data 2006 - 2016

Source Eurostat Comext - Statistical regime 4



Πηγή: Eurostat

Το εμπορικό ισοζύγιο της Ε.Ε. παρουσιάζει έλλειμμα κατά την τελευταία δεκαετία, με το 2015 να αποτελεί την χρονιά με την μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ εξαγωγών και εισαγωγών για το συνολικό εμπόριο της Ε.Ε. (Balance -180,283 Value Mio €). Συνολικά οι διμερείς εμπορικές σχέσεις της Ε.Ε. με την Κίνα παρουσιάζουν μια σταθερά ανοδική τάση. Συγκεκριμένα η Ε.Ε. παρουσιάζει πλεόνασμα στο εμπορικό ισοζύγιο υπηρεσιών και έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο αγαθών.

Η Γερμανία, η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι Κάτω Χώρες και η Ιταλία αποτελούν τους κορυφαίους εμπορικούς εταίρους της Κίνας, αντιπροσωπεύοντας το 11,7% του συνόλου των κινεζικών εισαγωγών. Το μερίδιο των κινεζικών συνολικών εξαγωγών προς αυτά τα πέντε κράτη-μέλη της Ε.Ε. μειώθηκε από 14,1% σε 11,8% από το 2001 (OECD- 2017).³⁶ Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης 2008-2011, οι εξαγωγές της Ε.Ε. στην Κίνα έχουν μειωθεί κατά μέσο όρο κατά 10,8% ετησίως από το 2006, ενώ οι εξαγωγές της Κίνας στην Ε.Ε.-28 αυξήθηκαν κατά μέσο όρο κατά 6,9%.³⁷

Το 2016, η Ε.Ε. υιοθέτησε μια νέα στρατηγική για την Κίνα,³⁸ η οποία παρέχει κατευθύνσεις για τα επόμενα πέντε χρόνια. Κύριος στόχος της στρατηγικής είναι η προαγωγή της αμοιβαιότητας μέσω ενός εμπορικού προγράμματος που δίνει έμφαση

³⁶ Observatory of Economic Complexity (2017). International Trade data for China. <http://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/chn/>

³⁷ European Commission (2017) European Union, Trade in goods with China, Directorate-General for Trade, 03-05-2017. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113366.pdf

³⁸ European Commission (2016) Joint Communication to the European Parliament and the Council, "Elements for a new EU strategy on China", Brussels, 22.6.2016, JOIN (2016) 30 final. http://eeas.europa.eu/archives/docs/china/docs/joint_communication_to_the_european_parliament_and_the_council_-_elements_for_a_new_eu_strategy_on_china.pdf

στη βελτίωση των ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά και την πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα.

Οι διαπραγματεύσεις για μία Συμφωνία Ελεύθερων Συναλλαγών, όπως απάντησε η Ε.Ε. μετά από σχετικό αίτημα του Πεκίνου μπορούν να ξεκινήσουν μετά από την επιτυχή ολοκλήρωση της Διμερούς Συμφωνίας Επενδύσεων. Η σημασία της Κίνας ως εμπορικού εταίρου θα εξακολουθήσει να αυξάνεται για την Ε.Ε. τα επόμενα χρόνια, ενώ η σημασία της Ε.Ε. ως εμπορικού εταίρου για την Κίνα ενδέχεται να μειωθεί λόγω του Brexit. Είναι χαρακτηριστικό ότι η αποχώρηση της Μεγάλης Βρετανίας από την Ε.Ε. μπορεί να οδηγήσει στη μείωση του όγκου των συναλλαγών Ε.Ε.-Κίνας με αποτέλεσμα η Κίνα να πάψει να είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Ένωσης σε ότι αφορά τις εισαγωγές.

Κινεζική έρευνα που εκτιμά το δυνητικό αντίκτυπο από τη σύναψη μιας Σ.Ε.Σ. μεταξύ Ε.Ε.-Κίνας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η Ε.Ε. θα μπορούσε να αυξήσει τις εξαγωγές της στην Κίνα κατά ένα τρίτο κατά τη διάρκεια πέντε ετών, ενώ αντίστοιχα οι εξαγωγές της Κίνας προς την Ε.Ε. θα αυξάνονταν κατά 20%. Το περαιτέρω άνοιγμα των αγορών της Κίνας και της Ε.Ε. θα διευκολύνει τις εμπορικές ροές και τις επενδύσεις, ενώ θα συμβάλει και στη βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου μεταξύ Ε.Ε. και Κίνας (Garcia-Herrero, et. All 2017: viii).

Τα εννιά δομικά στοιχεία μιας Σ.Ε.Σ. μεταξύ Ε.Ε.-Κίνας είναι η αφαίρεση των δασμών στα βιομηχανικά προϊόντα, η κατάργηση των δασμών και η διεύρυνση των δασμολογικών ποσοστώσεων για τα γεωργικά τρόφιμα, η μείωση των τεχνικών εμποδίων στο εμπόριο, η μείωση των φραγμών υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας (SPS) στα τρόφιμα, η δωρεάν ή βελτιωμένη πρόσβαση στην αγορά των υπηρεσιών, η (χωρίς διακρίσεις) πρόσβαση στις δημόσιες συμβάσεις, η ρύθμιση (TRIPs-plus) και επιβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας (IPRs), η γενναιόδωρη αναγνώριση των γεωγραφικών ενδείξεων (GIs) και η συμμόρφωση των κρατικών επιχειρήσεων (SOEs).³⁹

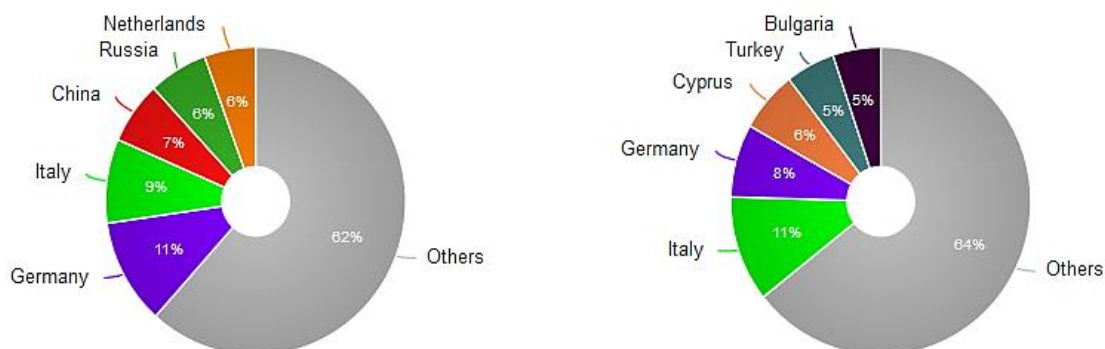
³⁹ The Foreign Trade Association (FTA*), Tomorrow's Silk Road: Assessing an EU-China Free Trade Agreement, Executive Summary, A study conducted by the Centre for European Policy Studies (CEPS), April 2016.
<http://itp.fta-intl.org/sites/default/files/CEPS%20-%20EU-China%20agreement%20-%20Summary.pdf>

2.5 Οι εμπορικές ροές μεταξύ Ελλάδας και Κίνας

Το εμπορικό έλλειμμα της Ελλάδας αυξήθηκε σε 1,63 δισ. ευρώ τον Αύγουστο του 2017 από 1,24 δισ. ευρώ τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους. Οι εισαγωγές αυξήθηκαν 14,3% από το προηγούμενο έτος σε 3,65 δισ. ευρώ (αύξηση 24,7% από χώρες εκτός της Ε.Ε. και 5,8% από την Ε.Ε.). Εν τω μεταξύ, οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 3,5% στα 2,02 δισ. ευρώ, (αύξηση 7,2% εντός Ε.Ε. και μείωση 0,6% εκτός Ε.Ε.) (ΕΛ.ΣΤΑΤ.) Το εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας ανήλθε κατά μέσον όρο σε -2323,07 εκατ. ευρώ από το 2001 έως το 2017.

Οι μεγαλύτεροι εμπορικοί εταίροι της Ελλάδας είναι η Γερμανία για τις εισαγωγές και η Ιταλία για τις εξαγωγές. Η Κίνα αποτελεί τον τρίτο μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο (σε εισαγωγές) της Ελλάδας, καταλαμβάνοντας συνολικά το 7% του συνολικού όγκου των εισαγωγών της Ελλάδας για το 2016.

Trade in Goods by top 5 partners of Greece, 2016



Πηγή: Eurostat

Η Ελλάδα παρουσιάζει σταθερά έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο αγαθών και πλεόνασμα στο εμπορικό ισοζύγιο υπηρεσιών στο σύνολο των συναλλαγών της με τους εμπορικούς της εταίρους. Σύμφωνα με την ΕΛ.ΣΤΑΤ. υπήρξε μείωση των συνολικών εξαγωγών της Ελλάδας το 2015, σε ποσοστό που άγγιξε το 4,5% (25.892,7 δισ. ευρώ), αλλά και πολύ σημαντικότερη υποχώρηση των εισαγωγών (-9,8%, στα 43.575,2 δισ. ευρώ).

Εμπόριο Αγαθών και Υπηρεσιών Ελλάδας

Total merchandise trade

<i>(millions of US\$)</i>	2005	2010	2015	2016
Merchandise exports	17 278	27 950	28 725	28 137
Merchandise imports	54 436	66 913	48 346	48 592
Merchandise trade balance	-37 158	-38 963	-19 620	-20 455

Total trade in services ²

<i>(millions of US\$)</i>	2005	2010	2015	2016
Services exports	33 866	(e) 37 223	30 964	(e) 27 777
Services imports	16 229	(e) 20 113	12 185	(e) 10 715
Services trade balance	17 637	(e) 17 110	18 779	(e) 17 061

Πηγή: UNCTADstat

Σε ότι αφορά τις εμπορικές ροές μεταξύ Ελλάδας και Κίνας για το 2015, οι εισαγωγές της Ελλάδας ανήλθαν στο 5,9% των συνολικών εισαγωγών της χώρας ενώ οι ελληνικές εξαγωγές προς την Κίνα αποτέλεσαν μόλις το 0,9% του συνολικού όγκου των ελληνικών εξαγωγών. Το 2015, οι εισαγωγές από την Κίνα συνέχισαν την ανοδική τους πορεία (2,3%), όταν οι ελληνικές εισαγωγές στο σύνολό τους παρουσίασαν μείωση της τάξης του 9,8% λόγω της επιβολής ελέγχου στη κίνηση των κεφαλαίων (capital controls) στη χώρα.

Εισαγωγές και Εξαγωγές Αγαθών Ελλάδας –Κίνας (σε εκατ. ευρώ & % μεταβολές)

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ										
2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Σωρευτική Μεταβολή 2008/2015
1.818,7	2.867,5	3.305,7	3.046,3	2.861,9	2.492,4	2.290,5	2.197,3	2.494,3	2.551,6	-754,1
6,8%	57,7%	15,3%	-7,8%	-6,1%	-12,9%	-8,1%	-4,1%	13,5%	2,3%	-22,8%
ΕΞΑΓΩΓΕΣ										
2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Σωρευτική Μεταβολή 2008/2015
90,4	132,0	134,6	164,8	316,9	305,6	382,0	380,8	273,5	228,2	+93,6
11,7%	46,0%	2,0%	22,4%	92,3%	-3,6%	25,0%	-0,3%	-28,2%	-16,6%	+69,5%
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ										
2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Σωρευτική Μεταβολή 2008/2015
-1.728,3	-2.735,5	-3.171,1	-2.881,5	-2.545,0	-2.186,8	-1.908,5	-1.816,5	-2.220,8	-2.323,4	Βελτίωση κατά 847,7 εκ.€

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.–Υπολογισμοί ΙΝ.ΕΜ.Υ της ΕΣΣΕ

Αντίθετα, παρατηρούμε μία πτώση των ελληνικών εξαγωγών τόσο προς την Κίνα, όσο και σε όλες τις άλλες χώρες. Ειδικά για την περίπτωση της Κίνας που οι ελληνικές εξαγωγές αφορούν κυρίως πρώτες ύλες, αφενός είναι εύκολο να αναζητηθούν σε άλλες χώρες σε χαμηλότερη τιμή και αφετέρου, υπόκεινται σε διακυμάνσεις που προκαλεί η μεταβολή των αναγκών της εγχώριας κινεζικής παραγωγής.

Όγκος Εμπορίου (Εισαγωγές + Εξαγωγές) Ελλάδας-Κίνας
(σε εκατ. ευρώ & % μεταβολές)

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Σωρευτική Μεταβολή 2008/2015
1.909,1	2.999,5	3.440,3	3.211,1	3.178,8	2.798,0	2.672,5	2.578,1	2.767,8	2.779,8	-660,5
7,0%	57,1%	14,7%	-6,7%	-1,0%	-12,0%	-4,5%	-3,5%	7,3%	0,4%	-19,2%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.-Υπολογισμοί ΙΝ.ΕΜ.Υ της ΕΣΣΕ

Το εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας με την Κίνα παραμένει έντονα ελλειμματικό με μικρή βελτίωση για το διάστημα 2008-2015. Το έλλειμα αυτό οφείλεται στην ανισορροπία του εμπορίου Ελλάδας και Κίνας στους κλάδους της μεταποίησης, της υψηλής τεχνολογίας και του μηχανολογικού εξοπλισμού, αλλά και στη διαφορετική δυναμική των δύο οικονομιών (φορολογικά κίνητρα, φθινό εργατικό δυναμικό, οικονομίες κλίμακας, κ.λπ.).

Επιπλέον, οι ελληνικές εισπράξεις από τον κλάδο της ναυτιλίας, δεν καταγράφονται πλήρως στο ισοζύγιο λόγω των συναλλαγών που διεξάγονται μέσω άλλων χωρών. Δεδομένης της σημαντικής δραστηριότητας των πλοίων ελληνικών συμφερόντων στη μεταφορά των εισαγόμενων κινεζικών προϊόντων, το εμπορικό έλλειμμα θα εμφανιζόταν μειωμένο.

Η Κίνα αποτελεί τον 22ο εμπορικό εταίρο σε όγκο ελληνικών εισαγωγών, γεγονός που φανερώνει τα τεράστια εξαγωγικά περιθώρια της Ελλάδας προς την Κίνα. Ωστόσο, η επιβράδυνση των ρυθμών μεγέθυνσης της κινεζικής οικονομίας, ενδέχεται να λειτουργήσει κατασταλτικά στη ζήτηση της Κίνας για εισαγωγές (ΙΝ.ΕΜ.Υ -ΕΣΣΕ). Στο πλαίσιο αυτό, η καλύτερευση των συνθηκών του εμπορίου και οι θετικές προοπτικές από την σύναψη μιας Συμφωνίας Ελευθέρων Συναλλαγών μεταξύ ΕΕ-Κίνας μπορεί να λειτουργήσουν εξισορροπητικά συμπαρασύροντας τις προοπτικές και των ελληνικών εξαγωγών στη χώρα.

Προς τη κατεύθυνση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου διαμόρφωσης ηλεκτρονικού εμπορίου μεταξύ Ελλάδας και Κίνας ενθαρρυντικές είναι οι πρωτοβουλίες που λαμβάνονται από την κινεζική πλευρά. Συγκεκριμένα, η κινεζική εταιρία Alibaba φιλοδοξεί να προσφέρει τη δυνατότητα στους Κινέζους αλλά και σε όλο τον κόσμο, αγοράς ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών, έχοντας ήδη προβεί στη συμπερίληψη και ενεργοποίηση πολλών κωδικών “made in Greece”.

Κατά τη 12^η Σύνοδο της Μικτής Διπυργικής Επιτροπής Ελλάδας-Κίνας που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα τον περασμένο Σεπτέμβριο αποφασίσθηκε -ενόψει και του 2^{ου} μέρους της συνόδου που θα λάβει χώρα στην Κίνα στις αρχές του 2018- η λειτουργία τριών επιτροπών εμπειρογνομόνων και από τις δύο χώρες. Οι επιτροπές αυτές αποβλέπουν στην εξειδίκευση της συνεργασίας στους τομείς των επενδύσεων, των ναυτιλιακών προϊόντων και των αγροτικών προϊόντων.⁴⁰

Παράλληλα, κατά την 82^η Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης (9-17 Σεπτεμβρίου 2017), η Κίνα ήταν η τιμώμενη χώρα, ενώ οι κινεζικές επιχειρήσεις που συμμετείχαν στην έκθεση ανήλθαν στις 167. Ο Xi Jinping δήλωσε, στη κεντρική ομιλία του στο forum για τη Διεθνή Συνεργασία (Belt and Road) στις 14 Μαΐου 2014, ότι άμεσος στόχος της Κίνας είναι η ανάπτυξη μιας αμοιβαία επωφελούς και κερδοφόρας οικονομικής και εμπορικής συνεργασίας με τις χώρες που συμμετέχουν στην πρωτοβουλία OBOR. Όπως ανακοινώθηκε, η Κίνα θα διεξαγάγει την πρώτη Διεθνή Έκθεση Εξαγωγών 5-10 Νοεμβρίου του 2018 (China International Import Expo), όπου στο πλαίσιο της αμοιβαιότητας εξετάζεται η περίπτωση η Ελλάδα να αποτελέσει την τιμώμενη χώρα.

Αν συνυπολογίσουμε τη συνδρομή της Κίνας στην αντιμετώπιση του νομισματικού πολέμου την περίοδο της κρίσης και τις σημαντικές κινεζικές επενδύσεις στην Ελλάδα, διαπιστώνουμε τη καθοριστική συνδρομή της σε οικονομικό και εμπορικό επίπεδο σε μια περίοδο οικονομικής αβεβαιότητας και αστάθειας για την Ελλάδα και την Ευρώπη.

2.6 Επενδυτικές πρωτοβουλίες της Κίνας στις χώρες της Ε.Ε.

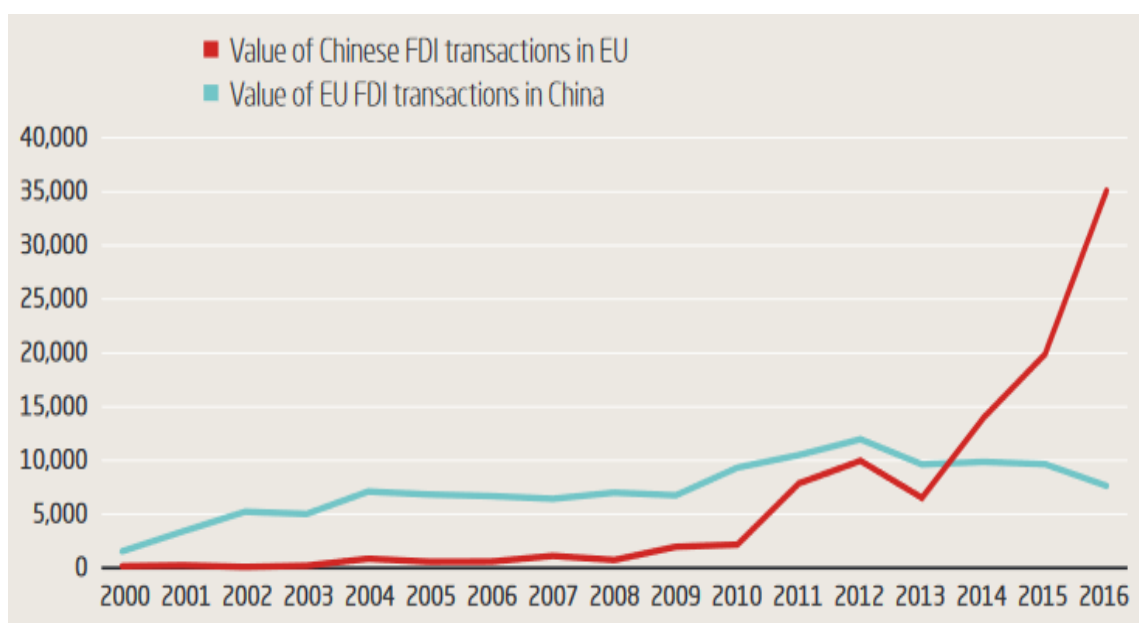
Η Στρατηγική Ατζέντα Συνεργασίας 2020 Ε.Ε.-Κίνας έθεσε ως κεντρικό άξονα των μακροπρόθεσμων διμερών σχέσεων των δύο εταίρων τις διαπραγματεύσεις για μια Διμερή Συμφωνία Επενδύσεων (B.I.A.). Στόχος της συμφωνίας είναι η βελτίωση των

⁴⁰ <http://www.mfa.gr/epikairoτητα/eidiseis-anakoinoseis/sunodos-tes-12es-miktes-diypourgikes-epitropes-ellados-kinas-athena-20092017.html>

συνθηκών για τους Ευρωπαίους και τους Κινέζους επενδυτές με τη δημιουργία επενδυτικών δικαιωμάτων, τη διασφάλιση της μη διάκρισης, τη βελτίωση των διαδικασιών διαφάνειας, αδειοδότησης και έγκρισης, μέσα σε ένα υψηλό πλαίσιο προστασίας. Επιπλέον, έμφαση δίνεται σε κανόνες που αφορούν στις περιβαλλοντικές και εργασιακές πτυχές των ξένων επενδύσεων.⁴¹

Μετά από μια δεκαετία μονομερούς επικέντρωσης στην εισαγωγή κεφαλαίων τη δεκαετία του 1990, η Κίνα ανακοίνωσε το πρόγραμμα “go global” το 2000. Το Πεκίνο ξεκίνησε να ενθαρρύνει τις κινεζικές επιχειρήσεις να επενδύσουν σε διάφορα μέρη του κόσμου. Ως λιγότερο ανεπτυγμένη χώρα, ξεκίνησε επενδύσεις σε άλλες αναπτυσσόμενες οικονομίες, κυρίως στην Αφρική και την Ασία, αλλά και στη Λατινική Αμερική. Επίσης, για λόγους οικονομικής ασφάλειας, οι επενδύσεις αφορούσαν πρωτίστως στην ενέργεια, στις πρώτες ύλες και στα τρόφιμα. Οι κινητήριες δυνάμεις των κινεζικών επενδύσεων ήταν μεγάλες, κρατικές ή κρατικά χρηματοδοτούμενες κινεζικές επιχειρήσεις.

Chinese FDI in Europe Surges, while EU FDI in China Declines **(Value of FDI transactions between the EU-28 and China, EUR million)**



Πηγή: PRC Ministry of Commerce (MOFCOM), United Nations Conference on Trade and Investment (UNCTAD)-Επεξεργασία Hanemann, Huotari (2017)

⁴¹Η Ε.Ε. διεξάγει επίσης αξιολόγηση των επιπτώσεων στην αειφορία (Sustainability Impact Assessment) αλλά και των πιθανών επιπτώσεων της συμφωνίας σε οικονομικό, κοινωνικό, περιβαλλοντικό επίπεδο, όπως και στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Για περισσότερες πληροφορίες: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/china/>

Το 2015, οι επενδύσεις της Ε.Ε. στην Κίνα μειώθηκαν στα 6 δισ. ευρώ (έναντι 9 δισ. ευρώ το 2014 και 21 δισ. ευρώ το 2013), ενώ οι κινεζικές επενδύσεις στην Ε.Ε. ανήλθαν σε 6,3 δισ. ευρώ το 2015. Αυτό σημαίνει ότι το 2015, για πρώτη φορά, η Κίνα έγινε καθαρός άμεσος επενδυτής (net direct investor) στην Ε.Ε.

Η Ε.Ε. εξακολουθεί να αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους προορισμούς για τις κινεζικές επενδύσεις, αφού το 2016 ο όγκος των ολοκληρωμένων συναλλαγών ανήλθε σε περισσότερα από 35 δισ. εκατομμύρια ευρώ. Πρόκειται για μια αύξηση 77% σε σχέση με το 2015. Το ενδιαφέρον των κινεζικών επενδύσεων για το 2016 επικεντρώνεται στην τεχνολογία και τα προηγμένα περιουσιακά στοιχεία της βιομηχανίας. Παράλληλα, παρατηρείται μια περαιτέρω πτώση της δραστηριότητας/επενδύσεων των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην Κίνα (Hanemann and Huotari 2017: 3).

Εν μέσω της οικονομικής κρίσης στην Ευρωζώνη, οι κινεζικές επενδύσεις επικεντρώθηκαν κυρίως στην ευρωπαϊκή περιφέρεια και κυρίως στον ευρωπαϊκό νότο. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της επένδυσης της COSCO (μιας κινεζικής κρατικής επιχείρησης -SOE), για την απόκτηση ενός τερματικού σταθμού εμπορευματοκιβωτίων στο λιμάνι του Πειραιά, που αργότερα μετατράπηκε σε μερίδιο μειοψηφίας σε ολόκληρο το λιμάνι. Από το 2016, η κοινοπραξία κατέχει το πλειοψηφικό πακέτο. Επιπλέον, τον Ιούνιο του 2014, η Ελλάδα και η Κίνα υπέγραψαν συμφωνία ναυπήγησης ύψους 3,2 δισ. δολ. που θα χρηματοδοτούνταν από την Τράπεζα Ανάπτυξης της Κίνας (China Development Bank).

Παράλληλα, τον Ιούλιο του 2014, η κρατική εταιρεία Grid Corporation της Κίνας προέβη σε εξαγορά του 35% CDP Reti επενδύοντας στο ιταλικό δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας. Και στην περίπτωση της Πορτογαλίας, υπήρξε έντονο ενδιαφέρον από Κινέζους επενδυτές σε έργα υποδομής, δικτύων και ενέργειας, με την China Three Gorges Corporation να αποκτά το 2011 το 21% του μετοχικού πακέτου της Energias de Portugal και την State Grid το 25% του εθνικού διαχειριστή δικτύου της Πορτογαλίας (REN) (Godement and Stanzel 2015: 3).

Οι κινεζικές επενδύσεις επεκτείνονται πέραν των “Big Three” (Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο και Γαλλία) ευρωπαϊκών οικονομιών, τροφοδοτώντας τον ενδοευρωπαϊκό ανταγωνισμό για τα κινεζικά επενδυτικά κεφάλαια. Ειδικότερα, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια απότομη αύξηση των κινεζικών OFDI στον ευρωπαϊκό νότο, όπου το

2015 αντιπροσώπευε το ήμισυ του συνόλου των κινεζικών επενδυτικών κεφαλαίων στην Ε.Ε.

Το 2015, ένα μεγάλο μέρος των κινεζικών εξωτερικών επενδύσεων αφορούσε στην εξαγορά της ιταλικής εταιρείας ελαστικών Pirelli (ύψους 7 δισ. ευρώ) από την ChemChina. Επιπλέον, σημαντικές επενδυτικές πρωτοβουλίες αποτελούν η επένδυση της Wanda στην Ατλέτικο Μαδρίτης και η εξαγορά της Banco Espirito Santo από την Haitong. Επιπλέον, την διασπορά κινεζικών επενδύσεων στον ευρωπαϊκό χώρο ενισχύουν και οι επενδύσεις σε χώρες της Benelux, όπως και σε χώρες της εξελισσόμενης σχέσης «16 + 1» μεταξύ της Κίνας και των οικονομιών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (Hanemann and Huotari 2016: 6).

Στο πλαίσιο του εντεινόμενου ανταγωνισμού μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών για την προσέλκυση κινεζικών επενδύσεων, τα κράτη – μέλη της Ε.Ε. επιδιώκουν την ενίσχυση των διμερών τους σχέσεων με την Κίνα, η οποία μπορεί να χρησιμοποιεί τα επενδυτικά της κεφάλαια και ως μέσο επίτευξης στόχων εξωτερικής πολιτικής.

Από το 2016, οι κινεζικές επενδύσεις μετατοπίστηκαν στις "βασικές" ευρωπαϊκές οικονομίες, με την Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο να καλύπτουν περισσότερο από το 50% των συνολικών εισερχόμενων στην Ε.Ε. κινεζικών επενδυτικών πρωτοβουλιών (Hanemann and Huotari 2017: 5). Οι χώρες αυτές αντιπροσωπεύουν για το 2016 το 59% της συνολικής αξίας των κινεζικών επενδύσεων. Η Γερμανία ήταν μακράν ο μεγαλύτερος αποδέκτης κινεζικών κεφαλαίων αντιπροσωπεύοντας περισσότερο του 31% των συνολικών κινεζικών επενδυτικών κεφαλαίων στην Ε.Ε.

Η αξία των άμεσων επενδύσεων της Ε.Ε. στην Κίνα, το 2016,⁴² συνέχισε να μειώνεται για τέταρτη συνεχή χρονιά, ενώ οι μη χρηματοοικονομικές άμεσες επενδύσεις της Κίνας στην Ε.Ε. ανήλθαν σε 7,29 δισ. δολάρια, αύξηση 1% από το 2015. Τον Μάρτιο του 2017, οι σωρευτικές άμεσες επενδύσεις της Κίνας (IFDI) στην Ε.Ε. ανήλθαν σε 73,3 δισ. εκατομμύρια δολάρια και οι συνολικές επενδύσεις της Ε.Ε. στην Κίνα ανήλθαν σε 114,6 δισ. εκατομμύρια δολάρια.

Η ραγδαία αύξηση των κινεζικών εξαγορών σε περιουσιακά στοιχεία προηγμένης τεχνολογίας, ιδίως στον κλάδο της μεταποίησης και των μηχανημάτων, πυροδότησε

⁴² Μόνο για το 2016, η Κίνα και η Ε.Ε. έχουν υπογράψει περισσότερες από 50 επιχειρηματικές συμφωνίες αξίας άνω των 11 δισ δολαρίων, καλύπτοντας ευρύτατους τομείς δραστηριότητας (προστασία περιβάλλοντος, χημική βιομηχανία, υποδομές διασυνοριακό εμπόριο, κ.λπ.).

έναν ευρωπαϊκό διάλογο σχετικά τους μακροπρόθεσμους κινδύνους απώλειας βασικής βιομηχανικής τεχνολογίας της Ε.Ε. (π.χ. η προσπάθεια εξαγοράς της Midea-Kuka μιας γερμανικής εταιρείας ρομποτικής). Σε έγγραφο προβληματισμού (Μάιο 2017), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε εκφράσει έντονες ανησυχίες σχετικά με τους ξένους επενδυτές, κυρίως τις κρατικές επιχειρήσεις, που αναλαμβάνουν ευρωπαϊκές εταιρείες με υψηλή τεχνολογική και στρατηγική σημασία, όπως και για το γεγονός ότι οι ευρωπαίοι επενδυτές συχνά δεν απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα με εκείνα της χώρας που επενδύει στην Ε.Ε.

Προσφάτως, ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Juncker,⁴³ ανακοίνωσε τη δημιουργία ενός μηχανισμού ελέγχου των επενδύσεων (European framework for screening foreign direct investments).⁴⁴ Στόχος του μηχανισμού είναι η αντιμετώπιση των επιθετικών εξαγορών για την απόκτηση τεχνολογιών αιχμής και των μη ισορροπημένων εμπορικών σχέσεων μεταξύ Ε.Ε. και των μεγάλων εταιρών της (ιδίως της Κίνας). Ιδιαίτερες ανησυχίες εκφράζονται για τις επενδύσεις που παρουσιάζουν εκτός από οικονομικό και στρατηγικό ενδιαφέρον, όπως η επένδυση της COSCO στο λιμάνι του Πειραιά.

Για τους ανωτέρω λόγους, η Επιτροπή πρότεινε τη σύσταση μιας ομάδας συντονισμού για τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Επιπλέον, έως το τέλος του 2018, η Επιτροπή θα προβεί σε εμπειριστατωμένη ανάλυση των ροών άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ε.Ε., εστιάζοντας σε στρατηγικούς τομείς (η ενέργεια, ο διαστημικός τομέας, οι μεταφορές) και σε περιουσιακά στοιχεία (βασικές τεχνολογίες, υποδομές ζωτικής σημασίας, ευαίσθητα δεδομένα).⁴⁵

⁴³ Στην ετήσια ομιλία του για την Ε.Ε. ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Jean-Claude Juncker δήλωσε: "Let me say once and for all: we are not naïve free traders. Europe must always defend its strategic interests. This is why today we are proposing a new EU framework for investment screening. If a foreign, state-owned, company wants to purchase a European harbour, part of our energy infrastructure or a defence technology firm, this should only happen in transparency, with scrutiny and debate. It is a political responsibility to know what is going on in our own backyard so that we can protect our collective security if needed." (Annual State of the Union - 13 September 2017).

⁴⁴ Αντίστοιχοι μηχανισμοί ελέγχου των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων λειτουργούν ήδη σε χώρες όπως η Αυστραλία, ο Καναδάς, η Ιαπωνία και οι ΗΠΑ. Η Επιτροπή Ξένων Επενδύσεων των Ηνωμένων Πολιτειών (CFIUS) είναι το πιο γνωστό, εξελιγμένο και ενεργό σώμα που εφαρμόζει έναν τέτοιο μηχανισμό.

⁴⁵ European Commission (2017) Press release, State of the Union 2017 - Trade Package: European Commission proposes framework for screening of foreign direct investments, Brussels, 14 September 2017. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-3183_en.htm

Εξαιτίας της σημαντικής αύξησης των κινεζικών επενδύσεων ανά τον κόσμο και κατά συνέπεια των τεράστιων εκροών κεφαλαίων, οι κινέζοι νομοθέτες επιδιώκοντας την ανάσχεση του ρυθμού της επέκτασης των κινεζικών επενδύσεων προχώρησαν στην ανατροπή ορισμένων πτυχών της απελευθέρωσης των Εξερχόμενων Ξένων Άμεσων Επενδύσεων (OFDI). Οι εφαρμοζόμενοι πλέον κεφαλαιακοί έλεγχοι, ενδέχεται να λειτουργήσουν ανασταλτικά στην περαιτέρω επέκταση των κινεζικών επενδύσεων και στην Ευρώπη.

2.7 Οι κινεζικές επενδύσεις στην Ελλάδα

Ακολουθώντας μια συστηματική πολιτική ήδη από το 2009, η Κίνα ξεκίνησε την επένδυση στο λιμάνι του Πειραιά, που για πολλούς αποτελεί το "κεφάλι του δράκου" για τις ελληνο-κινεζικές σχέσεις, αλλά προσφέρει στην Ελλάδα και έναν μοναδικό ρόλο στην ανάπτυξη της Πρωτοβουλίας «Μία Ζώνη –Ένας Δρόμος» (One Belt-One Road). Η στήριξη του Πεκίνου στην Ελλάδα ήταν εμφανής ήδη από την αρχή της οικονομικής κρίσης αφού, όχι μόνο προέβη στην αγορά ελληνικών κρατικών ομολόγων ύψους 6 δις. αλλά και στη σταδιακή εδραίωση της COSCO στο λιμάνι του Πειραιά μέσω επενδύσεων.

Πλέον, μπορούμε να μιλάμε για μια ισχυρή παρουσία της εταιρείας στον Πειραιά. Μία θυγατρική εταιρία της COSCO κατέχει το 51% του μετοχικού κεφαλαίου του Ο.Λ.Π., ενώ μια άλλη θυγατρική της έχει αναλάβει την υποπαραχώρηση της προβλήτας II και της προβλήτας III του Ο.Λ.Π., μέσω της εταιρείας Σ.Ε.Π. Α.Ε.. Επιπλέον, η COSCO Greece έχει επεκτείνει την δραστηριότητά της και σε άλλες ναυτιλιακές, εμπορικές και διαμετακομιστικές υπηρεσίες (Tzogopoulos 2016: 1-2). Το λιμάνι του Πειραιά αποτελεί μια ευρωπαϊκή πύλη για τα κινεζικά αγαθά και μία νότια γέφυρα προς την Ευρώπη. Η ναυτιλία εμπορευμάτων προς τις ευρωπαϊκές αγορές μέσω του Πειραιά κρίνεται αποδοτικότερη τόσο χρονικά όσο και οικονομικά από ότι μέσω οποιουδήποτε άλλου ευρωπαϊκού λιμανιού (Pavlicevic 2017: 3).

Σημαντικές Κινεζικές Επενδύσεις στην Ελλάδα 2009-2017

Year	Chinese Company	Greek Company	Sector	Value in Billion €	State of Investment	Nature of Investment
2009	COSCO	PPA	Transport Ports	0.678	Completed	Concessions Contract
2014	China Development Bank	Costa Mare	Transport Container Shipping	1.1	Completed	Official Lending
2014	Export-Import Bank	Thenamaris Ocean bulk	Transport Container Shipping	0.340	Completed	Shipping Infrastructure
2014	ICBC	Libra Diana Shipping	Transport Container Shipping	0.490	Completed	Shipping Infrastructure
2014	China National Aero Technology	Veritas Ship Management	Transport Container Shipping	0.158	Completed	Shipping Logistics
2015	ICBC – Sinohydro	Terna Energy	Energy	0.880	MoU	Energy Generation
2016	COSCO	PPA	Transport Ports	0.280.5	Completed	Majority Shareholding
2017	State Grid Corporation of China	Independent Power Transmission Operator (ADMIE)	Energy / Electricity	0.320	First stage completed Ongoing	24% Shareholding (Right to acquire 66% majority)
Total				4.247		

Πηγή: Bastian (2017)

Μεγάλη είναι και η χρηματοδότηση κινεζικών χρηματοπιστωτικών οργανισμών σε Έλληνες πλοιοκτήτες αφού το χαρτοφυλάκιο των China EXIM, China Everbright Bank και China Development Bank, υπερβαίνει τα 2,5 δισ. δολ. Επιπλέον το 2016, η State Grid Corporation της Κίνας, η μεγαλύτερη εταιρεία κοινής ωφέλειας στον κόσμο, αγόρασε μερίδιο μειοψηφίας (24%) στην ελληνική εταιρεία παροχής ηλεκτρικής ενέργειας Α.Δ.Μ.Η.Ε. (Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας) με δυνατότητα επέκτασης σε πλειοψηφικό μερίδιο (66%). Παράλληλα, η κινεζική CMEC υπέγραψε με τη Δ.Ε.Η. μνημόνιο συνεργασίας για την κατασκευή δεύτερης λιγνιτικής μονάδας στην περιοχή της Φλώρινας (Bastian 2017: 11).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ Ε.Ε.-ΚΙΝΑΣ

3.1 Γενικά

Η άνοδος της Κίνας την τελευταία δεκαετία και η βαρύνουσα σημασία της διεθνώς, από οικονομικής και χρηματοπιστωτικής απόψεως αλλά και οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες του Πεκίνου με στόχο τη μετάβαση από το παλιό οικονομικό και κοινωνικό μοντέλο σε μια ισόρροπη ανάπτυξη, έχουν τοποθετήσει τις διμερείς σχέσεις της Ε.Ε. με την Κίνα σε νέα βάση. Στο πλαίσιο αυτό, έχει δημιουργηθεί ένα πλέγμα πολιτικών που καλύπτουν το εύρος και την ένταση των σχέσεων των δύο εταίρων.

Η επίτευξη συναίνεσης στα πολιτικά και στρατηγικά ζητήματα που ανέκυπταν κατά καιρούς αποδείχθηκε δύσκολη, κυρίως εξαιτίας αντιφατικών οικονομικών και εμπορικών επιδιώξεων των κρατών-μελών της Ε.Ε. Τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. διατύπωναν διαφορετικές θέσεις σε ζητήματα ευαίσθητα για την Κίνα, όπως η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο Θιβέτ και το εμπάργκο όπλων, με αποτέλεσμα την αποδυνάμωση της ευρωπαϊκής εξωτερικής πολιτικής. Παράλληλα, αν και η Κίνα αναγνωρίζει τα πλεονεκτήματα της συνεργασίας με την Ε.Ε. και τη συνδρομή της στη διαδικασία μεταρρύθμισης του οικονομικού και πολιτικού της προφίλ, δεν είναι διατεθειμένη να αποδεχθεί μια "ευρωπαϊκή κηδεμονία".

Προς επίρρωση των παραπάνω, η κινεζική κυβέρνηση έχει εκφράσει την επιθυμία, οι εν εξελίξει διαπραγματεύσεις για την Σ.Ε.Σ.Σ. να επικεντρωθούν στην οικονομική και εμπορική συνεργασία αμφισβητώντας την ικανότητα της Ε.Ε. να επιτύχει σύμπνοια στον πολιτικό τομέα.

Δεδομένου ότι η Κίνα αντιλαμβάνεται την Ε.Ε. πρωτίστως ως οικονομικό παράγοντα και πολύ λιγότερο ως πολιτικό παίχτη, η σχέση και η στρατηγική συνεργασία των δύο εταίρων θα εξαρτηθούν εν πολλοίς από την οικοδόμηση κοινών συμφερόντων, σε τομείς όπως το περιβάλλον και η ενέργεια, το εμπόριο και οι επενδύσεις. Η πρόκληση για τις σινο-ευρωπαϊκές σχέσεις εντοπίζεται στην εξεύρεση μιας "ρεαλιστικής

συναίνεσης" που θα επιτρέψει τη σταδιακή μετουσίωση των κοινών συμφερόντων σε μια αποτελεσματική στρατηγική εταιρική σχέση (Geeraerts, 2013: 64-66).

3.2 Τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στις διμερείς σχέσεις Ε.Ε.- Κίνας: ο διμερής διάλογος και το ευρωπαϊκό εμπάργκο όπλων

Η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτέλεσε ακρογωνιαίο λίθο της σχέσης της Ε.Ε. με την Κίνα μετά τις καταστολές στην Tiananmen. Το Συμβούλιο της Μαδρίτης του 1989, αποφάσισε την αναστολή του συνόλου των διμερών σχέσεων με τη χώρα σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο ενώ απαγόρευσε την παροχή στρατιωτικής συνδρομής και επέβαλλε εμπάργκο στη πώληση όπλων στην Κίνα. Η απόφαση αυτή παρέμεινε σε ισχύ ως το 1990, οπότε το Συμβούλιο αποφάσισε την σταδιακή εξομάλυνση των σχέσεων μεταξύ της Ε.Ε. και της Κίνας. Στην πραγματικότητα, πολλές από τις κυρώσεις είχαν σύντομη διάρκεια και αποσύρθηκαν το 1992, ενώ δύο χρόνια αργότερα θεσμοθετήθηκε ο τακτικός πολιτικός διάλογος που πραγματοποιούνταν δύο φορές το χρόνο (Zhang 2014: 60) .

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2003, οι ηγέτες Γαλλίας και Γερμανίας πρότειναν την άρση του εμπάργκο όπλων που είχε επιβληθεί στην Κίνα. Αιτιολογική βάση αυτής της πρότασης ήταν η βελτίωση της κατάστασης των δικαιωμάτων του ανθρώπου στη χώρα (Casarini 2006: 30-31). Μετά και την ψήφιση, τον Μάρτιο του 2005, του νόμου κατά της απόσχισης (the Anti-Secession Law),⁴⁶ ο οποίος απείλησε την Ταϊβάν με στρατιωτική εισβολή, το μεγαλύτερο μέρος του ενθουσιασμού της Ε.Ε. για την άρση του εμπάργκο είχε εξαντληθεί (Callahan 2007: 780).

Ωστόσο, η Κίνα αποτελεί για την Ε.Ε. στρατηγικό εταίρο και ως τέτοιος δεν μπορεί – (κατά την άποψη ορισμένων κρατών-μελών) να τοποθετείται στην ίδια κατηγορία με τη Ζιμπάμπουε ή την Μιανμάρ που υπόκεινται επίσης σε εμπάργκο όπλων. Επιπλέον, μια απόφαση για άρση του εμπάργκο θα ήταν κυρίως πολιτική, χωρίς πρακτικές συνέπειες στις πωλήσεις των όπλων και συνεπώς δεν μπορεί να αποτελέσει κίνητρο για την Κίνα ώστε να προβεί σε παραχωρήσεις.

⁴⁶ Ο νόμος κατά της απόσχισης εγκρίθηκε από το Κινέζικο Λαϊκό Κογκρέσο με σκοπό να τονίσει την κυριαρχία της Κίνας επί της Ταϊβάν και να εμποδίσει την Ταϊβάν να ανακηρύξει την ανεξαρτησία της.

Το επιβληθέν εμπάργκο όπλων, δεν αποτελεί εμπάργκο με την παραδοσιακή έννοια, αφού δεν έχει νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα και δεν εμποδίζει ρητά τα κράτη-μέλη να πωλούν στρατιωτικό εξοπλισμό στην Κίνα. Πρόκειται για μια μορφή πολιτικής δέσμευσης (δήλωσης) των Βρυξελλών, μιας συμβολικής πράξης διαμαρτυρίας που απαιτεί την αναστολή της στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ της Ε.Ε. ή μεμονωμένων κρατών-μελών και της Κίνας.

Παρ' όλα αυτά, αρκετά κράτη-μέλη της Ε.Ε. συμβουλεύουν την Κίνα να προβεί σε ενέργειες, που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν θετικά προς την κατεύθυνση της άρσης του εμπάργκο, όπως η επικύρωση του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (International Covenant on Civil and Political Rights –ICCPR)⁴⁷ που έχει υπογραφεί από την Κίνα ήδη από το 1998 (Wacker 2005: 5-6).

Σήμερα, ο διάλογος θεωρείται από την Ε.Υ.Ε.Δ. (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης) ως «το προτιμώμενο κανάλι της Ένωσης για τη βελτίωση της κατάστασης των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Κίνα».⁴⁸ Η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου θεωρείται από τις σημαντικότερες ενασχολήσεις της αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Κίνα. Παρόλα αυτά, παραμένει ένας τομέας για τον οποίο δεν καταγράφεται σαφής συναίνεση μεταξύ των δύο εταίρων καθώς η επιβολή "δυτικών ηγεμονικών ιδεών" προσέκρουε πάντα στην αντίδραση της κινεζικής πλευράς. Η Ε.Ε. μέσω του διμερούς διαλόγου εξακολουθεί να ασκεί πιέσεις στην Κίνα για την επικύρωση του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, καθώς και του Καταστατικού της Ρώμης για το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο. Ωστόσο, η Κίνα αντιμετωπίζει μεγάλες δυσκολίες στην επικύρωση αυτών των δύο εγγράφων λόγω των εσωτερικών της ζητημάτων.

Μετά το 1995, οι χώρες της Ε.Ε. άρχισαν να αλλάζουν την προσέγγισή τους προς την Κίνα. Η άνοδος της Κίνας θεωρήθηκε τόσο σημαντική για την παγκόσμια σταθερότητα

⁴⁷ International Covenant on Civil and Political Rights, adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966, entry into force 23 March 1976, in accordance with Article 49.

<https://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%20999/volume-999-i-14668-english.pdf>

⁴⁸ European External Action Service (E.E.A.S.), Human Rights Dialogue between the European Union and China, Bruxelles, 23/06/2017.

https://eeas.europa.eu/delegations/china/28768/human-rights-dialogue-between-european-union-and-china_en

και την παγκόσμια οικονομία, που οδήγησε πολλά κράτη- μέλη σε μια περισσότερο ρεαλιστική προσέγγιση στις διμερείς σχέσεις με την Κίνα (Mattlin, 2010: 12).

Στο πλαίσιο αυτό, η Ε.Ε. μετέβαλε τη στάση της απέναντι στο Πεκίνο αποφασίζοντας τον διαχωρισμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου από τη βελτίωση των διμερών τους σχέσεων. Η Ε.Ε. επιχειρεί να εντάξει σταδιακά την Κίνα στη διεθνή κοινωνία μέσω της ανάπτυξης εμπορικών και οικονομικών δεσμών (Zhou et al. 2010: 118). Στην περίπτωση της Κίνας καθίσταται εμφανές ότι η ευρωπαϊκή εξωτερική πολιτική για τα δικαιώματα του ανθρώπου όχι μόνο επηρεάζει αλλά κυρίως επηρεάζεται από την εξωτερική πολιτική των κρατών- μελών της. (Balducci 2008: 5 ; Panebianco 2006).

3.3 Η πολιτική αιρεσιμότητας στη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας

Από το 1995, οι περισσότερες συμφωνίες συνεργασίας που συνάπτει η Ε.Ε. με τρίτες χώρες περιλαμβάνουν ρήτρες για τα δικαιώματα του ανθρώπου μετά την επίσημη έγκριση από το Συμβούλιο της Ε.Ε.⁴⁹ για τη συμπερίληψη ρητρών σε όλες τις νέες γενικές συμφωνίες συνεργασίας και εμπορίου⁵⁰. Οι απλές προγραμματικές ρήτρες, αναπτύχθηκαν προοδευτικά ώστε να γίνουν δεσμευτικές. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα προσέθεσε για πρώτη φορά μια "ρήτρα ουσιώδους τύπου" ("essential element clause") στη συμφωνία Cotonou (άρθρο 9) που υπεγράφη το 2000 μεταξύ της Ε.Ε. και 79 χωρών της ΑΚΕ (χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού).⁵¹

Σε έγγραφα πολιτικής της Επιτροπής, συναντάμε συστάσεις της Ε.Ε. προς την Κίνα, που επιβεβαιώνουν το ρόλο των δικαιωμάτων του ανθρώπου στη σχέση μεταξύ των δύο εταίρων, εξηγώντας ότι «η δέσμευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες βρίσκεται στο επίκεντρο της πολιτικής της Ε.Ε. σε παγκόσμιο

⁴⁹ European Commission (1995) Communication on the Inclusion of Respect for Democratic Principles and Human Rights in Agreements between the Community and Third Countries', COM(95) 216 and EU Council Conclusions of 29 May 1995 (reported in EU Bulletin 1995-5, point 1.2.3).

⁵⁰ Το 2009 το Συμβούλιο συμπλήρωσε την πολιτική αυτή ως εξής: «Προκειμένου να υπάρχει ένα συνεκτικό πλαίσιο με τρίτες χώρες που να καλύπτει τους κύριους τομείς συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής συνεργασίας, η ΕΕ προτιμά να συνάπτει συμφωνίες-πλαίσια πριν από τη σύναψη τομεακών συμφωνιών που κατ' αρχήν δεν περιλαμβάνουν πολιτικές ρήτρες».

EU Council, Reflection Paper on Political Clauses in Agreements with Third Countries, Doc 7008/09, 27 February 2009.

⁵¹ European Commission (2014) The ACP-EU Partnership Agreement, signed in Cotonou on 23 June 2000, revised in Luxembourg on 25 June 2005, revised in Ouagandougou on 22 June 2010 and multiannual financial framework 2014-20.

http://www.europarl.europa.eu/intcoop/acp/03_01/pdf/mn3012634_en.pdf

επίπεδο». Στο έγγραφο της Επιτροπής του 2003, για μια "ώριμη εταιρική σχέση" μεταξύ Ε.Ε. και Κίνας τονίζεται η ανάγκη επιτυχούς οικονομικής και στρατηγικής δέσμευσης η οποία αντιπαραβάλλεται με την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κίνα.⁵² Αντίθετα, το έγγραφο πολιτικής της Κίνας για την Ε.Ε.,⁵³ αναφέρει ότι «λόγω της διαφοράς στην ιστορική και πολιτιστική παράδοση, το πολιτικό σύστημα και το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι η Ε.Ε. και η Κίνα έχουν διαφορετική άποψη σε ορισμένα θέματα».

Στις 12 Δεκεμβρίου του 2005, το Συμβούλιο της Ε.Ε. εξουσιοδότησε επισήμως την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις για μια Σ.Ε.Σ.Σ., με στόχο τη δημιουργία ενός ενιαίου πλαισίου που να καλύπτει το πλήρες φάσμα και την πολυπλοκότητα της διμερούς σχέσης.⁵⁴ Επιπλέον, το Συμβούλιο τόνισε ότι η Ε.Ε. δεν θα κάνει καμία εξαίρεση από τη γενική πρακτική της να περιλαμβάνει "ρήτρα ουσιώδους τύπου" για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τη δημοκρατία.

Η νέα συμφωνία αναμένεται να εισάγει την πολιτική αιρεσιμότητα στη σχέση μεταξύ Ε.Ε.-Κίνας, συνδέοντας την με την προϋπόθεση του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η απόφαση για την έναρξη διαπραγματεύσεων της Σ.Ε.Σ.Σ. με συμπερίληψη "ρήτρας ουσιώδους τύπου" διευκολύνθηκε από την πολιτική σχέση και την εμπειρία μίας δεκαετίας διαρθρωτικού διαλόγου για τα δικαιώματα του ανθρώπου ανάμεσα στις Βρυξέλλες και το Πεκίνο. Η εμπειρία έχει αποδείξει ότι οι διαφορές για τα ζητήματα δικαιωμάτων του ανθρώπου θα μπορούσαν να διατηρηθούν σε τεχνικό επίπεδο, αφήνοντας την πολιτική σχέση σχετικά ανεπηρέαστη. Για το λόγο αυτό, τόσο η κινεζική κυβέρνηση, όσο και τα κράτη-μέλη, που δεν επιθυμούσαν οι σχέσεις με την Κίνα να τελούν υπό την ομηρία ανησυχιών για τα δικαιώματα του ανθρώπου, τελικά αποδέχτηκαν την διαπραγμάτευση για την συμπερίληψη μιας ρήτρας στο σώμα του κειμένου της Σ.Ε.Σ.Σ. (Kinzallbach 2015: 133).

⁵² European Communities (2003) Commission Policy Paper for Transmission to the Council and the European Parliament 'A maturing partnership - shared interests and challenges in EU-China relations', Brussels, 10/09/03, COM (2003) 533 final.

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2005/september/tradoc_124565.pdf

⁵³ China's EU Policy Paper, Information Office of the State Council of the People's Republic of China, October 2003, Beijing. Available at: <http://china.org.cn/e-white/20050817/index.htm>

⁵⁴ European Commission (2006) Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, EU-China: Closer partners, growing responsibilities, COM (2006) 631 final, Brussels, 24 October 2006, p. 4.

Η εντολή διαπραγμάτευσης αναφέρεται στην επεξεργασία ενός «σχεδίου για μια συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας», παραπέμποντας στη διαμόρφωση ενός συνολικού θεσμικού και πολιτικού πλαισίου επιβεβαίωσης βασικών κοινών αξιών, στη θεσμοθέτηση του πολιτικού διαλόγου σε διαφορετικά επίπεδα⁵⁵ και στη συμπερίληψη ρήτρων δικαιωμάτων του ανθρώπου. Όπως αναφέρθηκε και στο πρώτο κεφάλαιο οι προσδοκίες των δύο εταίρων από την Σ.Ε.Σ.Σ. διαφέρουν. Η Κίνα από τη μεριά της, επιθυμεί την αναβάθμιση της συμφωνίας του 1985, η οποία καλύπτει μόνο το οικονομικό σκέλος των σχέσεων των δύο εταίρων. Ωστόσο, οι Σ.Ε.Σ.Σ. που συνάπτει η Ε.Ε. με τρίτες χώρες αποτυπώνουν τόσο το οικονομικό όσο και το πολιτικό πλαίσιο των σχέσεων.⁵⁶

Η συμβολή μιας τέτοιας συμφωνίας μεταξύ Ε.Ε. – Κίνας στην περαιτέρω ανάπτυξη των σχέσεων των δύο εταίρων, θα ήταν θεμελιώδης δεδομένου ότι η συμφωνία του 1985 δεν καλύπτει το πολιτικό σκέλος της σχέσης. Η διαπραγμάτευση όμως, μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα δύσκολη εξαιτίας της a priori επιθυμίας της Ε.Ε. να διατηρήσει το εμπάργκο όπλων (για τον φόβο αναζωπύρωσης της έντασης μεταξύ Κίνας και Ταϊβάν), αλλά και τις πιθανές παρεμβάσεις της Ε.Ε. σε εσωτερικές υποθέσεις της Κίνας, που η τελευταία δεν είναι διατιθεμένη να αποδεχτεί.

Η ενσωμάτωση πολιτικών ρητρών δεν έχει δημιουργήσει πρόβλημα στην Ε.Ε. όταν πρόκειται για μια ασύμμετρη σχέση, όπου η Ε.Ε. διαθέτει περισσότερη ισχύ από την τρίτη χώρα με την οποία διαπραγματεύεται. Η περίπτωση της Κίνας είναι διαφορετική αφού διαθέτει τη δυναμική να επιβάλει τις δικές της ρήτρες στο σώμα της συμφωνίας για θέματα ευαίσθητα, όπως τα ζητήματα κρατικής κυριαρχίας ("μόνο μία αδιαίρετη Κίνα").

Στο πλαίσιο αυτό, η Κίνα θα μπορούσε να απαιτήσει με την σειρά της την ενσωμάτωση μιας ρήτρας "της Ταϊβάν", ζητώντας από την Ένωση και τα κράτη-μέλη της να μην επιτρέψουν την αποδοχή της τελευταίας σε οποιαδήποτε διεθνή ή

⁵⁵ Συνόδους κορυφής, συνεδριάσεις του μόνιμου συμβουλίου εταιρικής σχέσης, συνεδριάσεις ανωτέρων υπαλλήλων, μεικτή κοινοβουλευτική επιτροπή, κ.ά.

⁵⁶ Βλέπε για παράδειγμα την αντίστοιχη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας που έχει συνάψει οι Ε.Κ. με την Ρωσία (PCA Ε.Ε.- ΡΩΣΙΑ). Agreement on Partnership and Cooperation, establishing a partnership between the European Communities and their member states, of one part, and the Russian Federation, on the other part, Official Journal of the European Communities L327/3, 28.11.1997. <http://ec.europa.eu/world/agreements/downloadFile.do?fullText=yes&treatyTransId=643>

περιφερειακή οργάνωση για την οποία η ιδιότητα μέλους ισχύει μόνο για κυρίαρχα κράτη. Την ίδια πολιτική ακολουθεί η Κίνα και στις δηλώσεις για την καθιέρωση διπλωματικών σχέσεων με αφρικανικά κράτη (Sautenet 2008: 50).⁵⁷

Επίσης, η ασυμμετρία των φιλοδοξιών, ενδέχεται να οδηγήσει αντί σε μια ενιαία Σ.Ε.Σ.Σ. σε μια διπλή συμφωνία (εμπορική συμφωνία και πολιτική συμφωνία). Κάτι τέτοιο θα έθετε σε δοκιμασία την πολιτική και θεσμική συνοχή της Ένωσης και την ισορροπία που επιθυμεί να επιβάλει μεταξύ της εμπορικής της ατζέντας και της δέσμευσης για την προώθηση των δημοκρατικών αρχών, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των κοινωνικών δικαιωμάτων (Zajak 2017: 115).

Λαμβάνοντας υπόψη τις πρακτικές της Ε.Ε. στο παρελθόν, είναι δύσκολο να φανταστούμε ότι η Ένωση θα ανέστελλε ακόμη και εν μέρει την Σ.Ε.Σ.Σ. με την Κίνα για λόγους παραβίασης της "ρήτρας ουσιώδους τύπου". Η έντονη απροθυμία για ανάληψη ευρωπαϊκής δράσης προς την κατεύθυνση της προώθησης των "ευρωπαϊκών αξιών" στις σχέσεις με την Κίνα, επιβεβαιώθηκε τον Μάρτιο του 2008, όταν η βίαιη αντίδραση της κινεζικής κυβέρνησης στην εξέγερση του Θιβέτ, οδήγησε μόνο σε τυπικές αντιδράσεις από την Ε.Ε. (Kinzelback 2010: 215).

Οι διαπραγματεύσεις για τη Σ.Ε.Σ.Σ. συνεχίζονται, ενώ οι δύο πλευρές προσεγγίζουν πρώτα θέματα χαμηλότερης πολιτικής σημασίας ώστε να οικοδομήσουν μια πλατφόρμα συνεννόησης και συναίνεσης, αφήνοντας για αργότερα ζητήματα με ισχυρότερο πολιτικό συμβολισμό, όπως το εμπάργκο όπλων, τα δικαιώματα του ανθρώπου, αλλά και την προσέγγιση του ζητήματος της Ταϊβάν (Gill and Murphy 2008: 8).

⁵⁷ Βλέπε για παράδειγμα την Κοινή Δήλωση της Κίνας και της Νιγηρίας (FRN) για την έναρξη διπλωματικών σχέσεων. Joint Statement between the People's Republic of China and the Federal Republic of Nigeria of 15 April 2002. Παράγραφος 7: "Both sides expressed unflinching support for each other's efforts to safeguard national independence, sovereignty and territorial integrity. While the Chinese side values and appreciates the role of Nigeria, Africa's most populous country, in regional and continental matters, the Nigerian side reiterates the one-China policy that there is but one China in the world, the Government of the People's Republic of China is the sole legal government representing the whole of China, and Taiwan is an inalienable part of Chinese territory, and that Nigeria will only enter into private sector led trade and economic relations with Taiwan".
<http://ng.china-embassy.org/eng/zngx/wj/t1270311.htm>

Ωστόσο, η διαπραγμάτευση μιας νέας Σ.Ε.Σ.Σ. μεταξύ Ε.Ε.-Κίνας θα πρέπει να θεωρείται ως μια ευκαιρία. Όχι μόνο το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων, αλλά και η ίδια η διαπραγμάτευση είναι επίσης σημαντική. Παρέχει μία πλατφόρμα συζήτησης για όλα τα ζητήματα που αφορούν τις διμερείς σχέσεις Ε.Ε. και Κίνας, όπου διασφαλίζεται η συμμετοχή μη κυβερνητικών παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ειδικών εμπειρογνομόνων για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Μέσω του διαλόγου στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων ανοίγει ένα παράθυρο για την ενίσχυση της αμοιβαίας κατανόησης και εμπιστοσύνης μεταξύ των εταίρων (Men and Balducci 2010).

3.4 Οι σχέσεις Ε.Ε.- Κίνας στο πλαίσιο του Π.Ο.Ε και το καθεστώς "οικονομίας της αγοράς"

Παρά την ένταξη της Κίνας στον Π.Ο.Ε. το 2001, η Ε.Ε. ως βασικός εμπορικός της εταίρος εκφράζει συχνά την δυσαρέσκειά της για την απροθυμία του Πεκίνου να εφαρμόσει πλήρως τις δεσμεύσεις του στον οργανισμό. Ο Π.Ο.Ε. αποφάσισε την ένταξη της Κίνας -μιας χώρας με κρατικά ελεγχόμενη οικονομία- ως μέλος χωρίς να παραχωρήσει σε αυτήν το καθεστώς "οικονομίας της αγοράς" ("Market Economy Status"-MES), προκειμένου να προστατευτούν οι άλλες χώρες από τα φθηνά κινεζικά προϊόντα. Ωστόσο, όπως προβλέπεται και από τη ρήτρα που συμπεριελήφθη στο πρωτόκολλο ένταξης της Κίνας στον Π.Ο.Ε. σε 15 χρόνια από την ένταξη της, θα μπορούσε να παραχωρηθεί στην Κίνα το καθεστώς "οικονομίας της αγοράς". Στην πράξη η άρνηση του καθεστώς "οικονομίας της αγοράς" συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, μεγαλύτερους δασμούς σε κινεζικά προϊόντα σε περιπτώσεις διαπίστωσης πρακτικών ντάμπινγκ (Bendini and Barone 2015: 24-25).

Κατά την διάρκεια την οικοδόμησης των σινο-ευρωπαϊκών σχέσεων και ιδιαιτέρως των εμπορικών, η Ε.Ε. αντιδρούσε στον προστατευτισμό της Κίνας που συχνά καθίστατο επιβλαβής για τα συμφέροντα της. Το Πεκίνο από την πλευρά του, γινόταν αποδέκτης μιας σειράς ευρωπαϊκών ενεργειών που δημιουργούσαν και εξακολουθούν να δημιουργούν προστριβές στις μεταξύ τους σχέσεις. Οι πολυάριθμες ευρωπαϊκές προσπάθειες για τον περιορισμό των ταχέως αναπτυσσόμενων κινεζικών εξαγωγών προς τις ευρωπαϊκές αγορές, οι συντονισμένες με τις Η.Π.Α. καταγγελίες για αθέμιτες κινεζικές εμπορικές πρακτικές και η άρνηση της Ε.Ε. να χορηγήσει το καθεστώς "οικονομίας της αγοράς" στην Κίνα είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα των

αντιπαραθέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ των δύο εταίρων στο πλαίσιο του Π.Ο.Ε. (Sutter 2012: 285).

Επιπλέον, υπό συζήτηση παραμένει και η ερμηνεία του τμήματος 15 (δ) του πρωτοκόλλου προσχώρησης και συγκεκριμένα η πρόβλεψη αυτόματης ή μη χορήγησης καθεστώτος οικονομίας της αγοράς στην Κίνα μετά τον Δεκέμβριο του 2016. Η Κίνα υποστηρίζει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη του Π.Ο.Ε. έχουν νομική υποχρέωση να αναγνωρίσουν το καθεστώς οικονομίας της αγοράς στα τέλη του 2016, ερμηνεία που προτίθεται να υποστηρίξει και ενώπιον του οργάνου επίλυσης διαφορών του Π.Ο.Ε.⁵⁸

Για το Πεκίνο το ζήτημα αυτό, αποτελεί σοβαρό εμπόδιο για την ανάπτυξη στενότερων εμπορικών σχέσεων με την Ευρώπη. Νέες εντάσεις στις σχέσεις μεταξύ των δύο εταίρων θα οδηγούσαν στην επιβράδυνση των διαπραγματεύσεων της επενδυτικής συμφωνίας Ε.Ε.-Κίνας (Wei and Forganni 2016: 104).

Αρκετά μέλη του Π.Ο.Ε. συμφώνησαν να αναγνωρίσουν το καθεστώς "οικονομίας της αγοράς" στην Κίνα νωρίτερα από το τέλος του 2016, για πολιτικούς και οικονομικούς κυρίως λόγους, ανάμεσά τους η σύναψη εμπορικών συμφωνιών, η σύναψη μνημονίων για την προώθηση κινεζικών επενδύσεων (Αργεντινή, Βραζιλία), η παροχή εξωτερικής βοήθειας (αφρικανικές χώρες), κ.λπ. (Puccio 2015: 8). Η πολιτική αυτή των ανταλλαγμάτων που υιοθετεί η Κίνα, αλλά και η μη συμμόρφωσή της προς τους κανονισμούς του Π.Ο.Ε., οδηγεί πολλούς αναλυτές στη διαπίστωση πως η Κίνα θα κάνει σχεδόν τα πάντα για το καθεστώς "οικονομίας της αγοράς" εκτός από το να γίνει μία οικονομία της αγοράς.

Η Κίνα αποτελεί τον κορυφαίο στόχο των μέτρων αντιντάμπινγκ στον κόσμο (αντιπροσωπεύει το 28% των μέτρων για την περίοδο από τα μέσα του 2014 έως τα μέσα του 2015) και πιστεύει ότι με τη λήψη καθεστώτος "οικονομίας της αγοράς", θα μειωθεί ο αριθμός των περιπτώσεων που αφορούν τις εξαγωγές της. Ωστόσο, λόγω της οικονομικής κρίσης του 2008 η κυβερνητική παρέμβαση στην κινεζική οικονομία έχει

⁵⁸ Στη συνέντευξη τύπου που πραγματοποιήθηκε μετά τη 19η συνάντηση των ηγετών της Κίνας-ΕΕ, ο Κινέζος πρωθυπουργός Λι τόνισε ότι το άρθρο 15 είναι «ρήτρα λήξης ισχύος» ("sunset clause") και ότι όλες οι πλευρές πρέπει να τηρούν το πρωτόκολλο για την ένταξη της Κίνας στον Π.Ο.Ε.

αυξηθεί σημαντικά, μειώνοντας τα επιχειρήματα του Πεκίνου περί της ύπαρξη μιας κινεζικής οικονομίας της αγοράς (Dreyer 2016: 106-107).

Η τελική απόφαση της Ε.Ε. για το ζήτημα της αναγνώρισης στην Κίνα του καθεστώτος "οικονομίας της αγοράς" παραμένει σε μεγάλο βαθμό πολιτική και όχι οικονομική. Μια τέτοια απόφαση παρότι οικονομικά μπορεί να αποδειχθεί επικίνδυνη για την Ε.Ε., θα λειτουργήσει ευεργετικά για τις πολιτικές σχέσεις των δύο εταίρων. Είναι στο χέρι της Ε.Ε. να αποκομίσει το μέγιστο όφελος, για παράδειγμα μέσα από μια συμφωνία για την πρόσβαση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην κινεζική αγορά. Με τον τρόπο αυτό μια πολιτική απόφαση μπορεί να αποτελέσει την αφορμή για μια ευρύτερη οικονομική σχέση (Brown and Beatson 2016: 418-419).

3.5 Οι σχέσεις Ε.Ε.-Κίνας την περίοδο της οικονομικής κρίσης

Τον Οκτώβριο του 2011, ο επικεφαλής του E.F.S.F. (European Financial Stability Facility), Klaus Regling μετέβη στο Πεκίνο προκειμένου να διερευνήσει τρόπους με τους οποίους η κινεζική κυβέρνηση θα μπορούσε να εισφέρει χρήματα στην ευρωπαϊκή οικονομία. Συμφώνησαν την μόχλευση του κεφαλαίου των 440 δισ. του Ταμείου και συνεπώς τον διπλασιασμό της οικονομικής του ισχύος (σε 1 τρις), μέσω της πώλησης ομολόγων και τη διάρθρωση ενός επενδυτικού οχήματος ειδικού σκοπού που θα συνδέεται με το Δ.Ν.Τ. (Mezo and Udvari 2012: 442).

Οι δύο εταίροι έχουν παραδοσιακά αναπτύξει ισχυρούς νομισματικούς δεσμούς. Η Κίνα στηρίζει το ευρώ ως μόνη σοβαρή εναλλακτική για τη διαφοροποίηση των συναλλαγματικών της αποθεμάτων. Στη βάση αυτή, συμφώνησε να επενδύσει το μεγαλύτερο μέρος των τεράστιων συναλλαγματικών αποθεμάτων της στην Ευρώπη, αποσύροντας τα περιουσιακά της στοιχεία σε δολάρια και αγοράζοντας ομόλογα των κρατών της ευρωζώνης. Επένδυσε κυρίως σε ομόλογα των γερμανικών ομόσπονδων κρατιδίων, τα οποία εκείνη την περίοδο, θεωρήθηκαν ασφαλέστερα από τα αμερικανικά κρατικά ομόλογα.

Αναγνωρίζοντας τις πρωτοβουλίες του Πεκίνου για την ενίσχυση του κοινού νομίσματος κατά την κρίση του ευρώ την περίοδο 2009-11, ενάντια στις κερδοσκοπικές επιθέσεις που δεχόταν, οι Ευρωπαίοι στήριξαν ομόφωνα την συμπερίληψη του

rénmínbì (yuán) στο καλάθι νομισμάτων⁵⁹ που συνθέτουν τα Ειδικά Τραβηκτικά Δικαιώματα- Ε.Τ.Δ. (Special Drawing Right -SDR), σε απόφαση του Δ.Ν.Τ τον Δεκέμβριο του 2015 (Casarini 2017). Πρόκειται για μία σαφώς πολιτική απόφαση από τη μεριά της Ε.Ε. που ενισχύει τις φωνές που αναφέρονται σε έναν διαμορφούμενο νομισματικό άξονα Ε.Ε.-Κίνας, ως μία σημαντική πτυχή των σινο-ευρωπαϊκών σχέσεων.⁶⁰

3.6 Η συνεργασία Ε.Ε.- Κίνας στις περιφερειακές διενέξεις και τα ζητήματα παγκοσμίου ενδιαφέροντος

Η Ε.Ε. και η Κίνα συνεργάζονται σε ανώτατο επίπεδο μέσω της ετήσιας συνόδου κορυφής Ε.Ε.-Κίνας πάνω σε ένα ευρύ φάσμα περιφερειακών και διεθνών ζητημάτων στο πλαίσιο άσκησης της εξωτερικής τους πολιτικής. Η «Στρατηγική Ατζέντα Συνεργασίας Ε.Ε.-Κίνας για το 2020», που εγκρίθηκε το 2013 καλύπτει τομείς όπως η ειρήνη, η διεθνής ασφάλεια, η ευημερία, η βιώσιμη ανάπτυξη και οι ανταλλαγές μεταξύ των λαών. Ταυτόχρονα, η Ε.Ε. επιθυμεί την συνέχιση των κινεζικών μεταρρυθμίσεων, προκειμένου να προκύπτουν αμοιβαία οφέλη σε πολιτικό επίπεδο, στην οικονομία, στο εμπόριο, στις επενδύσεις, στην κοινωνία, στο περιβάλλον, αλλά και σε άλλους τομείς.⁶¹

Αναφορικά με τα ευαίσθητα για την Κίνα περιφερειακά ζητήματα, η Ε.Ε. δεσμεύεται να διατηρήσει ισχυρούς δεσμούς με το Χονγκ Κονγκ και το Μακάο στο πλαίσιο της αρχής «Μία χώρα, δύο συστήματα». Η επανένωση της Ταϊβάν με την ηπειρωτική Κίνα θα αποτελέσει για την Κίνα την τελική πράξη της εθνικής εδαφικής της ενοποίησης (μετά το Χονγκ Κονγκ και το Μακάο). Ωστόσο, η Ε.Ε. προτρέπει συχνά το Πεκίνο να απέχει από τη χρήση μη ειρηνικών μέσων για την επιστροφή του νησιού στην κινεζική δικαιοδοσία. Επιπλέον, από το 2003 η κινεζική πλευρά έχει ζητήσει με αφορμή την οικοδόμηση της στρατηγικής εταιρικής σχέσης από την Ε.Ε., να συνεχίσει να σέβεται τις μεγάλες ανησυχίες της Κίνας, διατηρώντας τις εμπορικές συναλλαγές της με την Ταϊβάν σε αυστηρά ανεπίσημη και μη κυβερνητική βάση και να αποφεύγει την πώληση όπλων σε αυτή (Caira 2012: 286).

⁵⁹ Τα άλλα διεθνή αποθεματικά νομίσματα είναι το δολάριο, το ευρώ, η βρετανική λίρα και το γιεν Ιαπωνίας.

⁶⁰ Ωστόσο, στην απόφαση συμπερίληψης του yuán στο καλάθι νομισμάτων των Ε.Τ.Δ., συνετέλεσε και το γεγονός, ότι τα τελευταία χρόνια, το κινεζικό νόμισμα είναι το πέμπτο πιο χρησιμοποιούμενο νόμισμα στις διεθνείς συναλλαγές μετά το αμερικανικό δολάριο, το ευρώ, τη βρετανική λίρα, και το ιαπωνικό γιεν, με προοπτική σύντομα να καταστεί το τρίτο (από 35ο χρησιμοποιούμενο νόμισμα το 2010).

⁶¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Δελτίο Τύπου, Βρυξέλλες, 1 Ιουνίου 2017, europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-2258_el.pdf

Η Ε.Ε. αναπτύσσει σε διμερές επίπεδο, σχέσεις με την Ταϊβάν βασιζόμενη στο υπάρχον σύστημα διακυβέρνησης και παραμένοντας πιστή στην πολιτική της για «Μία Κίνα». Στόχος της Ε.Ε. είναι η δημιουργία ενός τόξου συνεργασίας και διαλόγου για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και την εδραίωση της ειρήνης και της ασφάλειας στην περιοχή Ασίας -Ειρηνικού. Επιπλέον, η Ταϊβάν είναι μέλος του Π.Ο.Ε. και ένας από τους μεγάλους εμπορικούς εταίρους της Ε.Ε. (Laursen 2006: 11-12).

Στο πλαίσιο αυτό, όταν ψηφίστηκε ο νόμος κατά της απόσχισης ("anti-secession law") το 2005, η Ε.Ε. μέσω της Δήλωσης της Προεδρίας του Συμβουλίου ζήτησε από όλα τα μέρη «να αποφύγουν τυχόν μονομερείς ενέργειες που ενδέχεται να αναζωπυρώσουν τις εντάσεις». Αναφέρει ότι «θα ήταν ανησυχητικό εάν η υιοθέτηση αυτού του νόμου σχετικά με τη χρήση μη ειρηνικών μέσων έβλαπτε τα πρόσφατα σημάδια συμφιλίωσης μεταξύ των δύο ακτών». ⁶²

Άλλο ένα ζήτημα περιφερειακής εμβέλειας με οικονομικές και εμπορικές προεκτάσεις είναι η διένεξη στην Νότια Σινική Θάλασσα. Με ομόφωνη απόφαση του, το Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο της Χάγης (Permanent Court of Arbitration) αποδέχθηκε την μονομερή προσφυγή που είχε κατατεθεί τον Ιανουάριο του 2013 από τις Φιλιππίνες. Στο κείμενο της προσφυγής οι Φιλιππίνες υποστηρίζαν ότι οι κινεζικές αξιώσεις στη Νότια Σινική Θάλασσα είναι παράνομες αφού αντίκεινται στη Σύμβαση του Ο.Η.Ε για το Δίκαιο της Θάλασσας, ⁶³ στην οποία και οι δύο χώρες είναι συμβαλλόμενα μέρη.

Το Δικαστήριο με απόφαση του στις 12 Ιουλίου του 2016⁶⁴ δικαίωσε τις Φιλιππίνες αφού όπως τόνισε η Κίνα παραβίασε τα κυριαρχικά τους δικαιώματα στην Α.Ο.Ζ. που εκτείνεται στα 200 ναυτικά μίλια από τις ακτές τους. Επιπλέον, απέρριψε τις αξιώσεις της Κίνας περί ιστορικών της δικαιωμάτων σε πόρους της «γραμμής με τις εννέα παύλες» ("nine dash line") στη Νότια Σινική Θάλασσα. Σχολιάζοντας την απόφαση του

⁶²Council of the European Union (2005), Declaration by the Presidency on behalf of the European Union concerning the adoption of the "anti-secession law" by the National People's Congress of the People's Republic of China, Brussels, 18 March 2005.

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/cfsp/84131.pdf

⁶³ The United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), 10 December 1982.

⁶⁴Permanent Court of Arbitration, PCA* Case N° 2013-19 In the matter of the South China Sea Arbitration
<https://pca-cpa.org/wp-content/uploads/sites/175/2016/07/PH-CN-20160712-Award.pdf>

Δικαστηρίου η Ε.Ε. και οι Η.Π.Α. την χαρακτήρισαν τελεσίδικη και δεσμευτική και κάλεσαν την Κίνα να την σεβαστεί. Ωστόσο, για την Κίνα η απόφαση του Δικαστηρίου είναι αβάσιμη και άκυρη. Η Νότια Σινική Θάλασσα αποτελεί μήλον της έριδος για συνολικά έξι χώρες (Κίνα, Ταϊβάν, Φιλιππίνες, Βιετνάμ, Μαλαισία και Μπρουνέι) (Dung and Minh 2015: 63-64).

Η Κίνα για την ώρα δεν φαίνεται πρόθυμη να εγκαταλείψει τις διεκδικήσεις της σε μια περιοχή καίριας σημασίας, με τεράστιο όγκο εμπορευμάτων που κυμαίνεται στα 5 τρις ευρώ τον χρόνο και μεγάλα αποθέματα σε υδρογονάνθρακες. Στο πλαίσιο αυτό, η Ε.Ε. εκφράζει την ανησυχία της για τον μεγάλο όγκο του διεθνούς εμπορίου και τη στρατηγική σημασία της Νότιας Σινικής Θάλασσας για την παγκόσμια ναυτιλία. Η Ένωση έχει ισχυρό και νόμιμο συμφέρον για την συνέχιση της ελευθερίας της ναυσιπλοΐας και των υπερπτήσεων στην περιοχή αυτή. Προς την κατεύθυνση αυτή, ζητά την ειρηνική διευθέτηση των διαφορών μεταξύ των κρατών και τον σεβασμό της διεθνούς δικαιοταξίας.⁶⁵

Σε διεθνές επίπεδο Ε.Ε. και Κίνα συντονίζουν τη δράση τους στο πλαίσιο της ανάπτυξης πολυμερούς συνεργασίας (Ο.Η.Ε., G20, Δ.Ν.Τ, Παγκόσμια Τράπεζα). Στόχος της συνεργασίας των δύο εταίρων είναι η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης στην περιοχή της Ευρασίας και διεθνώς (Yang 2012: 7). Η Κίνα συνεργάζεται στενά με την Ε.Ε. για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των περιβαλλοντικών προκλήσεων, με στόχο την περαιτέρω ανάπτυξη ενιαίων θέσεων για την επιτάχυνση της εφαρμογής της συμφωνίας του Παρισιού του 2015.⁶⁶ Επιπλέον, κατά την έβδομη Διάσκεψη Κορυφής Ε.Ε.-Κίνας (Δεκέμβριος 2004) οι δύο εταίροι εξέδωσαν κοινή δήλωση για τη μη διάδοση και τον έλεγχο των εξοπλισμών, στην οποία δεσμεύθηκαν να ενισχύσουν το διεθνές σύστημα μη διάδοσης στο πλαίσιο της στρατηγικής εταιρικής τους σχέσης.

Τα περισσότερα προβλήματα και διαφωνίες που δημιουργούνται στις σχέσεις Ε.Ε.-Κίνας αφορούν στην επίλυση διενέξεων αλλά και στην προσέγγιση της αναπτυξιακής

⁶⁵ Declaration by the High Representative on behalf of the EU (2016) on the Award rendered in the Arbitration between the Republic of the Philippines and the People's Republic of China, PRESS RELEASE 442/16, 15/07/2016

http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2016/7/47244644320_en.pdf

⁶⁶ http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2015/6/40802200165_en.pdf

βοήθειας στις αφρικανικές χώρες. Η προσέγγιση των αυταρχικών καθεστώτων (Σουδάν, Ζιμπάμπουε, Ιράν) καθώς και η "άνευ όρων" αναπτυξιακή βοήθεια της Κίνας, είναι χαρακτηριστικά δείγματα της έντονης απόκλισης μεταξύ των προοπτικών της παγκόσμιας διακυβέρνησης της Ευρώπης και της προσέγγισης στη βάση του σεβασμού της κυριαρχίας και της μη-επέμβασης που εφαρμόζει η Κίνα (Mergenthale 2015: 14)

Ο αποτρεπτικός ρόλος της Κίνας όσον αφορά την λήψη αναγκαστικών μέτρων κατά του Σουδάν προκειμένου να σταματήσουν οι φρικαλεότητες στο Νταρφούρ αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα. Ο ρόλος της Κίνας στο πλαίσιο της ιδιότητας της ως μόνιμου μέλους του Σ.Α. του Ο.Η.Ε. είναι ζωτικός. Η Κίνα διατηρεί καλές σχέσεις με το Σουδάν προκειμένου η σουδανική πετρελαϊκή βιομηχανία να τροφοδοτεί τις ανάγκες της ραγδαίας αναπτυσσόμενης κινεζικής βιομηχανίας. Τα οικονομικά συμφέροντα εμπόδισαν την Κίνα να λειτουργήσει ως διεθνής παράγοντας σταθερότητας και ασφάλειας και η υποστήριξη της Κίνας στο Χαρτούμ προκάλεσε έμμεσα την ανθρωπιστική κρίση στο Νταρφούρ (Men 2008: 10; Men and Barton 2011).

Επιπλέον, η Ε.Ε. είχε προχωρήσει στο πάγωμα των σχέσεων της με την Ζιμπάμπουε λόγω της κατάστασης των δικαιωμάτων του ανθρώπου από το 2002, λαμβάνοντας περιοριστικά μέτρα κατά της κυβέρνησης. Αντίθετα, η Κίνα συνέχισε να ενισχύει τις διμερείς της σχέσεις με την Ζιμπάμπουε με μόνη προϋπόθεση την τήρηση της αρχής της «μίας Κίνας». Οι εκπτώσεις στις προϋποθέσεις αναπτυξιακής συνεργασίας της Κίνας με τις αφρικανικές χώρες έχουν οδηγήσει στην αυξημένη παρουσία της στην αφρικανική ήπειρο ενώ τα οικονομικά της συμφέροντα και οι πετρελαϊκές της ανάγκες έχουν μετατραπεί σε πονοκέφαλο για την εξωτερική πολιτική της Ε.Ε. (Odgaard and Biscop 2006: 5).

Για τους παραπάνω λόγους αρκετοί αμφισβητούν την συνδρομή της Κίνας στην πολυμέρεια, την οποία θεωρούν επιλεκτική και περιορισμένη, αφού υποστηρίζει διεθνείς προσπάθειες μακριά από την επικράτειά της, όπου άλλες δυνάμεις δεν μπορούν να αποσταθεροποιήσουν την κυριαρχία της. Επιπλέον, η Κίνα συγχέει την πολυμέρεια και την πολυπολιτικότητα και, ως εκ τούτου, αντιλαμβάνεται την πολυμέρεια διαφορετικά από την Ε.Ε. Αν η Ε.Ε. κατορθώσει να δημιουργήσει μια δέσμευση της Κίνας προς την πολυμέρεια, πιθανότατα η τελευταία να εξελιχθεί σε έναν διεθνή παράγοντα σταθερότητας και ειρήνης (Cabestan 2008: 213).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ONE BELT ONE ROAD ΚΑΙ Η ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΕ-ΚΙΝΑΣ

4.1 Γενικά

Ο αρχαίος Δρόμος του Μεταξιού αποτελούσε ένα δίκτυο διαδρομών, ορεινών περασμάτων χωρίς πραγματική υποδομή. Στην πραγματικότητα επρόκειτο απλώς για μια σχεδόν ατέρμονη αλυσίδα τοπικών και περιφερειακών οδών που χρησιμοποιούσαν οι έμποροι επιδιώκοντας το κέρδος μέσα από την ανάπτυξη εμπορικής δραστηριότητας μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών και επιπέδων ανάπτυξης. Ο Xi Jinping το 2013 προχώρησε σε μια σειρά εσωτερικών και εξωτερικών πολιτικών πρωτοβουλιών με στόχο τη διασφάλιση της πολιτικής σταθερότητας, τη ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και την ανάδειξη της Κίνας σε νέο σημαντικό διεθνή παράγοντα.

Υπό την παρούσα γεωπολιτική και οικονομική συγκυρία η Ε.Ε. ισορροπεί ανάμεσα στις προοπτικές και τις προκλήσεις που θα δημιουργήσει η υλοποίηση του "Νέου Δρόμου του Μεταξιού". Αφενός, τα οφέλη μιας τέτοιας πρωτοβουλίας σε συνδυασμό με μια Διμερή Συμφωνία Επενδύσεων και μια Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου μεταξύ της Ε.Ε. και της Κίνας, μπορεί να είναι πολλαπλασιαστικά και για τους δύο εταίρους. Αφετέρου, η ολοένα εντεινόμενη εξάρτηση μεταξύ των δύο εταίρων αλλά και οι πιθανές ηγεμονικές τάσεις που μπορεί να υποκρύπτει η πρωτοβουλία OBOR (One Belt One Road) προκαλούν την έντονη ανησυχία των Βρυξελλών.

4.2 Η Πρωτοβουλία One Belt One Road

Ο νέος δρόμος του μεταξιού αποτελεί το όραμα της Κίνας για την ενίσχυση της περιφερειακής ολοκλήρωσης στην ευρύτερη γειτονιά της. Η πρωτοβουλία είναι άνευ προηγουμένου από την άποψη της οικονομικής δέσμευσης της Κίνας. Για να είναι η πρωτοβουλία αυτή αμοιβαία επωφελής για την Κίνα και την Ε.Ε., θα πρέπει οι δύο εταίροι να συμφωνήσουν στους «κανόνες του παιχνιδιού», συμπεριλαμβανομένων και των σχεδίων σε τρίτες χώρες.

Για πολλούς αναλυτές η πρωτοβουλία OBOR ήταν απόρροια του "οικονομικού θαύματος" της Κίνας και της συσσώρευσης τεράστιων συναλλαγματικών αποθεμάτων.

Η κατοχή αυτών των συναλλαγματικών αποθεμάτων δεν είχε μεγάλο στρατηγικό ή οικονομικό όφελος. Αντίθετα, μέσω της δημιουργίας ενός "Νέου Δρόμου του Μεταξιού" θα αξιοποιούνταν παραγωγικά τα συναλλαγματικά αποθέματα προκειμένου να προωθηθούν τα γεωπολιτικά συμφέροντα της Κίνας (Aris 2016: 3). Από πολιτικής και στρατηγικής απόψεως, η πρωτοβουλία της Κίνας "One Belt one Road" δεν αποτελεί παρά την άμεση απάντηση στην πολιτική "Άξονας προς την Ασία" ("Pivot to Asia") που ανακοινώθηκε από την κυβέρνηση Obama, το 2011.

Η υλοποίηση του "Νέου Δρόμου του Μεταξιού" ενδέχεται να επεκτείνει σημαντικά την πολιτική και οικονομική ισχύ της Κίνας. Ήδη, πολλές χώρες στην "ασιατική γειτονιά", λαμβάνουν κινεζικά κονδύλια για νέες υποδομές, δημιουργώντας ολοένα και βαθύτερες εμπορικές και χρηματοδοτικές εξαρτήσεις από την Κίνα. Συνέπεια των ανωτέρω, θα μπορούσε να είναι μια άνευ όρων υποστήριξη της ανόδου της Κίνας από κάθε άποψη. Επιπλέον, δεδομένου ότι η Κίνα έχει μακροχρόνιες εδαφικές διαμάχες με την Ινδία και θαλάσσιες διαμάχες κυρίως με τις Φιλιππίνες και το Βιετνάμ, επιχειρεί μέσω της εξαγωγής των αναπτυξιακών πολιτικών, τη δημιουργία οικονομικών σχέσεων, προκειμένου να κερδίσει την επικράτηση των κινεζικών εδαφικών και θαλάσσιων αξιώσεων.

Αυτό που διαφοροποιεί την πρωτοβουλία της Κίνας από τον "Άξονα προς την Ασία" είναι ότι η πρώτη δεν έχει σκοπό τη δημιουργία συμμαχιών και είναι ανοικτή για διεθνή συμμετοχή ανεξάρτητα από το πολιτικό σύστημα, τον θρησκευτικό προσανατολισμό και τη στρατιωτική συμμαχία κάθε χώρας. Πρόκειται, όπως χαρακτηριστικά επισημαίνουν ορισμένοι αναλυτές για το "κινεζικό Σχέδιο Marshall" για την Ασία (Liu 2016: 42). Η κινεζική πρωτοβουλία προβλέπει την κατασκευή ενός μεγάλου δικτύου υποδομών από την Κίνα προς τον υπόλοιπο κόσμο με στόχο την ενίσχυση της σύνδεσης (connectivity) και την αύξηση του εμπορίου μεταξύ Κίνας, Αφρικής, Ευρασίας, Ευρώπης, Μέσης Ανατολής και Νότιας και Νοτιοανατολικής Ασίας. Στο πλαίσιο αυτό αναπτύσσονται και συνέργειες μεταξύ της κινεζικής πρωτοβουλίας OBOR και των πολιτικών συνδεσιμότητας της Ε.Ε. μέσω μιας πλατφόρμας σύνδεσης Ε.Ε.-Κίνας.⁶⁷

⁶⁷ European Parliament, One Belt, One Road (OBOR): China's regional integration initiative, July (2016). [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/586608/EPRS_BRI\(2016\)586608_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/586608/EPRS_BRI(2016)586608_EN.pdf)

One Belt One Road



Πηγή: Xinhua Finance Agency (2015)

Η πρωτοβουλία «One Belt, One Road» (OBOR) αποτελείται από δύο δρόμους, έναν ευρασιατικό χερσαίο εμπορικό δρόμο (Silk Road) που διασχίζει την Κεντρική Ασία και τη Ρωσία και συνδέει την Κίνα με την Ευρώπη και έναν θαλάσσιο δρόμο (Maritime Silk Road), μια εμπορική διαδρομή που συνδέει την Κίνα και την Ευρώπη μέσω της νοτιοανατολικής Ασίας, της Ινδίας και της Αφρικής δημιουργώντας θαλάσσιες βάσεις της Κίνας στον Ινδικό Ωκεανό. Σύμφωνα με τον σχεδιασμό η "Ζώνη" (Silk Road) θα ενώνεται με τον "Δρόμο" (Maritime Silk Road) στην Βενετία.

Το όραμα του Κινέζου Προέδρου Xi Jinping για το "Νέο Δρόμο του Μεταξιού" δίνει έμφαση και στην εσωτερική ανάπτυξη θέτοντας ως μακροπρόθεσμους στόχους για την Κίνα τον διπλασιασμό του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ. για κατοίκους αστικών και αγροτικών περιοχών έως το 2020, αλλά και τη μετατροπή της Κίνας σε μια σοσιαλιστική εκσυγχρονισμένη χώρα, πλούσια, ισχυρή, δημοκρατική και πολιτιστικά προηγμένη έως το 2050 (Johnson 2016: 6). Παράλληλα, ο "Νέος δρόμος του Μεταξιού" αναμένεται να οριοθετήσει τη στρατηγική του Πεκίνου ως διεθνή παίκτη και να διευκολύνει τη σύγκλιση των διαφόρων κινεζικών διπλωματικών προσπαθειών, οι οποίες προηγουμένως φαίνονταν διάσπαρτες και αποσπασματικές τόσο από πλευράς γεωγραφίας όσο και από πλευράς προσανατολισμού.

4.3 Ο Νέος Δρόμος του Μεταξιού και επιπτώσεις στις χώρες της Ε.Ε.

Κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων μεταξύ Ε.Ε.-Κίνας για την υιοθέτηση της "Στρατηγικής ατζέντας για την Συνεργασία 2020", η κινεζική κυβέρνηση δεν ζήτησε τη συμπερίληψη της πρωτοβουλίας OBOR που ήδη είχε ανακοινωθεί. Τον Μάρτιο του 2014, με την επίσκεψη του Προέδρου Xi Jinping στις Βρυξέλλες, η κινεζική ηγεσία άρχισε επίσημα να συμπεριλαμβάνει την Ε.Ε στην πρωτοβουλία.

Για την Ε.Ε. οι δυνατότητες συνεργασίας με την Κίνα στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας OBOR είναι εφικτές, μόνο υπό την προϋπόθεση ότι η συνεργασία μεταξύ των εταίρων θα υπόκειται σε ανοιχτούς και διαφανείς κανόνες. Στο ίδιο πνεύμα το ψήφισμα (16^η Δεκεμβρίου 2015) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ανέφερε χαρακτηριστικά: «η πρωτοβουλία OBOR έχει ως στόχο την κατασκευή μεγάλων ενεργειακών και επικοινωνιακών συνδέσεων σε όλη την Κεντρική, Δυτική και Νότια Ασία μέχρι την Ευρώπη και θα πρέπει να επιδιωχθεί με πολυμερή τρόπο, αφού επιβάλλεται η ανάπτυξη συνεργειών και έργων, με πλήρη διαφάνεια και με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων».⁶⁸

Υπό το πρίσμα αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η κινεζική κυβέρνηση υπέγραψαν Μνημόνιο για την Πλατφόρμα Σύνδεσης Ε.Ε.-Κίνας με στόχο την ενίσχυση των συνεργειών μεταξύ της πρωτοβουλίας OBOR της Κίνας και των πρωτοβουλιών σύνδεσης της Ε.Ε.

Η Πρωτοβουλία "Μία ζώνη, ένας Δρόμος" αποτελεί την πιο φιλόδοξη πρωτοβουλία που βασίζεται στον τομέα των υποδομών μέχρι σήμερα. Η Ε.Ε., μέσω των συνεργιών που θα αναπτυχθούν μέσα στα επόμενα χρόνια, καλείται να εξετάσει τρόπους διασύνδεσης υφιστάμενων εργαλείων πολιτικής και στρατηγικής της, όπως η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (Ε.Ν.Ρ.), το Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών (TEN-T) και η στρατηγική για την ασφάλεια της θάλασσας, με την πρωτοβουλία OBOR.

⁶⁸ European Parliament Resolution on EU-China Relations, P8_TA(2015)0458
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2015-0458+0+DOC+PDF+V0//EN>

Με την έναρξη της Πλατφόρμας Σύνδεσης Ε.Ε.-Κίνας, η Ε.Ε. αποκτά την δυνατότητα συμμετοχής στην διαμόρφωση της ατζέντας της πρωτοβουλίας OBOR. Παράλληλα, ορισμένες ευρωπαϊκές οικονομίες προσχώρησαν στην Ασιατική Τράπεζα Επενδύσεων και Υποδομών (ΑΙΒ),⁶⁹ πηγή δυνητικής χρηματοδότησης για την επιτάχυνση των έργων υποδομής για τον "Νέο Δρόμο του Μεταξιού" (Liu 2016: 40; Wang et al. 2017 : 5).

Μέχρι πρόσφατα, οι επενδύσεις υποδομών της Κίνας στην Ευρώπη στόχευαν σε χώρες όπως η Ελλάδα και η ομάδα 16 + 1 (China-CEE countries).⁷⁰ Από την αρχή της πρωτοβουλίας 16+1 ξεκίνησαν συζητήσεις αναφορικά με την απειλή που μια τέτοια πρωτοβουλία ενδέχεται να συνεπάγεται για την ευρωπαϊκή ενότητα και την ικανότητα της Ε.Ε. να υιοθετήσει και να εφαρμόσει μια ενοποιημένη πολιτική απέναντι στην Κίνα. Για την Κίνα, η συνεργασία με μερικά από τα κράτη- μέλη (σε διμερές επίπεδο) αποτελεί μέρος μιας στρατηγικής “divide and rule” για την Ευρώπη (Song 2017).

Η κατά πολλούς "επιθετική επενδυτική στρατηγική" της Κίνας σε συνδυασμό με την έλλειψη μιας κοινής στρατηγικής της Ε.Ε., προκαλεί έντονη ανησυχία στους ευρωπαϊκούς κύκλους (Men 2015: 15). Στην πραγματικότητα, οι επενδύσεις που αφορούν στην πρωτοβουλία OBOR είναι συγκεντρωμένες σε δύο ευρωπαϊκές περιφέρειες, την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και τις χώρες της Μεσογείου. Είναι χαρακτηριστικό πως και οι απόψεις μεταξύ των κρατών-μελών σχετικά με την πρωτοβουλία OBOR ποικίλουν, με τα περισσότερα κράτη να υιοθετούν μια «ουδέτερη» και «μάλλον θετική» στάση, ενώ πολλά εξ' αυτών να θεωρούν ότι η κινεζική πρωτοβουλία δεν είναι αρκετά σημαντική για τη χώρα τους.

Η πρωτοβουλία OBOR συμβάλλει στην δημιουργία νέων εμπορικών και επενδυτικών ευκαιριών. Ωστόσο, η διπλή προσέγγιση της Κίνας στις πολιτικές της σχέσεις με την

⁶⁹ Στην επενδυτική τράπεζα που αριθμεί περισσότερα από 70 μέλη από όλο τον κόσμο, με προοπτική όπως ανέφερε πρόσφατα ο πρόεδρος της, στο τέλος της φετινής χρονιάς να φθάσουν τα 85, προστέθηκε και η Ελλάδα κατά την επίσημη επίσκεψη του Έλληνα πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα στην Κίνα (13 Μαΐου 2017). Το αρχικό κεφάλαιο της ΑΙΒ ανέρχεται σε 100 δισ. δολάρια, που μετά από μόχλευση μπορεί να ανέλθει στα 500 δισ. δολάρια.

⁷⁰ Η πρωτοβουλία 16+1 της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας έχει στόχο την εντατικοποίηση και επέκταση της συνεργασίας με 11 κράτη-μέλη της Ε.Ε. και 5 βαλκανικές χώρες (Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Κροατία, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λιθουανία, FYROM, Μαυροβούνιο, Πολωνία, Ρουμανία, Σερβία, Σλοβακία, Σλοβενία) στους τομείς των επενδύσεων, των μεταφορών, της χρηματοδότησης, της επιστήμης, της εκπαίδευσης και του πολιτισμού. Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας, η Κίνα έχει καθορίσει τρεις τομείς προτεραιότητας για την οικονομική συνεργασία: υποδομές, υψηλές τεχνολογίες και πράσινες τεχνολογίες.

Ευρώπη, η οποία απευθύνεται ταυτόχρονα τόσο στα μεμονωμένα κράτη-μέλη όσο και στην Ε.Ε., θα μπορούσε να αποδυναμώσει τη θέση της Ευρώπης ως συνεκτικού πολιτικού παράγοντα. Η πιο αυστηρή προσέγγιση της πρωτοβουλίας OBOR θεωρεί το "κινεζικό όραμα" ως μια προσπάθεια ανάπτυξης σχέσεων με ορισμένα κράτη με απώτερο στόχο την διαμόρφωση ομάδων, που θα λειτουργούν ως "δούρειοι ίπποι" μέσα στην Ευρώπη, προωθώντας τα συμφέροντα της Κίνας, υπονομεύοντας τα συμφέροντα της Ε.Ε. και θέτοντας σε κίνδυνο τις ευρωπαϊκές αξίες και κανόνες (Wang 2017: 6-7).

4.4 Η Ελλάδα στο Θαλάσσιο Δρόμο του Μεταξιού: ανάμεσα σε προοπτικές και επιφυλάξεις

Οι δύο συνιστώσες του Νέου δρόμου του μεταξιού, η Πρωτοβουλία για το Θαλάσσιο Δρόμο του Μεταξιού (Maritime Silk Road Initiative - MSRI) και η Οικονομική Ζώνη του Δρόμου του Μεταξιού (Silk Road Economic Belt - SREB) ανακοινώθηκαν χωριστά το 2013. Συγκεκριμένα, τον Οκτώβριο το 2013, σε ομιλία του στο Κοινοβούλιο της Ινδονησίας κατά τη διάρκεια συνεδρίασης του φόρουμ οικονομικής συνεργασίας Ασίας-Ειρηνικού (APEC), ο κινέζος πρόεδρος Xi Jinping αναφέρθηκε στην δημιουργία ενός "Νέου Θαλάσσιου Δρόμου του Μεταξιού". Πρωταρχικός στόχος της MSRI είναι να υποστηρίξει και να διευκολύνει την αύξηση των εμπορικών σχέσεων μεταξύ Ασίας και Αφρικής (Blanchard and Flint 2017: 226).

Στο πλαίσιο της MSRI, η Κίνα αντιμετωπίζει την Ελλάδα ως περιφερειακό κόμβο για την αύξηση του οικονομικού και εμπορικού της αποτυπώματος στις χώρες της Νοτιοανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης.⁷¹ Αντίστοιχα, η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση καθιστά την πρωτοβουλία αυτή ιδιαιτέρως ελκυστική και για την Ελλάδα. Πρόθεση της COSCO είναι, εκτός από τη μετατροπή του Πειραιά σε σημαντικό ναυτιλιακό κόμβο στη Μεσόγειο, η ανάδειξή του σε σημαντική εμπορική πύλη της

⁷¹ Στη Σύνοδο Κορυφής της Κίνας και 16 χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης που πραγματοποιήθηκε στο Βελιγράδι το 2014, υπεγράφη συμφωνία για την υλοποίηση έργου ανακατασκευής του σιδηροδρομικού δικτύου Βελιγραδίου-Βουδαπέστης. Το έργο αυτό διευρύνεται με τη συμμετοχή της ΠΓΔΜ και της Ελλάδας. Οι ελληνικοί σιδηρόδρομοι και το λιμάνι του Πειραιά θα αποτελέσουν τμήμα της θαλάσσιας και χερσαίας ταχείας οδού διασύνδεσης της Κίνας με την Ευρώπη (China – Europe Express Route). Όπως ανέφερε ο Κινέζος πρωθυπουργός Li Keqiang «Με κόμβο το λιμάνι του Πειραιά στην Ελλάδα και το σιδηροδρομικό δίκτυο Βελιγραδίου-Βουδαπέστης, η αποκαλούμενη "Νότια Οδός" μπορεί να αποτελέσει τη θαλάσσια και χερσαία, ταχεία γραμμή επικοινωνίας της Κίνας με την Ευρώπη».

Κίνας στην Ε.Ε.⁷² Ήδη, τα χρόνια που ακολούθησαν από την ιδιωτικοποίηση του ΟΛΠ, ο Πειραιάς εξελίχθηκε από ένα περιφερειακό ευρωπαϊκό λιμάνι σε έναν από τα ταχύτερα αναπτυσσόμενα εμπορικά λιμάνια της περιοχής (van der Putten 2016: 17).

Ωστόσο, παρά τις θετικές προοπτικές που δημιουργούνται από τις κινεζικές επενδύσεις,⁷³ κυρίως για χώρες που βρίσκονται σε οικονομική κρίση, η Ε.Ε. φαίνεται να αντιμετωπίζει την ενίσχυση των διμερών οικονομικών σχέσεων της Κίνας με ορισμένα κράτη-μέλη της με ιδιαίτερη επιφύλαξη. Δίνεται έμφαση στους δυνητικούς κινδύνους λόγω των αυξανόμενων κινεζικών άμεσων επενδύσεων σε περιουσιακά στοιχεία που έχουν επιπτώσεις στην διασυννοριακή ασφάλεια της Ε.Ε.

Αναμφίβολα, η βελτίωση της υποδομής κατά μήκος του χερσαίου διαδρόμου του μεταξίου, δύναται να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη και την περιφερειακή σταθερότητα στην περιοχή της Ευρασίας, προς όφελος τόσο της Ε.Ε. όσο και της Κίνας. Ταυτόχρονα, όμως, ανακύπτει και η προβληματική: Μήπως η Κίνα, εκτός από υποδομές στις χώρες στις οποίες επενδύει, "αγοράζει" και πολιτική επιρροή;

Στην περίπτωση των ευρωπαϊκών χωρών, παρόμοιες ανησυχίες εκφράστηκαν με αφορμή την διεξαγωγή συζήτησης στους κόλπους της Ε.Ε. σχετικά με την κοινή θέση της για την υπόθεση της Διαιτησίας στη Νότια Σινική Θάλασσα. Η Ουγγαρία, η Κροατία και η Ελλάδα διατύπωσαν επιφυλάξεις, γεγονός που από πολλούς ταυτίστηκε με την ενίσχυση των οικονομικών συμφερόντων της Κίνας στις χώρες αυτές. Επίσης, η Ελλάδα ήταν αρνητική και στην εντατικοποίηση των ελέγχων και της θέσπισης κριτηρίων για τις κινεζικές επενδύσεις στην Ε.Ε.

Επιπλέον, η Κίνα, όπως σημειώνουν πολλοί παρατηρητές, μέσω των οικονομικών και εμπορικών της πρωτοβουλιών "αγοράζει" και "σιωπή" σε ζητήματα παραβιάσεων δικαιωμάτων του ανθρώπου. Το παραπάνω φαινόμενο παρατηρείται για πολλούς και στη συμπεριφορά της Ελλάδας, στο πλαίσιο της εξωτερικής δράσης της Ε.Ε. προς την

⁷² Ο Πειραιάς βρίσκεται, πλέον, στην 3η θέση των μεγαλύτερων λιμένων της Μεσογείου (από την 11η το 2006). Επιπλέον, διεθνείς εταιρείες όπως η ZTE, η HUAWEI και η HP διακινούν μέσω Πειραιά τα προϊόντα τους στην Ευρώπη.

⁷³ Είναι χαρακτηριστικό ότι το μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεων Horizon 2020 (Research and Innovation Programme) της Ε.Ε., υλοποιείται με κινεζικές επενδύσεις.

Κίνα. Τον Ιούνιο του 2017, η Αθήνα παρεμπόδισε την καταδίκη της Κίνας από την Ε.Ε. για την καταπάτηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου στη χώρα.

Η Κίνα, στοχεύοντας σε χώρες που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες, έχει αρχίσει να αποκτά εκτός από οικονομική και μια πολιτική δυναμική εντός της Ε.Ε. Είναι εμφανές πως οι σχέσεις της Κίνας με την Ε.Ε. διαμορφώνονται στη βάση 28 παράλληλων διμερών σχέσεων, που στηρίζονται σε πολύ διαφορετικά συμφέροντα και στόχους. Συνεπώς, καθίσταται δύσκολο για την Ε.Ε. να μιλάει με την Κίνα *d'une seule voix* και να προωθεί τα κοινά οικονομικά της συμφέροντα (Parello-Plesner and Kratz 2013: 4).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πολιτική της Ε.Ε. απέναντι στη Κίνα συχνά περιγράφεται ως μια "άνευ όρων δέσμευση", που της παρέχει πρόσβαση σε οικονομικά και άλλα οφέλη, ζητώντας λίγα σε αντάλλαγμα. Η Ε.Ε. επιχειρεί να εντάξει σταδιακά την Κίνα στην διεθνή κοινωνία μέσω της ανάπτυξης εμπορικών και οικονομικών δεσμών. Ωστόσο, οι ελπίδες, ότι η ένταξη της Κίνας στον Π.Ο.Ε. θα οδηγούσε στον μετασχηματισμό του εμπορικού της συστήματος και σε μεγαλύτερο "άνοιγμα" της κινεζικής αγοράς, γρήγορα διαψεύστηκαν.

Η σημαντική ενίσχυση των αλληλεξαρτήσεων, στο επίπεδο τόσο της εξωτερικής πολιτικής όσο και των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των δύο εταίρων, αποτελεί πρόκληση για την ικανότητα της Ε.Ε. να μιλά με ενιαία φωνή και να εκπληρώνει τον ρόλο της ως διεθνής παράγοντας. Οι αντιφατικές και συχνά ανταγωνιστικές οικονομικές και εμπορικές επιδιώξεις των κρατών-μελών της Ε.Ε., καθώς και η έλλειψη συνεκτικού πλαισίου και πολιτικής προς την Κίνα, οδηγούν ενίοτε σε ασυνέχειες και ασυνέπειες της εξωτερικής πολιτικής των Βρυξελλών απέναντι στο Πεκίνο.

Η ανάγκη των κρατών-μελών να αποκτήσουν πρόσβαση στην τεράστια κινεζική αγορά και να προσελκύσουν επενδυτικά κεφάλαια -ειδικά εκείνων που βρίσκονται στο επίκεντρο της οικονομικής κρίσης- μεταφράζεται συχνά σε μια διάσπαση της ευρωπαϊκής ενότητας, όχι μόνο σε οικονομικό αλλά και σε πολιτικό επίπεδο. Ως αποτέλεσμα, τα αντανεκλαστικά της Ε.Ε. σε ζητήματα ευρύτερης εξωτερικής πολιτικής, όπου εμπλέκεται η Κίνα, αποδυναμώνονται.

Η Κίνα, εκτός από ένας αδιαμφισβήτητος πολύτιμος οικονομικός και εμπορικός εταίρος της Ε.Ε., παραμένει και μεγάλος ανταγωνιστής της. Οι ευρωπαϊκοί κύκλοι εκφράζουν έντονη ανησυχία σχετικά με την "επιθετικότητα" των κινεζικών επενδύσεων στον ευρωπαϊκό χώρο, που χαρακτηρίζεται από την ανάληψη επενδυτικών πρωτοβουλιών σε περιουσιακά στοιχεία προηγμένης τεχνολογίας ή μεγάλης στρατηγικής σημασίας από κινεζικές εταιρίες κρατικών συμφερόντων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η εξαγορά του πλειοψηφικού πακέτου του ΟΛΠ από την COSCO.

Επιπλέον, ο προστατευτισμός, οι αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, και η αναντιστοιχία ευκαιριών μεταξύ κινεζικών επενδύσεων στην Ε.Ε. και ευρωπαϊκών επενδύσεων στην Κίνα παραμένουν στο επίκεντρο της αντιπαράθεσης μεταξύ των δύο εταίρων. Η επιτυχής ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για μια Διμερή Επενδυτική Συμφωνία

Ε.Ε.-Κίνας, σε συνδυασμό με την δημιουργία ενός μηχανισμού ελέγχου των επενδύσεων, θα μειώσει τους προαναφερθέντες κινδύνους για τα οικονομικά και στρατηγικά συμφέροντα της Ε.Ε και θα εγκαινιάσει έναν νέο κύκλο διαπραγματεύσεων, αυτή τη φορά προς την κατεύθυνση της σύναψης μιας Συμφωνίας Ελευθέρων Συναλλαγών.

Παρά τον φιλόδοξο σχεδιασμό της Ε.Ε., η αποτυχία σύναψης μιας Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας, μετά από μία δεκαετία διαπραγματεύσεων, φανερώνει την αδυναμία των δύο εταίρων να συμφωνήσουν στους όρους, που θα διέπουν τις μεταξύ τους σχέσεις, αλλά και την απόσταση που χωρίζει τα δύο πολιτικά και οικονομικά συστήματα. Οι διαφορετικές προσεγγίσεις των δύο εταίρων σε ζητήματα διεθνούς διακυβέρνησης, δικαιωμάτων του ανθρώπου, διεθνούς δικαιοταξίας και οικονομικής πολιτικής μπορούν να αποτελέσουν τροχοπέδη στην θεσμοθέτηση των εμπορικών και οικονομικών σχέσεων Ε.Ε.-Κίνας, διαιωνίζοντας μια κατάσταση “divide and rule” της Κίνας προς την Ε.Ε.

Στην εναρκτήρια ομιλία του στο 19^ο Συνέδριο του Κομμουνιστικού Κόμματος, στις 18 Οκτωβρίου του 2017, ο Κινέζος Πρόεδρος Xi Jinping επανέλαβε τη δέσμευσή του για την υλοποίηση του "Νέου Δρόμου του Μεταξιού" και την εθνική αποστολή να καταστεί η Κίνα "ηγετική παγκόσμια δύναμη" μέχρι το 2050. Η πρωτοβουλία One Belt One Road προσφέρει ευκαιρίες για επιπλέον συνεργασία, αλλά αποτελεί και πρόκληση για την ευρωπαϊκή συνοχή λόγω της αυξημένης εμπλοκής κρατών-μελών της Ένωσης στο εγχείρημα, αλλά και του τεράστιου διεθνούς της αντίκτυπου.

Η Κίνα αντιλαμβάνεται την Ε.Ε. πρωτίστως ως οικονομικό παράγοντα. Ως εκ τούτου, αναγνωρίζει τη σημασία της πρόληψης προστριβών και της αποφυγής παρενεργιών στη στρατηγική της σχέση με την Ε.Ε., δεδομένων των οικονομικών και εμπορικών ωφελειών, που συνεπάγεται η πρόσβαση σε μια τόσο μεγάλη αγορά, όπως η ευρωπαϊκή.

Εν κατακλείδι, η Ε.Ε. καλείται να υιοθετήσει μια ολιστική προσέγγιση στις διμερείς της σχέσεις με την Κίνα, που θα επιτρέψει την σταδιακή μετουσίωση των κοινών συμφερόντων σε μια αποτελεσματική στρατηγική εταιρική σχέση (win-win relation) και την επίτευξη συνεργειών σε διμερές, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, ώστε το "κινέζικο θαύμα" να μην μετατραπεί σε μια "κινεζική απειλή" για την προώθηση των οικονομικών, πολιτικών και στρατηγικών συμφερόντων της Ένωσης.

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

- Agreement on Partnership and Cooperation, establishing a partnership between the European Communities and their member states, of one part, and the Russian Federation, on the other part, Official Journal of the European Communities L327/3, 28.11.1997.
- China's EU Policy Paper, Information Office of the State Council of the People's Republic of China, October 2003, Beijing.
- Commission of the European Communities (1994) Communication from the Commission to the Council: "Towards a New Asia Strategy", 314 final Brussels, 13.07.1994
- Commission of the European Communities (2003) Commission Policy Paper for Transmission to the Council and the European Parliament 'A maturing partnership - shared interests and challenges in EU-China relations', Brussels, 10/09/03, COM (2003) 533 final.
- Council of the European Union (2005) Declaration by the Presidency on behalf of the European Union concerning the adoption of the "anti-secession law" by the National People's Congress of the People's Republic of China, Brussels, 18 March 2005
- Council of the European Union (2012) Joint Press Communiqué of the 14th EU-China Summit, Beijing, 14 February 2012, 6474/12 Presse 50.
- Council Secretariat (EU) (2005) EU arms and dual use exports policy and EU embargo on China, CHINA/00 (initial) February 2005.
- Declaration by the High Representative on behalf of the EU (2016) on the Award rendered in the Arbitration between the Republic of the Philippines and the People's Republic of China, PRESS RELEASE 442/16, 15/07/2016
- EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation, November 2013
- European Commission (1995) Communication on the Inclusion of Respect for Democratic Principles and Human Rights in Agreements between the

Community and Third Countries’, COM(95) 216 and EU Council Conclusions of 29 May 1995 (reported in EU Bulletin 1995-5, point 1.2.3).

- European Commission (1995) A long term policy for China-Europe relations, Communication from the Commission COM (95) 279 final, 5 July 1995.
- European Commission (1998) Building a Comprehensive Partnership with China. Communication from the Commission, COM (1998) 181 final.
- European Commission (2001) EU Strategy towards China: Implementation of the 1998 Communication and Future Steps for a more Effective EU Policy. Commission of the European Communities, COM (2001) 265 final.
- European Commission (2003) A Maturing Partnership – Shared Interests and Challenges in EU-China Relations’. Commission Policy Paper for Transmission to the Council and the European Parliament, COM (2003) 533 final.
- European Commission (2006) EU-China: Close Partners, Growing Responsibilities. Communication from the Commission, COM (2006) 631 final.
- European Commission (2006) Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, EU-China: Closer partners, growing responsibilities, COM (2006) 631 final, Brussels, 24 October.
- European Commission (2006b) Accompanying COM 631 final: Closer Partners, Growing Responsibilities - A policy paper on EU-China trade and investment: Competition and Partnership’. Commission Working Document, COM (2006) 632 final.
- European Commission (2014) The ACP-EU Partnership Agreement, signed in Cotonou on 23 June 2000, revised in Luxembourg on 25 June 2005, revised in Ouagandougou on 22 June 2010 and multiannual financial framework 2014-20.
- European Commission (2016) Joint Communication to the European Parliament and the Council, “Elements for a new EU strategy on China”, Brussels, 22.6.2016, JOIN(2016) 30 final
- European Commission (2017) European Union, Trade in goods with China, Directorate-General for Trade, 03-05-2017.

- European Commission (2017) Press release, State of the Union 2017 - Trade Package: European Commission proposes framework for screening of foreign direct investments, Brussels, 14 September 2017.
- European Communities (1978) Trade Agreement between the European Economic Community and the People's Republic of China, Official Journal of the European Communities, No L123/2, 11.05.1978
- European Communities (1985) Agreement on Trade and Economic Cooperation between the European Economic Community and the People's Republic of China - 1985. Official Journal of the European Communities, No L 250/2, 19.09.1985.
- European External Action Service (E.E.A.S.) Press Release, Human Rights Dialogue between the European Union and China, Bruxelles, 23/06/2017.
- European Parliament (2015) Resolution on EU-China Relations, P8_TA(2015)0458
- European Parliament (2016) One Belt, One Road (OBOR): China's regional integration initiative.
- European Parliament resolution (2013) on the EU-China negotiations for a bilateral investment agreement (2013/2674(RSP)).
- Eurostat (2017) News Release “International Trade in Services EU surplus down in 2015 for a second consecutive year. The USA, by far the main partner for both exports and imports”, 17 January 2017
- Eurostat (2017) News Release, International trade in goods in 2016: A third of EU trade with the United States and China. At Member State level, trade within the EU largely prevails though 51/2017-29, March 2017.
- International Covenant on Civil and Political Rights, Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966, entry into force 23 March 1976, in accordance with Article 49.

- Joint Statement between the People's Republic of China and the Federal Republic of Nigeria of 15 April 2002.
- Permanent Court of Arbitration (PCA)* Case N° 2013-19 In the matter of the South China Sea Arbitration.
- Protocol on the Accession of the People's Republic of China to the WTO, Decision of 10 November 2001, WT/L/432, 11 December 2001.
- The Foreign Trade Association –FTA (2016) Tomorrow's Silk Road: Assessing an EU-China Free Trade Agreement, Executive Summary, A study conducted by the Centre for European Policy Studies (CEPS), April 2016.
- The United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), 10 December 1982.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Algieri, F. (2002) EU economic relations with China: An institutional perspective. *The China Quarterly*, no. 169, p. 64-77. Cambridge University Press.
2. Aris S. (2016) One Belt, One Road: China's Vision of "Connectivity", Center for Security Studies (CSS), ETH Zurich, NO. 195, September 2016.
3. Balducci G. (2008) Inside Normative Power Europe: Actors and Processes in the European Promotion of Human Rights in China, EU Diplomacy Papers 8/2008, Department of EU International Relations and Diplomacy Studies, College of Europe.
4. Barysch K. with Grant C. and Leonard M. (2005) Embracing the Dragon: The EU's partnership with China, Center for European Reform 2005.
5. Bastian J. (2017) The potential for growth through Chinese infrastructure investments in Central and South-Eastern Europe along the "Balkan Silk Road", Report, European Bank for Reconstruction and Development, Athens / London, July 2017.
6. Bendini R. and Barone B. (2015) Trade and economic relations with China 2015, Policy Department, Directorate-General for External Policies, European Parliament.
7. Blanchard J. M. & Colin F. (2017) The Geopolitics of China's Maritime Silk Road Initiative, *Geopolitics*, Routledge, Vol. 22, NO. 2, 223–245.
8. Brown K. and Beatson S. (2016) The European Union and China: The Need for a More Politicised Relationship, *Asia and Pacific Policy Studies*, vol.3, no.3, p. 412-419.
9. Cabestan J. P. (2008) Learning from the EU? China's Changing Outlook Towards Multilateralism in Wang G., Zheng Y. (eds.) *China and the New International Order*, Routledge.
10. Caira M. (2012) The EU-China Relationship: From Cooperation to Strategic Partnership, in Bindi F. and Angelescu I. (eds), *The Foreign Policy of the European Union: Assessing Europe's Role in the World*, Washington: Brookings Institution Press, Second edition.

11. Callahan W. (2007) Future Imperfect: The European Union's Encounter with China (and the United States), *The Journal of Strategic Studies* Vol. 30, No. 4–5, 777 – 807, August–October 2007.
12. Casarini N (2006) The evolution of the EU-China relationship: from constructive engagement to strategic partnership, European Union Institute for Security Studies, Occasional Paper No 64, 1st October 2006.
13. Casarini N. (2013) The EU-China partnership: 10 years on, EU Institute for Security Studies, 2013. | QN-AK-13-035-2A-N.
14. Casarini N. (2017) A New Era for EU-China Relations? How They Are Forging Ahead Without the United States, *Foreign Affairs*, June 6, 2017.
15. Chen X. (2013) "New Trends in EU's Economic Relations with China" Working Paper Series on European Studies, IES, CASS Vol. 7 Iss. 4.
16. Chen Y. (2015) EU-China Solar Panels Trade Dispute: Settlement and challenges to the EU, European Institute for Asian Studies.
17. Christiansen, T. and Maher R. (2017) Special Issue: The Rise of China: Challenges and Opportunities for the European Union. *Asia Europe Journal*, Vol.15, No. 2, p.121–131, Springer.
18. Comino A. (2007) A Dragon in Cheap Clothing: What Lessons can be Learned from the EU–China Textile Dispute?, *European Law Journal*, Vol. 13, No. 6, November 2007, p. 818–838.
19. Dai X. (2006) Understanding EU-China Relations: An Uncertain Partnership in the Making, Centre for European Union Studies, Research Paper 1/2006.
20. Ding C. and Li J. (2016) The Sino- EU Economic Relationship under the Sovereign Debt Crisis, in Halbertsma, T & van der Harst J. (eds), *China, East Asia and the European Union: Strong Economics, Weak Politics? International Comparative Social Studies*, vol. 35, Brill, Leiden.
21. Dreyer I. (2016) China Market Economy Status and the steel crisis: bad omens for the global trading system, in Islam S. (eds.), *EU-China Relations: new directions, new priorities*, discussion paper, Friends of Europe.

22. Dung P. L. and Minh T.H.D. (2015) Some Legal Aspects of Current Developments in the South China Sea Dispute in Hiebert M., Nguyen P., Poling G. (eds.), *Examining the South China Sea Disputes, Papers from the Fifth Annual CSIS South China Sea Conference*, September 2015.
23. Eckhardt J. (2010) *The Evolution of EU Trade Policy Towards China: The Case of Textiles and Clothing*, J. Men, G. Balducci (eds.), *Prospects and Challenges for EU-China Relations in the 21st Century - The Partnership and Cooperation Agreement*, Chapter 6, p. 151-172, Brussels: Peter Lang.
24. Ewert I. (2016) *The EU–China Bilateral Investment Agreement: Between High Hopes and Real Challenges*, Egmont Royal Institute for International Relations, Security Policy Brief No. 68, February 2016.
25. Ewert I. (2017) *EU Policymaking in a Changing World Order: The Case of EU-China Bilateral Investment Agreement*, PRIMO Working Paper Series, Working Paper No. 8, July 2017.
26. Farnell J., Crookes P.I. (2016) *The EU’s Growing Links with China’s Reforming Economy*. In: Farnell J., Crookes P.I. (eds) *The Politics of EU-China Economic Relations: An Uneasy Partnership*, Palgrave Macmillan, London.
27. Fox J. & Godement F.(2009) *A power audit of EU-China Relations*, European Council on Foreign Relations (ECFR), April 2009 http://www.ecfr.eu/page/-/ECFR12_-_A_POWER_AUDIT_OF_EU-CHINA_RELATIONS.pdf, p.19-20.
28. García-Herrero A., Kwok K.C., Summers Tim, Xiangdong L. and Yansheng Z. (2017) *EU–China Economic Relations to 2025. Building a Common Future*, report by Chatham House, Bruegel, the China Center for International Economic Exchanges (CCIEE) and the Chinese University of Hong Kong, The Royal Institute of International Affairs.
29. Geeraerts G. (2013) *The Changing Global Context of China-EU Relations*, *China International Studies*, September/October 2013, This article is presented at the 9th China-EU Think Tank Roundtable, September 15th -18th , 2013, Sichuan University, Chengdu, China,p.64-66.

30. Gill B. and Murphy M. (2008) *China-Europe Relations: Implications and Policy Responses for the United States*, A report of the CSIS Freeman Chair in China Studies, Washington: The CSIS Press.
31. Godement F. and Stanzel A. (2015) *The European Interests in an Investment Treaty with China*, European Union Council on Foreign Relations, ECFR/127, February 2015.
32. Hanemann T. and Huotari M. (2016) *A New Record Year for Chinese Outbound Investment in Europe*, Merics, February 2016.
33. Hanemann T. and Huotari M. (2017) *Record Flows and Growing Imbalances: Chinese Investment in Europe in 2016*, Merics /Papers on China No 3/Update/January 2017.
34. Hivonnet J. and Raube K. (2017) *Good Governance and the role of civil society organisations in reform processes and EU-China diplomatic relations*, in Men J. and Linck A. (eds.) *China and EU: Reform and Governance*, London and New York: Routledge.
35. Johnson C. (2016) *President Xi Jinping's "Belt and Road" Initiative: A Practical Assessment of the Chinese Communist Party's Roadmap for China's Global Resurgence*, Center for Strategic and International Studies (CSIS), March 2016.
36. Kinzalbach Katrin (2015) *The EU's Human Rights Dialogue with China: Quiet diplomacy and its limits*, Routledge.
37. Kinzelback K. (2010) *The EU, China and Human Rights: Normative Partnership or Antagonism in Disguise?* in Men J. and Balducci G. (eds.), *Prospects and Challenges for EU-China Relations in the 21st Century: The Partnership and Cooperation Agreement*, College of Europe Studies, Brussels: P.I.E. Peter Lang.
38. Laursen F. (2006) *The Politics and Economics of the EU-China/ Taiwan Relations: A European Perspective*, Dalhousie EUCE Occasional Paper No.1 (2006).
39. Liu L.G. (2016) *Europe and China in the Global Economy in the Next 50 Years: A Partnership for Global Peace and Stability*, Leibniz Information Centre for Economics, Intereconomics 2016.

40. Mattlin M. (2010) A Normative EU Policy Towards China: Mission impossible? The Finnish Institute of International Affairs, 67 Working Papers 2010.
41. Men J. (2008) EU-China Relations: from Engagement to Marriage?, College of Europe, EU Diplomacy Papers 7/2008.
42. Men J. (2015) China's New Silk Road and EU-China Relations, in Exchanging Ideas on EU-China Relations: an interdisciplinary approach, College of Europe, EU-China Observer # 1.15
43. Men J. and Balducci G. (2010) Prospects and Challenges for EU-China Relations in the 21st Century: The Partnership and Cooperation Agreement, College of Europe Studies, Brussels: P.I.E. Peter Lang.
44. Men J. and Barton B. (2011) China and the EU in Africa: partners or competitors?, Ashgate Publishing.
45. Mendes C. A. (2010) The Significance of the PCA in Sino- European Relations. A Step Forward or a Stumbling Block? in Men J. and Balducci G. (eds.), Prospects and Challenges for EU-China Relations in the 21st Century: The Partnership and Cooperation Agreement, College of Europe Studies, Brussels: P.I.E. Peter Lang.
46. Mergenthale S. (2015) Managing Global Challenges: The European Union, China and EU Network Diplomacy, Springer.
47. Mezo J. and Udvari B. (2012) Effects of the debt crisis on the EU-China relations, in Crisis Aftermath: Economic policy changes in the EU and its Member States, International Conference, University of Szeged 8-9 March 2012, Conference Proceedings.
48. Michalski A. and Pan Z. (2017) Unlikely Partners?: China, the European Union and the Forging of a Strategic Partnership, Palgrave Macmillan.
49. Möller K. (2002) Diplomatic Relations and Mutual Strategic Perceptions: China and the European Union, in Edmonds R. L. (eds.), China and Europe Since 1978: A European Perspective, The China Quarterly Special Issues, New Series No.2, Cambridge University Press, p. 10-32.
50. Odgaard L. and Biscop S. (2006) The EU and China: Partners in Effective Multilateralism?, Paper presented at the conference on the International Politics of

EU-China Relations sponsored by the Chinese Academy of Social Sciences and the British Academy, 20-21 April 2006.

51. Pan Z. (2013) *Conceptual Gaps in China–EU Relations: Global Governance, Human Rights and Strategic Partnerships*, Basingstoke, Palgrave Macmillan.
52. Panebianco S. (2006) Promoting human rights and democracy in European Union relations with Russia and China in S. Lucarelli and I. Manners (eds.), *Values and Principles in European Foreign Policy*, Routledge, London, p.130-147.
53. Parello-Plesner J. and Kratz A. (2013) How can the EU promote its economic interests with China? European Centre for Foreign Relations, Policy Paper 85, 12 March 2013.
54. Paulo M. (2015) Examination of the Contemporary EU-China Political and Economic Links, in Rewizorski M. (eds.) *The European Union and the BRICS: Complex Relations in the Era of Global Governance*, Springer.
55. Pavlicevic D. (2017) China docks at southern Europe's ports, in *China and the Mediterranean: Open for Business?*, European Council on Foreign Relations, ECFR/219 June 2017.
56. Pelkmans J. (2016) *Tomorrow's Silk Road Assessing an EU-China Free Trade Agreement*, Centre for European Policy Studies (CEPS), BRUSSELS: Foreign Trade Association and Centre for European Policy Studies.
57. Plasschaert S. (2016) *Assessing the Solar Energy Dispute between the European Union and the People's Republic of China*, ECIPE Working paper, No. 01/ 2016.
58. Puccio L. (2015) *Granting Market Economy Status to China: An analysis of WTO law and of selected WTO members' policy*, European Parliamentary Research Service (EPRS).
59. Reilly J. (2017) *Leveraging Diversity: Europe's China Policy*, EUI Working Papers, RSCAS 2017/33, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Global Governance Programme-270.
60. Sautenet A. (2008) *Europe and China: Cooperation with Complex Legal Dimensions*, Institut Français des Relations Internationales (Ifri), Centre Asie.

61. Schweisgut H. D. (2015) EU-China 40th Anniversary: expectations for expanding connections, in *Exchanging Ideas on EU-China Relations: an interdisciplinary approach*, College of Europe, EU-China Observer # 1.15.
62. Scott D. (2007) *China and the EU: A Strategic Axis for the Twenty-First Century?* Sage Journals, Volume: 21 issue: 1, page(s): 23-45.
63. Shambaugh D. (2013) *China Goes Global: The Partial Power*, Oxford University Press.
64. Smith M. (2016) *The EU and China: The politics and economics of strategic diplomacy*, in Smith M., Keukeleire S., Vanhoonacker S. (eds), *The Diplomatic System of the European Union: Evolution, change and challenges*, Routledge, 1st edition.
65. Smith M. and Xie H. (2010) *The European Union and China: The Logics of "Strategic Partnership"*, *Journal of Contemporary European Research*. Volume 6, Issue 4, p. 432-448.
66. Snyder F. (2009) *The European Union and China, 1949-2008: Basic Documents and Commentary*, Hart Publishing.
67. Song L. (2017) *From Mutual Understanding to a New Paradigm of Cooperation: China's Public Diplomacy toward CEECs*, in Song W. (eds.), *China's Relations with Central and Eastern Europe From "Old Comrades" to New Partners*, Routledge, Contemporary China Series, 1st edition.
68. Sutter R. (2012) *Chinese Foreign Relations: Power and Policy since the Cold War*, Rowman & Littlefield Publishers, 3rd edition.
69. Tzogopoulos J. (2016) *From China to Greece - on track for the New Silk Road Whither Sino-Greek relations?* Centre international de formation européenne, CIFE Policy Paper n°32.
70. van de Putten et. al (2016) *The Geopolitical Relevance of Piraeus and China's New Silk Road for Southeast Europe and Turkey*, Clingendael Report, December 2016, Netherlands Institute of International Relations.

71. Wang X., Ruet J., Richer X. (2017) One Belt One Road and the reconfiguration of China –EU relations, CEPN - Centre d'Économie de l'Université Paris-Nord, Document de travail du CEPN No 2017-04.
72. Wei S. and Forganni A. (2016) The Role of Market Economy Status in EU-China Relations in Islam S. (eds.), EU-China Relations: new directions, new priorities, discussion paper, Friends of Europe.
73. Xiaotong Z. (2015) Treading carefully in the minefield of the EU-China investment treaty, Friends of Europe.
74. Yang Y. (2015) China – EU Relations: Broader, higher and stronger, in Exchanging Ideas on EU-China Relations: an interdisciplinary approach, College of Europe, EU-China Observer # 1.15.
75. Zajak S. (2017) Transnational Activism, Global Labor Governance, and China, Palgrave Macmillan.
76. Zhang J. (2011) The EU-China Relationship arriving at a bottleneck-A look at the ongoing negotiation of the PCA, College of Europe, EU-China Observer, Issue 4.
77. Zhang X. (2014) EU-China Economic Diplomacy: When economics meets politics, European Foreign Affairs Review, Volume 19, Special Issue: EU-China Relations and Diplomacy, p. 57-76.
78. Zhimin C. (2013) The Efficacy of Post-Lisbon Treaty EU's External Actions and China-EU Strategic Partnership, in Telò M. and Ponjaert F. (eds), The EU's Foreign Policy: What Kind of Power and Diplomatic Action?, Ashgate Publishing.
79. Zhongping F. and Jing H. (2014) China's strategic partnership diplomacy: engaging with a changing world, European Strategic Partnership Observatory, working paper n. 8 June 2014.
80. Zhou Z., Yin L., He F., Li L., (2016) Bilateral relations with China, India and South Africa Work Package No.6 –Deliverable No.5, European Commission.



Ε.Π.
**ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΤΟΜΕΑ**
LONEN



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ)

Πειραιώς 211, ΤΚ 177 78, Ταύρος
τηλ: 2131306349 , fax: 2131306479

www.ekdd.gr